

Н. И. Пантыкина ТУРЕЦКИЙ ЯЗЫК. Практикум. Часть 2

Н. И. Пантыкина

ТУРЕЦКИЙ ЯЗЫК

Практикум

Часть 2

Луганск
2026

МИНИСТЕРСТВО ПРОСВЕЩЕНИЯ
РОССИЙСКОЙ ФЕДЕРАЦИИ

**ФЕДЕРАЛЬНОЕ
ГОСУДАРСТВЕННОЕ БЮДЖЕТНОЕ
ОБРАЗОВАТЕЛЬНОЕ УЧРЕЖДЕНИЕ ВЫСШЕГО ОБРАЗОВАНИЯ
«ЛУГАНСКИЙ ГОСУДАРСТВЕННЫЙ ПЕДАГОГИЧЕСКИЙ
УНИВЕРСИТЕТ»
(ФГБОУ ВО «ЛГПУ»)**

Н. И. Пантыкина

ТУРЕЦКИЙ ЯЗЫК

Практикум

Часть 2

*для студентов очной формы обучения
по направлению подготовки 45.03.02 «Лингвистика. Иностранные языки и
межкультурная коммуникация (английский, турецкий / арабский)»*

Луганск
2026

УДК 811.512.161 (075.8)
ББК 81.2Тущ-923
П16

*Рекомендовано Ученым советом ФГБОУ ВО «ЛГПУ»
в качестве практикума для студентов очной формы обучения по направлению
подготовки 45.03.02 Лингвистика. Иностранные языки и межкультурная
коммуникация (английский, турецкий / арабский)
(протокол № 9 от 26.02.2026 г.).*

Рецензенты:

Чевычалова С. В. – заведующий кафедрой межкультурной коммуникации и иностранных языков федерального государственного бюджетного образовательного учреждения высшего образования «Луганская государственная академия культуры и искусств имени Михаила Матусовского», кандидат педагогических наук, доцент;

Санченко Е. Н. – заведующий научным отделом, доцент кафедры теории и практики перевода федерального государственного бюджетного образовательного учреждения высшего образования «Луганский государственный педагогический университет», кандидат филологических наук, доцент;

Скляр Н. В. – заведующий кафедрой романо-германской филологии федерального государственного бюджетного образовательного учреждения высшего образования «Луганский государственный педагогический университет», кандидат филологических наук, доцент.

Пантыкина, Н. И.

П16 **Турецкий язык** : практикум. В 2 ч., Ч. 2 / Н. И. Пантыкина ; ФГБОУ ВО «ЛГПУ». – Луганск : Издательство ЛГПУ ; ИП Орехов Д.А., 2026. – 156 с.

ISBN 978-5-907971-96-7 (ИП Орехов Д.А.)

Учебное издание составлено по дисциплине «Практический курс турецкого языка» согласно учебному плану подготовки бакалавров по направлению подготовки 45.03.02 «Лингвистика. Иностранные языки и межкультурная коммуникация (английский, турецкий / арабский)».

В практикуме изложены основные грамматические темы. Каждая тема содержит новую лексику, объяснение грамматики на русском языке, комплекс упражнений на отработку грамматического материала, упражнения для закрепления изученного материала. В издании также размещены тексты и задания для самостоятельного чтения, тесты для самоконтроля и аутентичный материал для развития навыков говорения.

УДК 811.512.161 (075.8)
ББК 81.2Тущ-923

ISBN 978-5-907971-96-7 (ИП Орехов Д.А.)

© Пантыкина Н. И., 2026
© ФГБОУ ВО «ЛГПУ», 2026
© Оформление ИП Орехов Д.А., 2026

СОДЕРЖАНИЕ

ОТ АВТОРА.....	5
РАЗДЕЛ I. СИСТЕМА СЛОЖНЫХ ВРЕМЕН	7
Определенный имперфект (<i>-yordu</i>)	8
Преждепрошедшее время (<i>-mişti</i>)	10
Прошедшее неопределенное время (<i>-ardı</i>)	12
Будущее-прошедшее время (<i>-acaktı/-ecekti</i>)	14
Лексический материал	20
РАЗДЕЛ II. НАКЛОНЕНИЯ	22
Повелительное наклонение	22
Желательное наклонение	25
Настоящее-будущее время желательного наклонения обозначает:	26
Условное наклонение	28
Реальный тип условной модальности	29
Нереальный тип условной модальности (<i>-saydı</i>)	35
Долженствовательное наклонение	36
Синонимичные формы долженствовательного наклонения	39
Страдательный залог	42
Возвратный залог	44
Понудительный залог	46
Взаимный залог	48
Деепричастие на <i>-(y)ır, -(y)ір, -(y)ur, -(y)ür</i>	51
Деепричастие на <i>-arak</i>	52
Деепричастие на <i>-a² - a²</i>	53
Деепричастие на <i>-madan</i>	55
Деепричастие на <i>-(y)ınca</i>	56
Деепричастие на <i>-(y)ken</i>	57
Деепричастие на <i>-dikça</i>	58
Лексический материал	60
РАЗДЕЛ III. СЛОВООБРАЗОВАТЕЛЬНЫЕ АФФИКСЫ	63
Словообразовательные аффиксы <i>lı</i> и <i>sız</i>	63
Словообразовательный аффикс <i>-lik</i> (<i>-lık, -luk, -lük</i>)	64
Словообразовательный аффикс <i>-сі</i>	66
Словообразовательный аффикс <i>-ca</i>	69
ПОСЛЕЛОГИ-ИМЕНА (ОБСТОЯТЕЛЬСТВА МЕСТА)	73
СОЮЗЫ И ЧАСТИЦЫ	75
Лексический материал	79
Раздел IV. ТЕКСТЫ И ЗАДАНИЯ ДЛЯ САМОСТОЯТЕЛЬНОГО	
ЧТЕНИЯ.....	81
Ben hiç zeki değilim!	81
Sen herkesi sev	85
Selen abla olmaktan vazgeçtim	90

Annem beni okulda unuttu.....	95
Dilek abla bana bebeğini vermedi	100
Suya düşen planlar	104
NUTUK.....	105
ÖRNEK BİR MİLYONER.....	108
Geleneksel Türk Tiyatrosu: Kukla, Ortaoyunu, Meddah, Karagöz ve Hacivat	111
Türk mutfağı	116
Şiirler.....	124
Раздел V. ТЕСТЫ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЯ	136
Раздел VI. РАЗГОВОРНАЯ РЕЧЬ (Konuşma)	145
Библиографический список	153

ОТ АВТОРА

Турецкий язык, несмотря на свою сложность, отличается четкой и последовательной структурой. Изучая турецкий язык, погружаясь в его грамматику и постигая его логику, вы не просто учите слова и правила. Вы начинаете понимать его суть, структуру и внутреннюю красоту. Ведь турецкий язык – это не просто набор звуков и символов. Это целый мир, полный интересных нюансов, многогранных выражений и удивительной мелодичности.

Учебная дисциплина «Практический курс турецкого языка» относится к обязательной части дисциплин учебного плана программы бакалавриата по направлению подготовки 45.03.02 Лингвистика, профиль «Иностранные языки и межкультурная коммуникация (английский, турецкий/арабский)» и реализуется в Институте филологии и социальных коммуникаций в ФГБОУ ВО «ЛГПУ» кафедрой английской и восточной филологии.

Цель дисциплины: применять систему лингвистических знаний об основных фонетических, лексических, грамматических, словообразовательных явлениях, орфографии и пунктуации, о закономерностях функционирования изучаемого турецкого языка, его функциональных разновидностях.

Задачи: развить речевую и мыслительную деятельность, коммуникативные умения и навыки, обеспечивающие свободное владение турецким языком в разных сферах и ситуациях общения коммуникативная направленность; сформировать компетентность обучения; воспитать у студентов понимания важности изучения иностранного языка в современном мире и потребности пользоваться им как средством общения, познания, самореализации и социальной адаптации реализация основных содержательных линий.

Учебная дисциплина предназначена для того, чтобы сформировать навыки разговорной речи и изучить основные грамматические конструкции турецкого языка. Темы взяты из повседневной жизни, что способствует быстрому усвоению грамматического материала и расширению лексического запаса. Издание будет полезно, как начинающим изучать язык, так и всем, кто совершенствует свой турецкий язык.

Также было уделено внимание формированию трех ключевых групп компетенций:

Академические: это умение самостоятельно добывать и анализировать информацию, критически мыслить и успешно осваивать новые знания, в том числе и в области турецкого языка.

Социально-личностные: сюда входят навыки эффективного общения, умение работать в команде, адаптироваться к новым условиям и развивать свою личность.

Профессиональные: это, конечно же, владение турецким языком на уровне, позволяющем применять его в будущей профессиональной деятельности, будь то перевод, международные отношения, бизнес или любая другая сфера.

Данное издание представляет собой практикум по турецкому языку для студентов, обучающихся по программе бакалавриата и изучающих турецкий язык на начальном этапе. Практикум состоит из шести разделов, которые включают основные грамматические темы. Каждая тема содержит новую лексику, объяснение грамматики на русском языке, комплекс упражнений на отработку грамматического материала. В четвертом разделе размещены тексты и задания для самостоятельного чтения. В пятом – тесты для самоконтроля. Для развития навыков разговорной речи в 6 разделе представлен вспомогательный аутентичный материал.

В данном издании все темы идут параллельно с темами учебников по грамматике, изданных в Турции, поэтому практикум может быть использован на практических занятиях в качестве дополнения к основным турецким учебным пособиям, а также для самостоятельной работы.

Чтобы уверенно освоить турецкую грамматику, необходимо начинать с новой лексики. Тщательно выучите значения слов, чтобы они прочно осели в вашей памяти. Затем переходите к изучению правил, внимательно разбирая каждый пример. Именно на примерах кроется ключ к пониманию и запоминанию грамматических конструкций. После можно приступать к практике. Выполняйте упражнения, чтобы закрепить новые формы, оттачивая их произношение и использование до полного автоматизма. Читая турецкие тексты, обращайте внимание на то, как слова используются в реальной речи, как выражаются мысли на этом языке.

Самое главное, что необходимо запомнить при изучении языка – это то, что это увлекательное путешествие. Поэтому наслаждайтесь каждым новым открытием, каждой маленькой победой. Развивайте все языковые навыки комплексно. Работайте над чтением, письмом, аудированием и говорением. Не упускайте возможность практиковаться в каждом из этих аспектов, чтобы достичь гармоничного владения языком. Используйте разнообразные ресурсы: учебники, фильмы и музыку на турецком языке. Окружите себя языком, и он обязательно покорится вам!

РАЗДЕЛ I
СИСТЕМА СЛОЖНЫХ ВРЕМЕН
Birleşik Zamanlı Fiiller

В турецком языке помимо простых времён существуют сложные времена. Они образуются путём соединения аффиксов двух времён. Специфическая черта сложных времён – использование в рассказе о событиях прошлого. Всего насчитывают 4 времени: определенный имперфект, преждепрошедшее время, прошедшее неопределенное время, будущее прошедшее время.

Форма	Система сложных времен			
	Определенный имперфект	Преждепрошедшее время	Прошедшее неопределенное время	Будущее прошедшее время
Утвердительная форма	Ben okuyordum Sen okuyordun O okuyordu Biz okuyorduk Siz okuyordunuz Onlar okuyorlardı	Ben okumuştum Sen okumuştun O okumuştı Biz okumuştuk Siz okumuştunuz Onlar okumuşlardı	Ben okurdum Sen okurdun O okurdu Biz okurduk Siz okurdunuz Onlar okurlardı	Ben okuyacaktım Sen okuyacaktın O okuyacaktı Biz okuyacaktık Siz okuyacaktınız Onlar okuyacaklardı
Отрицательная форма	Ben okumuyordum Sen okumuyordun O okumuyordu Biz okumuyorduk Siz okumuyordunuz Onlar okumuyorlardı	Ben okumamıştım Sen okumamıştın O okumamıştı Biz okumamıştık Siz okumamıştınız Onlar okumamışlardı	Ben okumazdım Sen okumazdın O okumazdı Biz okumazdık Siz okumazdınız Onlar okumazlardı	Ben okumayacaktım Sen okumayacaktın O okumayacaktı Biz okumayacaktık Siz okumayacaktınız Onlar okumayacaklardı
Вопросительная форма	Ben okuyor muydum? Sen okuyor muydun? O okuyor muydu? Biz okuyor muyduk? Siz okuyor muydunuz? Onlar okuyorlar mıydı?	Ben okumuş muydum? Sen okumuş muydun? O okumuş muydu? Biz okumuş muyduk? Siz okumuş muydunuz? Onlar okumuşlar mıydı?	Ben okur muydum? Sen okur muydun? O okur muydu? Biz okur muyduk? Siz okur muydunuz? Onlar okurlar mıydı?	Ben okuyacak mıydım? Sen okuyacak mıydın? O okuyacak mıydı? Biz okuyacak mıydık? Siz okuyacak mıydınız? Onlar okuyacaklar mıydı?

Определенный имперфект (-yordu)

Şimdiki zamanın hikayesi

Определенный имперфект – это сложная форма, появившаяся в результате соединения аффиксов двух времен – настоящего на **-yor** и прошедшего на **-dı**.

Формой определенного имперфекта обозначаются длительные действия, имевшие место в прошлом. Турецкий определенный имперфект соответствует русскому несовершенному виду. Он показывает действие в его развитии, действие, которое совершалось в определенный момент прошлого.

Ben uyu + yor + du + m	uyu + mu + yor + du + m	uyuyor muydum?
Sen uyu + yor + du + n	uyu + mu + yor + du + n	uyuyor muydun?
O uyu + yor + du	uyu + mu + yor + du	uyuyor muydu?
Biz uyu + yor + du + k	uyu + mu + yor + du + k	uyuyor muyduk?
Siz uyu + yor + du + nuz	uyu + mu + yor + du + nuz	uyuyor muydunuz?
Onlar uyu + yor + lar + dı	uyu + mu + yor + lar + dı	uyuyorlar mıydı?

1. Dün akşam ders çalışıyordum. – Вчера вечером я учил уроки.
2. Hastayken hiç yemek yemiyordum. – Когда я болел, я ничего не ел.
3. Tatilde televizyon izlemiyor muydun? – На каникулах ты не смотрел телевизор?

Формы определенного имперфекта могут использоваться:

– если говорящий выражает удивление какому-либо событию прошлого, о котором он не знал или имел иные сведения:

Gözlerime inanamıyordum. Sen sigara içiyor muydun? – Я не верю своим глазам! Разве ты курил?

– если говорящий в своей фразе выражает оттенок *az kalsın* «чуть было не...», *az daha* «еще бы чуть-чуть и...»

Ayağım kaydı. Az kalsın düşüyordum. – Я поскользнулся и чуть было не упал.

O kadar korktum ki, az daha bayılıyordum. – Я так испугался, что чуть (еще бы чуть-чуть и упал) не упал в обморок.

Alıştırmalar

Alıştırma 1. Aşağıdaki cümleleri Türkçe'den Rusça'ya çeviriniz:

1. Ona annesi çok güzel yemekler yapıyordu.
2. O çok yalan söylediği için ondan hoşlanmıyordum.
3. Siz daha ferah bir eve taşınmayı düşünmüyor muydunuz?
4. İlkokuldayken o genellikle arka sıralarda oturuyordu.
5. Babam çok çalıştığı için onu sadece hafta sonları görüyorduk.
6. Geçen yıl canım sıkıldığında hep bu şarkıyı dinliyordum.
7. Onun kahvaltısını her sabah ben hazırlıyordum.

Alıştırma 2. Aşağıdaki cümleleri Rusça'dan Türkçe'ye çeviriniz:

1. Я очень красиво рисовал.
2. Вы мыли посуду.
3. Ты очень хорошо танцевал.
4. Они очень хорошо готовили.
5. Мы все вместе играли.
6. Они смотрели это фильм каждый месяц.
7. Я много слушал это радио.
8. Мы покупали каждый сезон новую одежду.
9. Он слишком много читал книг.
10. Тогда я очень много ел.
11. Вы изучали Турецкий?
12. На этих курсах очень хорошо преподается иностранный язык.
13. Даже весной на Москву сыпался снег.
14. По выходным я очень рано засыпал.
15. В тот день вместе с мамой мы наводили чистоту.

Ev ödevi

1. Aşağıdaki cümleleri Türkçe'den Rusça'ya çeviriniz:

1. Öğle yemeklerimizi her gün o lokantada yiyorduk.
2. Küçükken karanlıktan çok korkuyordum.
3. Lise yıllarımda her hafta sinemaya gidiyorduk
4. Onunla bir daha karşılaşmak istemiyordu.
5. Ben geldiğimde o hala uyuyordu.
6. Bu bölümün bu kadar zor olduğunu bilmiyor muydun?
7. Onun bu sınavı vereceğini tahmin etmiyordum

2. Aşağıdaki cümleleri Rusça'dan Türkçe'ye çeviriniz:

1. Айлин думал продать недавно купленную им машину.
2. Когда я болел, я ненавидел принимать лекарства.
3. Ты не любил носить галстук?

4. В этом городе жизнь стояла на месте.
5. Из-за того, что уже второй день у меня болел зуб, я не мог есть.
6. Каждое воскресенье я ходил с отцом на рыбалку.
7. Каждый день я ходил в школу пешком.
8. Педагог постоянно упрекал этого студента.
9. Вы жили в Москве?
10. Они очень скучали на уроке у этого преподавателя.
11. Эти ученики не делали домашнее задание вовремя.
12. Ты не гладила его одежду всегда?
13. Когда он пришел, я мыла посуду.
14. Моя старая машина очень часто ломалась.
15. В тот вечер, когда была вечеринка, я готовился к завтрашнему экзамену.

Преждепрошедшее время (-miş) **Duyulan (miş'li) geçmiş zamanın hikayesi**

Преждепрошедшее время представляет собой сложную форму, состоящую из аффиксов двух прошедших времен - прошедшего субъективного на **-miş** и прошедшего категорического на **-ti** и личных окончаний.

Преждепрошедшее время обозначает действия, произошедшие до описываемого момента в прошлом.

Данная форма называет второе из двух действий, предшествующее первому по времени.

İstasyona koşup geldi. Ne çare ki tren kalkmıştı. – Он прибежал на станцию. Увы, поезд уже ушел.

Для говорящего важнее результат, а не само действие.

Bu kitabı bir haftada okumuştum.

Очень часто форма преждепрошедшего времени используется для того, чтобы вспомнить или напомнить о событиях, действиях, которые уже произошли в прошлом.

Hatırlıyor musun? İki sene önce seninle burada buluşmuştuk. Sen bana bir hediye vermiştin. Ben buna çok seviniştim. – Ты помнишь? Два года назад мы с тобой здесь встречались. Ты мне подарил подарок, и я этому очень обрадовался.

Также эта форма может использоваться в случаях, когда говорящий предупреждал о каком-либо событии в прошлом.

Ben size «Bu imtihana iyi çalışın» demiştim. – Я вам говорил: «Хорошо готовьтесь к этому экзамену».

Ben gelmiştim	gelmemiştim	gelmiş miydi?
Sen gelmiştin	gelmemiştin	gelmiş miydin?
O gelmişti	gelmemişti	gelmiş miydi?
Biz gelmiştik	gelmemiştik	gelmiş miydik?
Siz gelmiştiniz	gelmemiştiniz	gelmiş miydiniz?
Onlar gelmişlerdi	gelmemişlerdi	gelmişler miydi?

1. Oğlum, İstanbul sokaklarında gezerken kaybolmuştu. – Мой сын, когда гулял по улицам Стамбула, потерялся.
2. Kışlık elbiselerimi giymemiştim. Onun için üşüttüm. – Я не надел зимнюю одежду, поэтому замерз.

Alıştırılmalar

Alıştırma 1. Aşağıdaki cümleleri Türkçe'den Rusça'ya çeviriniz:

1. Ben senin bunu yapmana izin vermiş miydim?
2. Sonunda Halil'e doğruları anlatmaya karar vermişti.
3. Ben bunu sana daha önce söylememiş miydim?
4. İlhan dün derse gelmemiş miydi?
5. Biz Kenan'ı düğüne davet etmemiştik.
6. Aç mısın? Biraz önce birlikte kahvaltı yapmamış mıydık?
7. Hastalıktan çok zayıflamıştı.

2. Aşağıdaki cümleleri Rusça'dan Türkçe'ye çeviriniz:

1. Тогда (помню) папа купил нам игрушечного робота.
2. Помнишь (тогда), когда я пришел, она ушла.
3. Помнишь, я дал ключи Бетюль.
4. Я же рассказывал вам эту тему раньше.
5. Педагог (тогда) не поверил в то, что мы рассказали.
6. Помнишь, ты мне обещал.
7. Помнится, ты в соревнованиях стал первым, не так ли?
8. Раньше Шейма не видела такого компьютера.
9. Тогда (помнится), он забыл взять с собой бумажник.
10. Помнится, последний раз я видел его в институте.
11. Вы были с ней знакомы (тогда)?
12. Помните, вы (тогда) нам об этом не сказали.
13. Раньше я не получала никогда столько хороших подарков.
14. (Помню) я очень хотел, но ты мне не разрешала.
15. Раньше я никогда не видел такой арбуз.

Ev ödevi

1. Aşağıdaki cümleleri Türkçe'den Rusça'ya çeviriniz:

1. O tartışmada ona çok kırılmışım.
2. Evi daha yeni temizlemişim. Yine kirlenmiş.
3. Maaşların ay sonunda verileceğini söylemişlerdi.
4. Biraz önce arayıp ona müsait olmadığını söylemişim.
5. Onun da buraya geldiğini duyunca çok şaşırılmışım.
6. Küçükken ben de bir kere kaybolmuşum.
7. Okan bu işe girerken bana hiç birşey söylememişti.

2. Aşağıdaki cümleleri Rusça'dan Türkçe'ye çeviriniz:

1. Ты смотрел раньше этот фильм?
2. Помнишь, я сказала тебе, чтобы ты не ходила с ним гулять.
3. (Помню, тогда) на годовщину свадьбы он купил мне кольцо с камнем.
4. Разве ты не сделал домашнее задание?
5. Он не понравился мне с первого взгляда.
6. Разве ты еще в прошлом месяце не поменял телефон?
7. Вот тогда я не смог понять эти поступки Левента.
8. Я же тебе говорил больше так не делай.
9. Помню, мы познакомились с ним в институте.
10. Помнишь, ты обещал вернуть мне долг.
11. (Помнисься) В том году я все лето лечился в больнице.
12. Мы не видели Явуза, после того как он женился.
13. Я (тогда) думал, что это сделал Зафер.
14. Разве вы не видели новую машину, которую я купил?
15. Я никогда столько не развлекался в своей жизни.

Прошедшее неопределенное время (-ardı) Geniş zamanın hikayesi

Прошедшее неопределенное время складывается из показателей двух времен – настоящего широкого на **-ar/-ır** и прошедшего видимого на **-di**. Спряжение происходит с помощью личных аффиксов.

Ben dinle + r + di + m	dinle + mez + di + m	dinler miydim?
Sen dinle + r + di + n	dinle + mez + di + n	dinler miydin?
O dinle + r + di	dinle + mez + di	dinler miydi?
Biz dinle + r + di + k	dinle + mez + di + k	dinler miydik?
Siz dinle + r + di + niz	dinle + mez + di + niz	dinler miydiniz?
Onlar dinle + r + ler + di	dinle + mez + ler + di	dinlerler miydi?

Прошедшее неопределенное время называет действия, регулярно совершавшиеся в прошлом в силу устоявшихся традиций, привычки и т.п.

1. O gençken çok hızlı koşardı. – Когда он был молодой, он очень быстро бегал.

2. Birbirlerini o kadar çok severlerdi ki, hiç ayrılmazdı. – Они так друг друга любили, что никогда не расставались.

3. Kardeşin okuldayken çok ders çalışır mıydı? – Твой брат, когда учился в школе, много занимался?

Формы прошедшего неопределенного времени могут использоваться в условных предложениях нереального типа, причем одна из частей такого сложного предложения, как правило, выражает отрицательное, негативное значение. Однако, следует заметить, что в подобных случаях форма на **-ar / -irdi** не несет оттенков совета или рекомендации.

Çok çalışırsaydı, başarılı olurdu. – Если бы он много работал, он бы был успешен.

Alıştırmalar

Alıştırma 1. Aşağıdaki cümleleri Türkçe'den Rusça'ya çeviriniz:

1. Eğer düzenli beslenseydin bu kadar sık hasta olmazdın.
2. Bu hatayı ben yapmış olsaydım özür dilerdim.
3. Gençliğimde çok az uyurdum.
4. Eskiden uçakla seyahat etmekten korkardım.
5. Benim yerimde olsaydın ona borç verir miydin?
6. O küçükken hiç kahvaltı yapmazdı.
7. Ben böyle olmasını ister miydin?

2. Aşağıdaki cümleleri Rusça'dan Türkçe'ye çeviriniz:

1. Мой папа каждую неделю водил нас на пикник.
2. Он звонил мне раз в месяц.
3. Мой друг никогда не расставался со своей кошкой.
4. По вечерам он пил кофе с молоком.
5. Мой дедушка никогда не ел хлеб с маслом.
6. Мой старший брат каждое утро мыл голову.
7. Когда я был молодым я тоже играл в футбол.
8. Я тоже не любил урок химии.
9. Мой папа не разрешал нам выходить на улицу по вечерам.
10. Серкан каждую неделю звонил маме.
11. Моя мама тоже очень много читала книг.
12. Когда Эрол был маленький, он носил часы на правой руке.
13. Серап очень боялся собак.
14. Мой друг никому не давал шпаргалки.

15. Когда моя мама уходила на работу, то оставляла нас у соседей.

Ev ödevi

1. Aşağıdaki cümleleri Türkçe'den Rusça'ya çeviriniz:

1. Her akşam bize çikolata getirirdi.
2. Vaktinde gelmeyeceğini bilseydim onu hiç davet etmezdim.
3. Yakup oraya gitmek için benden izin alırdı ama bu sefer almadı.
4. Burak hiç bu kadar geç kalmazdı. Bir şey mi oldu acaba?
5. O yıllarda sık sık elektirikler kesilirdi.
6. Bizim zamanımızda büyüklerin sözü dinlenirdi.
7. Sedat burada olsaydı ziyarettime gelirdi.

2. Aşağıdaki cümleleri Rusça'dan Türkçe'ye çeviriniz:

1. Каждую пятницу мы ходили с папой в кино.
2. Если бы я был на твоём месте, я не продавал бы этот дом.
3. Когда Айхан был маленьким, он вообще не ел рыбу.
4. Когда я ходил в начальную школу я засыпал рано.
5. Мы не могли гулять летом до ночи.
6. Если бы я знал, что он тоже будет здесь, я бы не принимал участие в этом банкете.
7. Когда я была маленькой, я сильно ругалась с братом.
8. Раньше он писал мне письма каждый месяц.
9. Чем тебе нравилось заниматься в свободное время?
10. Когда я учился в лицее, мы каждый месяц с друзьями ходили на рыбалку.
11. Когда я училась в начальной школе, математику я вообще не понимала.
12. Если бы я знала, что он такой человек, не вышла бы за него замуж.
13. Такого от него я не ожидал.
14. Когда я был маленьким, моя семья постоянно сравнивала меня с моими друзьями.
15. Когда я был холостым, мне очень нравилось прогуливаться одному.

Будущее-прошедшее время (-acaktı/-ecekti)

Gelecek zamanın hikayesi

Будущее-прошедшее время представляет собой сложную форму, образованную посредством двух аффиксов – простого будущего времени на **-acak** и прошедшего видимого времени на **-ti**.

Ben yapacaktım

yapmayacaktım

yapacak mıydın?

Sen yapacaktın

yapmayacaktın

yapacak mıydın?

O yapacaktı	yapmayacaktı	yapacak mıydı?
Biz yapacaktık	yapmayacaktık	yapacak mıydık?
Siz yapacaktınız	yapmayacaktınız	yapacak mıydınız?
Onlar yapacaklardı	yapmayacaklardı	yapacaklar mıydı?

Будущее-прошедшее время называет действия, которые были запланированы на будущее, но по каким-либо причинам не осуществились. На русский язык формы этого времени могут переводиться словами «собирался», «собирался было», «намеревался», «должен был» и т.п.

1. Gazete okuyacaktım ama misafir geldi. – Я собирался читать газету, но пришел гость.

2. Bir daha kavga etmeyecektiniz. – Вы больше не должны будете ссориться.

3. Hafta sonu İzmir'e gidecek miydiniz? – В выходные вы собирались поехать в Измир?

Следует отметить, что будущее-прошедшее время, также как и широкое прошедшее время на -ardı, может использоваться в условных предложениях нереального типа и переводиться на русский язык формами сослагательного наклонения. Кроме того, эта форма, как и все формы сложных времен, используется для рассказа о событиях прошлого, т.е. передает так называемую «внутреннюю (пересказанную) речь».

Sigara içmeyecektim fakat arkadaşım çok ısrar etti. – Я бы не курил, но мой друг так настаивал.

Alıştırmalar

Alıştırma 1. Aşağıdaki cümleleri Türkçe'den Rusça'ya çeviriniz:

1. Deniz'le bu kadar samimi olmayacaktın.
2. Ona hiç borç vermeyecektim ama çok yalvardı.
3. Akşam yemeğini annemle yiyecektim ama toplantım çıktı.
4. Halil ne zaman hastaneden taburcu olacaktı?
5. Bu yemeğe bu kadar tuz koymayacaktın.
6. Ona herşeyi açıklayacaktım ama beni dinlemedi.
7. Yelizler yeni bir daireye taşınmayacaklar mıydı?

2. Aşağıdaki cümleleri Rusça'dan Türkçe'ye çeviriniz:

1. Помнишь, ты собирался идти на вечеринку?
2. Ты собирался не принимать его на работу.
3. В прошлом году я собирался изучать турецкий.
4. На выходных я собирался убрать в доме.
5. Когда я смотрел тот фильм, я чуть не заплакал.

6. Я тоже собирался готовиться к экзамену.
7. Серкан вчера собирался сходить к врачу. Сходил?
8. Почему ты дома? Ты разве не собирался сходить в музей?
9. Разве вы не собирались провести этот праздник за городом?
10. Мама не хотела разрешать, но папа уговорил.
11. Орхан собирался покупать новую машину, но его уволили с работы.
12. Помнишь, ты собирался сегодня прийти домой пораньше.
13. Разве ты не собирался сегодня навестить Месут?
14. Разве ты не собирался поговорить с папой об этой проблеме?
15. Я не собирался идти с вами, но Дерья настояла.

Ev ödevi

1. Aşağıdaki cümleleri Türkçe'den Rusça'ya çeviriniz:

1. Bugün ev işlerini bitirecektim ama misafirler geldi.
2. Tahir'in oraya gitmesine izin vermeyecektin.
3. O ödevini zamanında yapacaktı.
4. Öğretmeninle tartışmayacaktın.
5. Bu hafta evi boyatacaktık ama boyacı bulamadık.
6. Beni bunu yapmaya zorlamayacaktın.
7. O dosyaları bilgisayara kaydedecektim ama bulamıyorum.

2. Aşağıdaki cümleleri Rusça'dan Türkçe'ye çeviriniz:

1. Сегодня я собирался прийти к тебе, но у меня появились дела.
2. Я не хотел верить его словам, но он поклялся.
3. Помнишь, ты обещал никогда не оставлять меня одну?
4. Разве Сезен сегодня ночью не собиралась рано лечь?
5. Помнишь, ты не собирался так поздно выходить на улицу?
6. Ты разве не собирался участвовать в этих соревнованиях?
7. Разве ты не встречался с Хюсейном сегодня?
8. Помнишь, ты не собирался приглашать Фатму на этот банкет?
9. В прошлом месяце разве ты не собирался отдать машину в ремонт?
10. Разве Зейнеп в этом году не будет выпускаться?
11. Разве ты не собирался простить Сезера?
12. Разве Сема не собиралась выйти замуж за этого мужчину?
13. Разве ты не собирался больше не ругаться со своими друзьями?
14. Мелек собиралась продать дом в Стамбуле. Продала?
15. Разве ты не собирался после работы сделать покупки?

3. Aşağıdaki cümleleri Rusça'dan Türkçe'ye çeviriniz:

1. Можно многое узнать, постоянно читая книги.
2. Старик шел по лесу, собирая грибы.
3. Нельзя делать уроки, слушая музыку.

4. Когда я буду ехать в Анкару (по дороге в Анкару), я обязательно заеду к тебе в Стамбул.
5. Я упал, когда шел на работу.
6. Говорят, он снимает квартиру рядом с фирмой.
7. Говорят, он опять не пошел на работу во вторник.
8. Говорят, Реджеп тоже женился 2 месяца назад.
9. Говорят, он забрал свои вещи и ушел.
10. Говорят, все книги он подарил Ойа
11. Говорят, фильм начался полчаса назад.
12. Ты можешь нарисовать мой портрет?
13. Я могу найти твою ручку.
14. Дженгиз сможет справиться с этой работой?
15. Вы можете выиграть эти соревнования.
16. Ты можешь перевести этот текст на русский язык?
17. Если бы у меня были деньги, я сразу бы купил машину.
18. Если бы чуть-чуть пошел дождь, так жарко не было бы.
19. Если бы ребенок начал ходить, мы каждый день выходили бы на улицу гулять.
20. Если бы он не ел сладкое, не был бы таким толстым.
21. Если бы это услышал мой папа, он очень разозлился бы на меня.
22. Если бы мама разрешила, я бы тоже с тобой пошел.
23. Дети должны ложиться спать рано вечером
24. Мы должны уважать мнение детей.
25. Они не должны смотреть все телевизионные программы.
26. Я должен употребить эти слова в предложении
27. Ты должен переходить дорогу на зеленый свет.
28. Я поправился с тех пор, как начал принимать это лекарство.
29. Я не разговариваю с ним с тех пор, как он пожаловался начальнику.
30. С тех пор, как я бросил курить, я вообще не кашляю.
31. С тех пор, как сгорел наш дом, мы живем в арендованном.
32. С тех пор, как я приехал сюда, я ни разу не ходил на Красную площадь.
33. Этот автор написал свыше 30-ти книг.
34. Он не играет больше в азартные игры.
35. Все родители гордятся успехами своих детей.
36. Я покрашу забор в синий цвет.
37. Мой папа разве не договорился насчет экскурсии?
38. Ты помирилась со своим братом?
39. Старшеклассники долго насмеялись над Рахми.
40. Давайте пригласим семьи с детьми в зал
41. Давайте немного послушаем музыку?
42. Давайте спросим Эрдем, посмотрим, что скажет.
43. Давайте немного приведем в порядок книжную полку.
44. Сегодня я собирался прийти к тебе, но у меня появились дела.

45. Я не хотел верить его словам, но он поклялся.
46. Помнишь, ты обещал никогда не оставлять меня одну?
47. Разве Сезен сегодня ночью не собиралась рано лечь?
48. Помнишь, ты не собирался так поздно выходить на улицу?
49. Ты разве не собирался участвовать в этих соревнованиях?
50. Каждую пятницу мы ходили с папой в кино.
51. Если бы я был на твоём месте, я не продавал бы этот дом.
52. Когда Айхан был маленьким, он вообще не ел рыбу.
53. Когда я ходил в начальную школу я засыпал ни свет ни заря.
54. Мы не могли гулять летом допоздна.
55. Если бы я знал, что он тоже будет здесь, я бы не принимал участие в этом банкете.
56. Помнишь, я сказала тебе, чтобы ты не ходила с ним гулять.
57. Помню, тогда на годовщину свадьбы он купил мне кольцо с камнем.
58. Помню, мы познакомились с ним в институте.
59. Помнишь, ты обещал вернуть мне долг.
60. Помнится, в том году я все лето лечился в больнице.
61. Мы соревновались с Ирдиш по АРМ-реслингу, но сыграли вничью.
62. Из-за того, что она так сказала, папа потом поругал меня.
63. Мы встретились в кино в воскресенье.
64. Вчера в школе Ведат с Джевлет подрались.
65. Ты был должен мне 50 лир. Значит мы в расчёте.
66. Мне больше не нравится готовить еду.
67. Работая по часу в день, ты не сможешь закончить эту работу.
68. Анур пошел позвать Айшегюль.
69. Он вышел на трибуну и начал рассказывать жизненные истории.
70. Мы тоже с трудом понимаем его подчёрк.
71. Я устал ждать автобус по утрам.
72. Я очень люблю прогуливаться вечерами по набережной.
73. Я уже привык, что он все делает без разрешения.
74. Нет смысла здесь просто так ждать.
75. Я очень злюсь, что Элиф все комментирует.
76. Начальник хочет, чтобы я поработал здесь ещё год.
77. Мне совсем не нравится, что он так пристально смотрит на меня.
78. Я надеюсь, что кто-нибудь из них нас встретит.
79. Я не ждал, что он задаст такой вопрос.
80. Я сразу понял, что Халдун не сможет с ней ужиться.
81. Я сомневаюсь, что Халис поможет нам.
82. Мы уверены, что лучше всего эту работу сделаешь ты.
83. Я знал, что Халит не сможет справиться с этой работой.
84. Он ест сливы и выбрасывает косточки на землю.
85. Открыв окно, он выбросил ручку на улицу.
86. Подождите 5 минут, возьму пальто и иду.

87. Я заполнил бланк и отдал служащему, который был там.
88. Припарковав машину перед домом, мы поднялись на пятый этаж.
89. Пока кроссворд не разгадаю, не дам тебе газету.
90. Не увидев своими глазами, не поверю.
91. Ты не можешь войти внутрь, не показав удостоверение личности.
92. Не втерев крем, руки не станут лучше.
93. Пока не загорится зеленый свет, мы не можем перейти на другую сторону.
94. Вместо того, чтобы стать чемпионом, наша команда в этом году, стала самой последней.
95. Вместо того, чтобы помочь братьям, он сказал мне больше не приходить.
96. Уходя, вместо того, чтобы сказать "hoşça kalın" он говорит "güle güle".
97. Говорят, вместо того, чтобы прийти на программу в костюме, он пришел в тренировочном костюме.
98. Некоторые любят разговаривать, а некоторые молчать.
99. Он иногда вообще не разговаривает, а иногда вообще не молчит.
100. Али и домашнее задание не делает, и разговаривает во время урока.

Лексический материал

ОДЕЖДА

Giyim

Kadın / erkek giyim – женская / мужская одежда
Giyim mağazası – магазин одежды
Dış giyim – верхняя одежда
İç giyim – нижнее бельё
Giymek – надевать (про одежду)
Takmak – надевать (про аксессуары)
Beden – размер одежды
Numara – размер обуви
Atlet – майка
Tişört – футболка
Bluz – блузка
Gömlük – рубашка
Elbise – платье
Abiye – вечернее платье
Ceket – жакет, пиджак
Kazak – свитер
V-yakalı kazak – пуловер
Eşofman (altı) – спортивный костюм/ спортивные штаны
Takım elbise – мужской костюм, смокинг
Etek – юбка
Şort – шорты
Pantolon – штаны
Kot pantolon – джинсы
Kot ceket – джинсовка
Trençkot – плащ
Mont – куртка
Kaban – полупальто, длинная куртка
Palto – пальто
Kürk – шуба
Bornoz – халат
Hırka – кардиган
Kravat – галстук
Eldiven – перчатки
Şapka – шапка
Atkı – шарф
Çorap – носки
Külotlu çorap – колготки
Kemer – ремень

Mayo – купальник

Bunu denemek istiyorum – Я хочу это померить

Bu ne kadar? – Сколько это стоит?

Bu bana + это мне

büyük – велико

küçük – мало

geniş – широко

dar – узко

uzun – длинно

kısa + GELDİ – коротко

Bu bana oldu/tam oldu – Это мне как раз

Sana yakıştı/yakışmış – Тебе подошло

Lütfen, bir beden daha büyük/küçük verin – Дайте, пожалуйста, размер побольше/поменьше

Bunu almak istiyorum – Я хочу купить это

Deneme kabini nerede/ne tarafta – Где примерочная?

Kartla mı ödemek istersiniz, peşin mi? – Хотите заплатить картой или наличными?

Üstü değiştirmek – переодеваться

Soyunmak – раздеваться

Piştî olmak – прийти в одном и том же наряде (не договариваясь)

Güle güle giyin – носите с удовольствием

РАЗДЕЛ II НАКЛОНЕНИЯ

Наклонения в турецком языке – это формы глаголов, которые выражают отношение говорящего к действию с точки зрения его реальности, возможности или обязательности.

Всего насчитывают 5 наклонений:

Повелительное наклонение (*Emir Kipi*) используется для выражения приказа.

Желательное наклонение (*İstek Kipi*) обозначает побуждение к какому-то действию.

Условное наклонение в турецком языке используется для выражения гипотетических ситуаций, желаемых или воображаемых событий, а также для выражения условий, при которых что-то может произойти или произойдёт.

Долженствовательное наклонение (*Gereklilik Kipi*) используется в тех случаях, когда что-то нужно сделать.

Изъявительное наклонение (индикатив) используется для выражения действия, которое реально происходит, происходило или будет происходить. Это основное наклонение, в котором строятся все утвердительные предложения.

Повелительное наклонение *Emir Kipi*

Служит для того, чтобы выразить просьбу, приказ, побуждение к действию.

Существует 4 формы повелительного наклонения: 2 лицо ед. (ты) и множ. (вы) числа и 3 лицо ед. (он, она оно) и множ. числа (они).

Sen + _____ - al – купи
- _____ +ma/me уарма – не делай

O + _____ +sin/sin/sun/sün gezsın – пусть он погуляет
- _____ +ma/me+sin/sin/sun/sün okumasın – пусть он не

читает

Siz _____+(y) in(ız)/ (y)in(iz)/ (y)un(uz)/ (y)ün(üz)
söyleyin (söyleyiniz) – скажите
_____ +ma/me+ (y) in(ız)/ (y)in(iz)/ (y)un(uz)/ (y)ün(üz)
yazmayın (yazmayınız) – не пишите

Onlar

+ _____ + sınlar/sinler versinler – пусть они дадут
- _____ + ma/me+ sınlar/sinler kalmasınlar – пусть они не

остаются

Кроме положительной и отрицательной формы повелительное наклонение существует еще вопросительно-положительная форма, которая используется только для 3 л. ед. ч. и мн. ч. (он, она, оно, они) и образуется с помощью частицы – *mi*

Gelsin mi? – Ему придти? (Пусть он придет)

Gelsinler mi? – Им придти?

В турецком языке есть устойчивые выражения, в которых глаголы употреблены в повелительном наклонении:

Olsun! – Пусть! Ладно!

Geçmiş olsun! – Выздоровливайте! (досл. «Пусть пройдет!»)

Kolay gelsin! – Удачи! (досл. «Пусть легко идет!»), пожелание человеку, который трудится над чем-либо, работает)

Haberim olsun! – Поставьте меня в известность.

Hayırlı olsun! – Желаю удачи!

Lâf olsun diye! – Для красного словца!

Neden olmasın? – Почему бы и нет?

Allah vermesin. – Не дай Бог!

Allah versin. – Дай Бог!

Güle güle gidin. – Доброго пути!

Güle güle kullanın. – Приятной покупки! (говорят после покупки новой одежды)

Güle güle giyin. – Носите на здоровье! (говорят после покупки новой одежды)

Alıştırmalar

Alıştırma 1. Boşlukları tamamlayınız.

1. Lütfen beni..... (dinlemek)
2. Sen hastasın. Eve..... (gitmek)
3. Burada sigara..... (içmemek)
4. Siz buraya..... (girmemek)
5. Bu arabayı.....(almamak)
6. Onlar çikolata.....(yemek)
7. Sen otobüse..... (binmek)
8. O kola.....(almak)
9. Film(seyretmemek)
10. Sen dışarı.....(çıkmaq)

Alıştırma 2. Aşağıdaki cümleleri Rusça'dan Türkçe'ye çeviriniz:

1. Зайди вовнутрь.
2. Выйдите на улицу.
3. Откройте ваши книги.
4. Закройте тетради.
5. Сядь на место.
6. Пусть вытрет доску.
7. Возьми свою ручку.
8. Иди сюда.
9. Скажи свое имя.
10. Напиши фамилию.
11. Приходите пораньше завтра вечером.
12. В Стамбуле посети музей «Топ Капы».
13. Пусть он купит 2 газеты сегодня утром.
14. Погода хорошая, пусть они не берут зонтик.

Ev ödevi

1. Aşağıdaki cümleleri Rusça'dan Türkçe'ye çeviriniz:

1. Пусть уберут комнату.
2. Помойте полы.
3. Послушайте меня.
4. Не курить.
5. Не сорить.
6. Не шумите.
7. Говорите тихо.
8. Откройте окно.
9. Пусть Ахмет напишет письмо.
10. Не открывай этот ящик.
11. Подождите в кабинете директора.
12. Пусть они купят эти цветы.
13. Пусть не сидят в этой комнате.
14. Пусть она не ждет здесь.

2. Aşağıdaki cümleleri Türkçe'den Rusça'ya çeviriniz:

1. Emniyet kemerinizi takınız.
2. Çocuklardan uzak tutun.
3. Lütfen cep telefonunuzu kapatın.
4. Boyalıdır, dokunmayın.
5. Gürültü yapmayın.
6. Sigara içmeyin.
7. Dikkat, köpek var.
8. Ateş yakmayın.

9. Park etmeyin.
10. Şoförle konuşmayın.
11. Alkollü araç kullanmayın.
12. Çimlere basmayın.

Желательное наклонение

İstek Kipi

Образуется с помощью

-a/-e (-ya/-ye)

*Форма желательного наклонения 1-го лица ед.ч. передает намерение и на русский язык переводится с помощью частички – ка

Например, почитаю-ка

*Форма желательного наклонения 1-го лица мн.ч. (мы) выражает призыв к действию и передается на русский язык словом – давай, давайте.

Лицо	Основной глагол	Аффикс наклонения	Аффикс сказуемости
Ben	al git / gid	-a (ya) - e (ye)	-yım (yim)
Sen			-sın (sin)
O			
Biz			-lim (lim)
Siz			-sınız (siniz)
Onlar			-ler/lar

Ben alayım

Sen alalım

O ala

Biz alalım

Siz alalım

Onlar alalım

Проспрягать: Beklemek, düşünmek, konuşmak

Отрицательная форма («-») – образуется с помощью –ma/me

Ben gezmeeyim

Sen gezmeysin

O gezmeye

Biz gezmeyelim

Siz gezmeyesiniz

Onlar gezmeyeler

Проспрягать: yardım etmek, almak

Вопросительно-положительная форма («?+») образуется при помощи частички –mı/-mî, которая не отрывает аффиксы сказуемости от основы глагола

Ben okuyayım mı?

Sen okuyasın mı?

O okuya mı?

Biz okuyalım mı?

Siz okuyasınız mı?

Onlar okuyalar mı?

Вопросительно-отрицательная форма («?-») образуется при помощи аффикса отрицания и вопросительной частички –mı/-mî

Ben seyretemeyim mi?

Sen seyretemeyesin mi

O seyretmeye mi?

Biz seyretemeyelim mi?

Siz seyretemeyesiniz mi?

Onlar seyretemeyeler mi?

Настоящее-будущее время желательного наклонения обозначает:

а) исполнимое, реальное желание:

Sinemaya gideyim. – Пойду-ка я в кино.

б) действие с оттенком нерешительности, неуверенности, недоумения и т.д.

Bu radyoyu alayım mı, almayayım mı, bilmem ki... – Не знаю, покупать мне этот радиоприемник или нет....

Bir de ne göreyim! – И что же я вижу!

в) в 1 л. мн. числа выражает также идею, побуждение к действию:

Köye gidelim. – Давайте поедem в деревню.

Bunu yapmayalım. – Давайте не будем делать этого.

г) стремление получить совет, рекомендацию, согласие на совершение действия:

Size kahve vereyim mi? – Дать Вам кофе?

Biz de mi kalalım? – Нам тоже остаться?

Konuşma

– Şu yaşlı kadını görüyor musun? Haydi ona yardım edelim.

– Nasıl ona yardım edeyim?

– Ağır valizlerini taşıyalım.

– Gidelim o zaman.

– Ты видишь эту пожилую женщину? Давай-ка ей поможем.

– Как я ей помогу?

- Давай-ка понесем тяжелые сумки
- Тогда, пойдём-ка.

Alıştırmalar

Alıştırma 1. Aşağıdaki cümleleri Türkçe'den Rusça'ya çeviriniz:

1. Aç mısın, sofrayı hazırlayayım mı?
2. Bu akşam dışarı çıkalım.
3. Pikniğe Kamil'i çağırmayalım mı?
4. Misafirleri müzeye götürelim.
5. Vakit geldi, herkesle vedalaşalım.
6. Cumartesi günü telefonlaşalım, tamam mı?
7. Yemekten sonra oynayalım, tamam mı?
8. Ver, gömleğini ütüleyeyim.

Alıştırma 2. Boşlukları tamamlayınız.

1. Çok yoruldum. Biraz otur.....
2. Acıktık. Haydi yemek yi.....
3. Bugün hava çok güzel. Pikniğe git.....
4. Arkadaşlar, top oyna.....
5. Film başladı. Ayşe'yi de çağır.....
6. Ders başladı. Lütfen sus.....
7. Yağmur yağıyor. Taksiye bin.....
8. Hava soğuk. Paltomu giy.....
9. Bugün Ali'nin doğum günü. Ona hediye al.....
10. Ali'ye borç ver.....
11. Ali çok oynuyor. Onu ders çağır.....
12. Okula geç kalacağım. Hızlı yürü.....

Ev ödevi

1. Aşağıdaki cümleleri Türkçe'den Rusça'ya çeviriniz:

1. Bütün öğrencilere soralım.
2. Kapıyı kapatayım mı?
3. Lütfen, bu konuyu bir daha açmayalım.
4. Yarın sirke gidelim mi?
5. Buraya da etiket yapıştıralım mı?
6. Yarın kravat takayım mı?
7. Akşama yaş pasta da alayım mı?
8. Burada gürültü yapmayalım.
9. Derse geç kalmayalım.
10. Erken yatalım, erken kalkalım.

2. Aşağıdaki cümleleri Rusça'dan Türkçe'ye çeviriniz:

1. Давайте пригласим семьи с детьми в зал.....
2. Давайте немного послушаем музыку?.....
3. Благодарю, я чай не буду.....
4. Что купить детям?.....
5. Давайте больше ничего не купим в том магазине.....
6. Давай я помою пол, ты вытри пыль.....
7. Давайте поможем Айхан.....
8. Мне вытереть доску?.....
9. А я, давайте, помою фрукты.....
10. Давайте этим вечером останемся дома, посмотрим фильм.....

Условное наклонение Şart kipi

Используется для выражения гипотетических, возможных, а также нереализованных действий, которые происходят при определённых условиях.

Условное наклонение бывает двух видов:

1. Реальное условие (если). Используется для выражения действия, которое возможно (или точно) произойдёт/не произойдёт при выполнении какого-либо условия. Пример: «Если будешь принимать эти лекарства, то вылечишься за 2 дня».

2. Нереальное условие (если бы / бы). Используется для выражения сожаления о произошедшем или для передачи желания человека. Пример: «Если бы у меня были деньги, то я купила бы себе машину».

Условные формы в турецком языке

Форма	Реальный тип					Нереальный тип
	-yorsa	-ırsa	-dıysa	-muşsa	-(y)acaksa	
Утвердительная	yazıyorsam	yazarsam	yazdıysam	yazmışsam	yazacaksam	yazsaydım
	yazıyorsan	yazarsan	yazdıysan	yazmışsan	yazacaksan	yazsaydın
	yazıyorsa	yazarsa	yazdıysa	yazmışsa	yazacaksa	yazsaydı
	yazıyorsak	yazarsak	yazdıysak	yazmışsak	yazacaksak	yazsaydık
	yazıyorsanız	yazarsanız	yazdıysanız	yazmışsanız	yazacaksınız	yazsaydınız
yazıyorlarsa	yazarlarsa	yazdıylarsa	yazmışlarsa	yazacaklarsa	yazsaylardı	
Отрицательная	yazmıyorsam	yazmazsam	yazmadıysam	yazmamışsam	yazmayacaksam	yazmasaydım
	yazmıyorsan	yazmazsan	yazmadıysan	yazmamışsan	yazmayacaksan	yazmasaydın
	yazmıyorsa	yazmazsa	yazmadıysa	yazmamışsa	yazmayacaksa	yazmasaydı
	yazmıyorsak	yazmazsak	yazmadıysak	yazmamışsak	yazmayacaksak	yazmasaydık
	yazmıyorsanız	yazmazsanız	yazmadıysanız	yazmamışsanız	yazmayacaksınız	yazmasaydınız
yazmıyorlarsa	yazmazlarsa	yazmadıylarsa	yazmamışlarsa	yazmayacaklarsa	yazmasaylardı	

В турецкой грамматике выделяется так называемое «условно-желательное наклонение». Формы этого наклонения выражают, как правило, какое-либо желание, относящееся к настоящему или будущему времени, чаще всего неисполнимое.

Описываемое наклонение образуется путем присоединения к основе глагола аффиксов -sa / -se и личных окончаний. Формы этого наклонения иногда сопровождаются междометиями ah! oh! или модальным словом keşke «вот бы», «лучше бы».

Ben yap + sa + m

Sen yap + sa + n

O yap + sa

Biz yap + sa + k

Siz yap + sa + nız

Onlar yap + sa + lar

1. Ah! Biraz yağmur yağsa! – Ah! Вот бы пошел дождь!
2. Keşke gelseler! – Вот бы они пришли!

Формы 2-го лица выражают вежливую просьбу, рекомендацию, пожелание:

1. Siz kalsanız da beraber yemek yesek! – Остались бы и вы пообедать с нами!

Реальный тип условной модальности

Формы этого типа выражают реальное условие, относящееся к плоскости настоящего, прошедшего или будущего времени и соответствуют русским сложноподчиненным предложениям с придаточным условия (*если он делает, сделал, сделает*).

Придаточное предложение в турецком языке может вводиться союзом **eğer** «если», реже - **şayet** «ежели», но его постановка вовсе не является обязательной.

-yorsa

Эта форма соответствует русскому придаточному условия с глаголом в настоящем времени.

Для образования этой формы следует к основе глагола прибавить аффикс настоящего времени + аффикс -sa/-se + личные окончания.

Утвердительная форма

Ben yapıyorsam

Sen yapıyorsan

O yapıyorsa

Biz yapıyorsak

Siz yapıyorsanız

Onlar yapıyorlarsa

Отрицательная форма

yaımıyorsam

yaımıyorsan

yaımıyorsa

yaımıyorsak

yaımıyorsanız

yaımıyorlarsa

Annem evi temizliyorsa ona yardım edeceğim. – Если мама убирается, я помогу ей. (temizliyorsa – т.е. мама убирается сейчас, в момент говорения, время придаточного совпадает с моментом говорения).

Alıştırma. Tamamlayınız

1. İnsanlar _____ (kavga etmek) mutlaka bir sebebi vardır.
2. Afrika'da insanlar hâlâ açlıktan _____ (ölmek) hepimiz suçluyuz.
3. Çocuk _____ (uyumak) fazla gürültü yapmayalım.
4. Dersimi _____ (dinlemek) sınıftan çıkınız.
5. Bulutlar _____ (toplanmak) yağmur yağabilir.
6. Bana _____ (inanmamak) şu insanlara sorunuz.
7. Fatih hiç _____ (gülmek) mutlaka bir derdi vardır.
8. Televizyonu _____ (seyretmemek) kapat.
9. Klâsik müzikten _____ (hoşlanmak) hafta sonu seni bir konsere götürebilirim.
10. Ders _____ (çalışmamak) biraz dolaşalım mı?

-ırsa

Форма на **-ırsa** соответствует в русском языке сочетанию союза «если» с одной из форм будущего времени, иногда - настоящего.

Данная форма образуется присоединением к основе глагола аффиксов настоящего широкого времени + аффикс **-sa/-se** + личные окончания.

Рассматриваемая форма является наиболее употребительной в турецком языке.

Утвердительная форма

Ben söylersem

Sen söylersen

O söylerse

Biz söylersek

Siz söylerseniz

Onlar söylerlerse

Отрицательная форма

söylemezsem

söylemezsen

söylemezse

söylemezsek

söylemezseniz

söylemezlerse

1. Ebeveynlerimize saygı göstermezsek bizim çocuklarımız da bize saygı göstermezler. – Если мы не будем уважать родителей, наши дети тоже не будут уважать нас.
2. Arabamı tamir edersem pikniğe gidebiliriz. – Если я отремонтирую машину, мы сможем поехать на пикник.
3. Ne kadar çok kitap okursan o kadar bilgili olursun. – Чем больше ты прочитаешь книг, тем больше ты будешь знать.

Alıştırma. Tamamlayınız

1. Siz çok _____ (çalışmak) Türkçe'yi öğrenirsiniz.
2. Böyle hızlı _____ (gitmek) kaza yapabilirsin.
3. Bu kitabı iki gün _____ (okumak), aferin sana.
4. Akşam sinemaya _____ (gitmek) sana telefon edemem.
5. Ali sabah geç _____ (kalkmak) otobüsü kaçıır.
6. Eğer biz böyle oynamaya _____ (devam etmek) kesinlikle yeniliriz.
7. Müdür beyi _____ (görmek) benden selâm söyleyin.
8. Babam beni bu halde _____ (görmek) çok kızar.
9. Ben _____ (dışarı çıkmak) gazete alırım.
10. Gece erken _____ (yatmak) sabah erken uyanırsın.
11. Temiz bir otel _____ (bulmak) İzmir'de beş gün kalırım.
12. Ben derse geç _____ (kalmak) öğretmen çok kızacak.
13. Hafta sonu hava iyi _____ (olmak) pikniğe gideceğiz.
14. Annem bir daha benim sigara içtiğimi _____ (görmek) babama söyleyecek.
15. Ali _____ (iyileşmek) okula gelecek.
16. Babam bana para _____ (vermek) sana olan borcumu ödeyeğim.

-dıysa

Рассматриваемая форма имеет 8 фонетических вариантов: -dıysa, -dıyse, -duıysa, -düıyse / -tıysa, -tıyse, -tuıysa, -tüıyse. Она образуется прибавлением к основе глагола аффикса прошедшего видимого действия + аффикс -sa / -se с интерфиксом у перед ним + личные окончания.

Утвердительная форма

Ben yazdıysam

Sen yazdıysan

O yazdıysa

Biz yazdıysak

Siz yazdıysanız

Onlar yazdıylarsa

Отрицательная форма

yazmadıysam

yazmadıysan

yazmadıysa

yazmadıysak

yazmadıysanız

yazmadıylarsa

Форма на -dıysa указывает на условие, связанное с действием, имевшим место в прошлом, и переводится на русский язык придаточным условия с глаголом в прошедшем времени.

1. Kitabı okuduysan bana ver. – Если ты прочитал книгу, дай ее мне.
2. Konuyu anladıysanız başka konuya geçelim. – Если вы поняли эту тему, перейдем к другой.
3. Bu ilâcı doktor tavsiye etmediyse alamazsın. – Если врач не посоветовал это лекарство, ты не сможешь купить его.

Alıştırma. Tamamlayınız

1. Sizi çok _____ (bekletmek) özür dilerim.
2. Teyzeni çok _____ (özmek) niçin ziyaretine gitmiyorsun?
3. Mektubumu _____ (okumak) cevap ver.
4. Buraları daha önce _____ (gezmek) sizi gezdirebilirim.
5. İmtihanları _____ (bitirmek) çıkabilirsiniz.
6. Dün gece _____ (uyumamak) bugün erken yatmalısınız.
7. Yemekler _____ (hazırlanmak) misafirleri içeri alalım.
8. Ayşe _____ (gelmemek) mutlaka hastadır.
9. Alışverişi _____ (bitirmek) gidebiliriz.
10. Kitabı _____ (okumamak) bu soruları cevaplayamazsınız.

-mişsa

Данная форма образуется путем присоединения к глагольной основе аффикса прошедшего слышимого времени + аффикс -sa / -se + личные окончания.

Утвердительная форма

Ben yazmışsam
Sen yazmışsan
O yazmışsa
yazmışsak
Siz yazmışsanız
Onlar yazmışlarsa

Отрицательная форма

yazmamışsam
yazmamışsan
yazmamışsa
yazmamışsak
yazmamışsanız
yazmamışlarsa

Глагол в придаточной части выражает условие, о котором у говорящего нет достоверной информации или в котором он сомневается. В целом же формы на -mişsa являются синонимом формы на -dıysa, они также переводятся на русский язык придаточным условия с глаголом в форме прошедшего времени, однако являются менее употребительными.

1. Yemeklerini yemişlerse hemen işe başlasınlar. – Если они поели, пусть начинают работать.
2. Annesini çok özlemişse telefon açsın. – Если он соскучился по маме, пусть позвонит ей.
3. İyi çalışmamışsanız bu imtihana zorlanırsınız. – Если вы плохо занимались, вам будет трудно сдать этот экзамен.

Alıştırma. Tamamlayınız

Bozulmak	beklemek	boyanmak	seyretmek	görmek
----------	----------	----------	-----------	--------

1. Bu yerleri daha önceden _____ çok beğenecek.
2. Öğrenciler bu filmi _____ başka bir filmi de kiralayabilirsin.
3. Duvarlar geçen yıl _____ bu yıl mutlaka boyanır.
4. Çalar saati _____ vaktinde gelecektir.
5. Eğer onu çok _____ sana çok sinirlenmiştir.

-(y)acaksa

Данная форма условной модальности образуется присоединением к основе глагола аффикса будущего времени + аффикс -sa / -se + личные окончания.

Утвердительная форма

Ben okuyacaksam
Sen okuyacaksan
O okuyacaksa
Biz okuyacaksak
Siz okuyacaksınız
Onlar okuyacaklarsa

Отрицательная форма

okumayacaksam
okumayacaksan
okumayacaksa
okumayacaksak
okumayacaksınız
okumayacaklarsa

Придаточное предложение с формой на -(y)acaksa / -(y)esekse при переводе на русский язык не называет собственно будущее время как форма на -ırsa, а лишь указывает на решимость, стремление лица совершить это действие в будущем.

1. Uyuyacaksan ışığı kapatayım. – Если ты будешь спать, я выключу свет.
2. Ali ile Fatma, yazın düğün yapacaklarsa bu evde otursunlar. – Если Али и Фатма поженятся летом, пусть они живут в этом доме.
3. Eve gitmeyeceksen annene haber ver. – Если ты не пойдешь домой, сообщи своей матери.

Alıştırma. Tamamlayınız

1. Ehliyet _____ (almak) sürücü kursuna kayıt yaptırmalıyım.
2. Beni _____ (dinlemek) boşuna konuşmamayım.
3. Doktora _____ (gitmek) önceden randevu almalısın.
4. Yemek _____ (yemek) çay için.
5. (Yüzmek) _____ niçin denize gidiyorsun?
6. Piknikte top _____ (oynamak) ayakkabılarını unutma.
7. Yalan _____ (söylemek) benimle bir daha konuşmayın.
8. Ömer, dersten sonra pazara _____ (uğramak) patlıcan al.
9. Ankara'ya telefon _____ (etmek) annene ve babana selâm söyle.
10. Sabah erken _____ (kalkmak) akşam saati kurmam gerek.

Нереальный тип условной модальности (-saydı)

Нереальный тип условной модальности (-saydı) имеет место, если выставляемое условие в действительности является неосуществленным или неосуществимым вообще. По-русски нереальный тип условной модальности передается сочетанием союза «если» с частицей «бы».

Формы нереального типа условной модальности образуются путем присоединения к глагольной основе сначала аффикса *sa / -se* + интерфикс **y** + аффикс прошедшего видимого времени *-di / -di* + личные окончания:

Утвердительная форма

Ben arasaydım
Sen arasaydın
O arasaydı
Biz arasaydık
Siz arasaydınız
Onlar arasalardı

Отрицательная форма

aramasaydım
aramasaydın
aramasaydı
aramasaydık
aramasaydınız
aramasalardı

1. Eğer sınıfımı geçseydim, babam bana bisiklet alacaktı. – Если бы я перешел в следующий класс, отец купил бы мне мотоцикл.
2. Nava açsaydı, pikniğe gidecektik. – Если бы распогодилось, мы бы пошли на пикник.
3. Taksiye binseydin, işine zamanında yetişebilirdin. – Если бы ты сел на такси, ты бы успел вовремя на работу.

Часто формы условной модальности нереального типа сопровождаются словом *keşke* «лучше бы».

1. Keşke doğum günü partisine onu da çağırıyaydım. – Лучше бы я тоже позвал его на день рождения.

Alıştırma. Tamamlayınız

1. Önüne bakarak _____ (yürümek) düşmezdim.
2. İmtihanda kopya _____ (çekmek) ceza almazdım.
3. Zamanım _____ (olmak) seninle gelirdim.

4. Davetimi _____ (kabul etmek) çok üzülecektim.
5. Köpeğini _____ (sevmek), sokağa atmazdı.
6. İyi _____ (çalışmak) işten kovulmayacaktı.
7. İlaç _____ (kullanmamak) ölecekti.
8. (gitmemek) _____ göremeyecektim.
9. Dünyada hiç savaş _____ (olmamak).
10. Babamız _____ (ölmek), bu duruma düşmezdik.

Ev ödevi

1. Aşağıdaki cümleleri Rusça'dan Türkçe'ye çeviriniz:

1. Если бы у меня были деньги, я сразу бы купил машину.
2. Если бы чуть-чуть пошел дождь, так жарко не было бы.
3. Если бы ребенок начал ходить, мы каждый день выходили бы на улицу гулять.
4. Если бы он не ел сладкое, не был бы таким толстым.
5. Если бы это услышал мой папа, он очень разозлился бы на меня.
6. Если бы мама разрешила, я бы тоже с тобой пошел.
7. Если мы отправим приглашения почтой, то опоздаем бы.
8. Если мы позвоним, придет ли он?
9. Если я дам тебе деньги, ты мне тоже принесешь одну штуку?
10. (Как ты думаешь,) если мы поставим часы на шкаф, он сможет достать?
11. Если я куплю новый компьютер, то у меня не хватит денег.
12. Если бы вы арендовали машину, вышло бы дешевле.
- 13-Если ты с ним не попрощаешься, то плохо получится.
14. Если бы ты вовремя пил лекарства, такого бы не было.
15. Интересовался бы немного детьми, другого я не хочу.
16. Навестил бы ты сегодня дедушку, он очень обрадуется.

Долженствовательное наклонение

Gereklilik Kipi

Выражает действия, которые необходимо выполнить. Оно используется, чтобы выразить обязанность, необходимость, требование, совет или вежливое пожелание.

Для выражения долженствования, необходимости действия в турецком языке используется аффикс **-malı / -meli**, присоединяющийся к основе глагола. Затем следует вставочная буква **у** перед личными окончаниями, начинающимися с гласной, и сами личные окончания.

Ben gitmeliyim (Я должен идти)

Sen gitmelisin (Ты должен идти)

O gitmeli (Он должен идти)

okumalıyım (Я должен читать)

okumalısın (Ты должен читать)

okumalı (Он должен читать)

Biz gitmeliyiz (Мы должны идти читать)	okumalıyız (Мы должны читать)
Siz gitmelisiniz (Вы должны идти читать)	okumalısınız (Вы должны читать)
Onlar gitmeliler (Они должны идти читать)	okumalılar (Они должны читать)

1. Bu yıl çok kitap okumalıyım. – В этом году я должен прочитать много книг.

2. Büyüklerimize karşı saygılı olmalıyız. – Мы должны уважать старших.

Отрицательная и вопросительная формы образуются по общим правилам.

Ben gitmemeliyim (Я не должен идти читать)	okumamalıyım (Я не должен читать)
Sen gitmemelisin (Ты не должен идти читать)	okumamalısın (Ты не должен читать)

O gitmemeli (Он не должен идти)	okumamalı (Он не должен читать)
Biz gitmemeliyiz (Мы не должны идти читать)	okumamalıyız (Мы не должны читать)
Siz gitmemelisiniz (Вы не должны идти)	okumamalısınız (Вы не должны читать)
Onlar gitmemeliler (Они не должны идти)	okumamalılar (Они не должны читать)

Akşam geç yatmamalısın. – Ты не должен поздно ложиться спать.

Ben gitmeli miyim?	okumalı mıyım?
Sen gitmeli misin?	okumalı mısın?
O gitmeli mi?	okumalı mı?
Biz gitmeli miyiz?	okumalı mıyız?
Siz gitmeli misiniz?	okumalı mısınız?
Onlar gitmeliler mi?	okumalılar mı?

Yemekten sonra dişlerimizi fırçalamalı mıyız? – Мы должны чистить зубы после еды?

Формы долженствовательного наклонения могут стоять в **прошедшем времени** и переводиться на русский язык как «я, ты, он должен был», «она должна была», «мы, вы, они должны были».

Ben gitmeliydim	gitmemeliydim	gitmeli miydim?
Sen gitmeliydin	gitmemeliydin	gitmeli miydin?
O gitmeliydi	gitmemeliydi	gitmeli miydi?
Biz gitmeliydik	gitmemeliydik	gitmeli miydik?
Siz gitmeliydiniz	gitmemeliydiniz	gitmeli miydiniz?
Onlar gitmeliydiler	gitmemeliydiler	gitmeli miydiler?

1. Nöbetçi öğrenci teneffüste tahtayı silmeliydi. – Дежурный ученик должен был стереть с доски на перемене.

2. Bana bu sözleri söylememeliydin. – Ты не должен был говорить мне эти слова.

3. Dün odamı temizlemeli miydim? – Разве я должен был убрать мою комнату?

4. Arkadaşım Ali'yi çağırmamalı mıydım? – Разве я не должен был позвать друга Али?

Alıştırmalar

Alıştırma 1. Aşağıdaki cümleleri Türkçe'den Rusça'ya çeviriniz:

1. Bu soruları çözmeliyim.
2. Bu kelimeleri cümle içinde kullanmalıyım.
3. Karşıdan karşıya yeşil ışıkta geçmelisin.
4. Yerlere çöp atmamalısın.
5. Ev ödevlerini zamanında yapmalı.
6. Her gün yeni kelimeler öğrenmeli.
7. Çocuklar akşam erken yatmalılar.

Alıştırma 2. Aşağıdaki cümleleri Rusça'dan Türkçe'ye çeviriniz:

1. Я должен закончить эту книгу сегодня.
2. Завтра мне надо зайти к тете.
3. Ему надо сделать домашнее задание до вечера.
4. На выходных ей надо убрать комнату.
5. Вам тоже надо помочь вашей маме.
6. Сначала вам надо послушать его.
7. Тебе надо надеть галстук.
8. Тебе надо перевести этот текст.
9. Нам надо объяснить эту тему ученикам.
10. Нам надо показать детям их ошибки.
11. Им надо очень хорошо подготовиться к экзамену.
12. Они должны никогда не опаздывать на работу.
13. Самое меньшее по экзамену Айше должна получить 4.
14. Мы очень хорошо должны знать свой персонал.
15. Тебе надо очень внимательно вести машину в такую погоду.

Ev ödevi

1. Aşağıdaki cümleleri Türkçe'den Rusça'ya çeviriniz:

1. Televizyondaki her programı seyretmeliler.
2. Çocukların fikirlerine değer vermeliyiz.
3. Ben bugün erken çıkmalıyım.
4. Bu toplantıya kesinlikle yetişmeliyim.
5. Sen kardeşini korkutmamalısın.
6. Gece yemek yememelisiniz.
7. Ailenizi sık sık aramalısınız.

2. Aşağıdaki cümleleri Rusça'dan Türkçe'ye çeviriniz:

1. Завтра тебе тоже надо прийти.
2. Об этом вы никому не должны говорить.
3. Вы ничего не должны приклеивать на тетради.
4. Мы тоже должны принять участие в собрании?
5. Ты больше не должен курить.
6. Вы должны слушаться взрослых.
7. В воскресенье мне надо погулять со своим братом.
8. Ты вообще не должен расстраивать маму и папу.
9. В таких ситуациях тебе не надо молчать.
10. Что нам надо взять на пикник?
11. Перед едой и после нам надо мыть руки.
12. На красный свет ты должен стоять.
13. Они должны получить разрешение у своих родителей.
14. Я должен сделать все упражнения в книге.
15. Ты не должен драться со своими друзьями.

Синонимичные формы долженствовательного наклонения

Долженствование в турецком языке может выражаться и другими способами. Для того, чтобы передать желание того, чтобы действие совершалось (или не совершалось), подчеркнуть его необходимость, употребляются следующая формула, которая переводится как «надо», «нужно» или «не надо», «не нужно». Она практически идентичны суффиксам *malı/meli*

основа + (ma ²) + аффикс принадлежности/инфинитив	gerek/lazım / gerek + аффикс времени
---	--------------------------------------

İyi resim yapabilmek için yetenekli **olmak gerek / lazım** – Для того чтобы хорошо рисовать надо быть способным.

Bu masa çok ağır, tek başıma taşıyamam, bana **yardım etmen gerekiyor** – Этот стол очень тяжелый, один его не донесу, тебе нужно будет мне помочь.

Onları bu zor günlerinde yalnız **bırakmam gerek / lazım** – Их не нужно оставлять одних в эти сложные для них дни.

Yarın erken kalkmam **gerekiyor** – Завтра мне надо рано вставать.

Лицо того, кто совершает действие, в этих случаях показывается аффиксом принадлежности усеченного инфинитива. В безличных же предложениях используется инфинитив.

Следующий вариант выражения долженствования имеет немного другой оттенок – оттенок обязанности, необходимости совершения действия. Переводятся такие предложения как «обязательно нужно что-то сделать», «быть обязанным что-то сделать», «быть вынужденным что-то сделать».

инфинитив	zorunda mecburiyetinde	+ (y) личный аффикс 1 степени
инфинитив	zorunda kalmak	
основа + ma ² ya ² mecbur + личные аффиксы 1 степени		

Misafirler akşam gelecek, evi sabahtan toplamak **zorunda değilim** – Гости придут только вечером, мне не обязательно нужно с утра убираться в доме.

Siz de bu akşam toplantıya **katılmak mecburiyetindesiniz/ zorundasınız** – Вы тоже обязаны присутствовать на сегодняшнем собрании

Eyden erken çıktım ve Ali'yi 15 dakika **beklemek zorunda kaldım** – Я рано вышел из дома и был вынужден ждать Али 15 минут.

Alıştırma. Aşağıdaki cümleleri Rusça'dan Türkçe'ye çeviriniz:

...-МАК ZORUNDA

1. Я должен успеть сделать заказы к завтрашнему дню.
2. Вы должны прислушиваться к словам вашего педагога.
3. Мы все должны любить и защищать нашу родину.
4. Мы должны отправить документы почтой.
5. Я должен победить в этих соревнованиях.

-MASI LAZIM

1. Он должен вечером погладить рубашки.
2. Сначала вы должны намазать хлеб маслом.
3. Они не должны охотиться на этих животных.
4. Тебе тоже немного надо похудеть.
5. Вам надо приготовиться.

-MASI GEREK

1. Ты должен сдать этот экзамен.
2. Этим вечером я должен собрать чемодан.
3. Ты не должен брать книги.
4. Вы не должны вмешиваться в чужие дела.
5. Мы должны утром выбросить мусор.

MASINA GEREK YOK (YOKTU / YOKMUŞ)

1. Тебе не обязательно приезжать в Стамбул впустую.
2. Вы не обязаны были покупать такой дорогой подарок.
3. Говорят, нам не обязательно сдавать экзамен еще раз.
4. По-моему, нам не обязательно его спрашивать.
5. Мы не должны были так торопиться.

MASI GEREKMEK

1. Мне надо купить себе новую одежду.
2. Он должен отвести свою маму в больницу.
3. Его тоже нам надо будет взять с собой.
4. На самом деле я тоже должен одеть галстук.
5. Тогда мы должны завести часы на 6.

MAK ZORUNDA KALMAK / ...-MASI İÇAP ETMEK

1. Потом мне приходится ждать ее.
 2. Нам пришлось оплатить такой же счет еще раз.
 3. Ему пришлось тащить вещи на второй этаж в руках.
 4. Из-за него мне пришлось соврать.
 5. Говорят, ему пришлось все рассказывать отцу.
-
1. Немного позже мне необходимо было с ней увидеться.
 2. Мне необходимо было вместе с ними там подождать.
 3. Мне необходимо было увидеться с персоналом.
 4. Мне необходимо было зайти в больницу.
 5. Нам необходимо будет его тоже пригласить.

ЗАЛОГ

Это грамматическая категория глагольных форм, которая выражает отношения между субъектом и объектом действия. В турецком языке у глаголов, кроме категории лица, времени, наклонения есть еще и категория залога. Залогов в турецком языке выделяют пять: действительный, страдательный, возвратный, понудительный и взаимный.

Действительный залог не имеет специального аффикса. Предполагается, что подлежащее – это тот реальный субъект, который и выполняет действие, выраженное глаголом (сказуемым).

Ali okula gitti – Али пошел в школу.

Глагол «gitmek» здесь стоит в действительном залоге, потому что действие (сказуемое – пошел) выполняет реальный субъект (подлежащее – Али).

Страдательный залог

Edilgen fiil

Основное значение страдательного залога в турецком языке совпадает с русским: формами страдательного залога называются действия без указания на реального производителя этих действий.

Активная конструкция

Fuat arabayı yıkadı. – Фуат вымыл машину.
Feride, kafesteki kanaryaları besledi. – Фериде накормила канареек в клетке.

Пассивная конструкция

Araba yıkandı. – Машина вымыта.
Kafesteki kanaryalar beslendi. – Канарейки в клетке накормлены.

Формы страдательного залога образуются от любого глагола путем присоединения следующих аффиксов:

1. **-n**, если глагольная основа заканчивается на гласную:

dinlemek - dinle + n + mek

okumak - oku + n + mak

beklemek - bekle + n + mek

1. Yemekler iştahla yendi. – Еда съедена с аппетитом.

2. Güzel bir gün yaşandı. – Хороший день прожит.

2. **-il, -il, -ul, -ül**, если глагольная основа заканчивается на согласный (кроме *l*)

yazmak - yaz + il + mak

vermek - ver + il + mek

içmek - iç + il + mek

1. Tavuk pişirilecek. – Курица будет пожарена.
2. Süt içildi. – молоко выпито.

3. **-in, -in, -un, -ün**, если глагольная основа заканчивается на согласный *l*

almak - al + in + mak

gelmek - gel + in + mek

bilmek - bil + in + mek

1. Annemin bileziği çalındı. – Браслет мамы украден.
2. Elma bölündü. – Яблоко поделено.

Alıştırmalar

Alıştırma 1. Aşağıdaki cümleleri Türkçe'den Rusça'ya çeviriniz:

1. Bu saray 1578 yılında yapılmış.
2. Salonun camı kırıldı.
3. Bizim televizyon yine bozuldu.
4. Almak istediğim gömlek satılmış.
5. Bu kitap 1852'de yazılmış.
6. Şirketimiz on yıl önce kuruldu.
7. Dün çantam çalındı.

Alıştırma 2. Aşağıdaki cümleleri Rusça'dan Türkçe'ye çeviriniz:

1. Тут слышно все что говорят в соседней квартире.
2. Земля мокрая. Мои носки промокли.
3. Тебе даже сказать ничего нельзя.
4. В эту игру не играют вдвоем.
5. Купленная тобой новая рубашка совсем не выглаживается.
6. Картофель почищен, порезан. Все готово.
7. Все заранее спланировано.
8. Айхан обвиняется в воровстве.
9. Очень приятно, когда не забывают, помнят.
10. За 5 минут земля покрылась снегом.
11. Премьер-министр был принят с большим торжеством.
12. Рубашки не сложены, повешены на вешалку.
13. Ни один из счетов не оплачен.

Ev ödevi

1. Aşağıdaki cümleleri Türkçe'den Rusça'ya çeviriniz:

1. Askerler yerde sürünüyorlar.
2. Biz bu hafta taşınıyoruz.
3. Sabri de bacağından yaralanmış.
4. Sebzelerin önceden haşlanması lazım.
5. Bazı isimler listeden çıkarılmış.
6. Deniz bu hafta takıma alınmamış.
7. Yerler silindi. Sadece mobilyaların tozu alınacak.
8. Burası süpürüldü mü? Kirli gibi.
9. İki gün önce çantam bulundu.
10. Onun yüzünden sınıf ikiye bölündü.
11. Dün gözlüğümün camı kırıldı.
12. Çöpler yine atılmamış.
13. Bu yemek bozulmuş, yenmez.
14. Galatasaray bu hafta da yenilmiş.
15. Dün sular kesildi.

Возвратный залог

Dönüşlü Fiil

Возвратный залог указывает на то, что действие переходит на самого производителя этого действия (в русском языке это значение выражается с помощью возвратной частицы -ся «он умывается», «он одевается» и т.п.).

Формы возвратного залога образуются присоединением к гласной основе глагола аффикса **-n**, а к согласной основе **-in, -in, -un, -ün**.

- Yıkamak - yıka + n + mak – мыть – мыться, умываться
Sevmek - sev + in + mek – любить – радоваться
Giymek - giy + in + mek – одевать – одеваться
Övmek - öv + ün + mek – хвалить – хвалиться

Как видно, показатели страдательного и возвратного залогов частично совпадают.

Alıştırmalar

Alıştırma 1. Aşağıdaki cümleleri Türkçe'den Rusça'ya çeviriniz:

1. Hiç arkadaşı yok. Kimseye açılmıyor.
2. Yeni bir kursa yazıldım.
3. Dün konferansta çok sıkıldım.
4. Rüstem eşinden ayrılmış.

5. Bugün önemli bir toplantıya katılacağım.
6. Yunus kalemi almak için hemen ileri atıldı.
7. Koltuğa kurulmuş televizyon seyrediyordu.

Alıştırma 2. Aşağıdaki cümleleri Rusça'dan Türkçe'ye çeviriniz:

1. Осман ни с кем не делиться. Он очень замкнутый.
2. Не лезь, где не попада. Будь рассудительнее.
3. Он хочет записать на курсы каратэ.
4. Я не буду присутствовать на завтрашнем собрании.
5. Ферит ушел из дома. Живет у одного своего друга.
6. Ему не нравятся такие разговоры.

Ev ödevi

1. Aşağıdaki cümleleri Türkçe'den Rusça'ya çeviriniz:

1. Dışarı çık, gez biraz. Açılırsın. Temiz hava iyi gelir.
2. 1985-88 tarihleri arasında Fransa'da bulundum.
3. Senin söylediklerine çok alınmış.
4. Havluyla iyice silindi.
5. Daha dün akşam yıkandım.
6. Son bir haftadır sağ gözüm kaşınıyor.
7. Gençecik kadın, utanmadan dileniyor.
8. Bozuk para bulmak için en az 30 dakika arandı.
9. Ekmeğin hepsini ağzına sokunca tıkanı.
10. Bir saat aynanın karşısında tarandı, süslendi.
11. Bu tür hastalıklardan çok iyi korunmalıyız.
12. Sen geç kalınca çok söylendi.
13. Her zaman kendi kendine birşeyler mırıldanır.
14. Ben de kapının arkasına saklandım.
15. Biz de askerde çok sürüldük.

2. Aşağıdaki cümleleri Rusça'dan Türkçe'ye çeviriniz:

1. Вчера на экзамене все провалились.
2. Я не прогибаюсь не под кого.
3. Я очень обрадовался этой новости.
4. Держись за перила, иначе упадешь.
5. Где Хамди? Давно его не видно.
6. Мой папа всегда гордится мной.
7. Моя мама тоже очень медленно одевается.
8. Он пришел очень поздно. Не раздеваясь, лег спать.
9. Он очень нервный. Бродит по своей комнате.
10. Он очень сожалеет из-за того, что упустил такой шанс.

Понудительный залог *Ettirgen & Oldurgan Fiil*

Понудительный залог указывает на принуждение к совершению действия, позволение, разрешение. В русском языке эти значения передаются с помощью составного глагольного сказуемого (заставить кого-то сделать что-то, разрешить (позволить) кому-то сделать что-то, дать сделать что-то и т.п.). В турецком же языке подобному роду сочетаниям будет соответствовать один глагол в форме понудительного наклонения.

Понудительный залог в турецком языке образуется путем прибавления к глагольной основе следующих аффиксов:

-tır, -tİR, -tur, -tÜR / -dır, -dir, -dur, -dÜR:

inanmak - inan + dir + mak - верить - заставить поверить, убедить
yemek - ye + dir + mek - есть, заставить есть, накормить
iyileşmek - iyileş + tir + mek - улучшаться - улучшить
gülmek - gül + dür + mek - смеяться - заставить смеяться, рассмешить
durmak - dur + dur + mak - стоять - останавливать
değiş + tir + mek - изменяться - изменять

-t к многосложным основам на *гласный* и *согласные l и r*:

beklemek - bekle + t + mek - ждать, заставить ждать
okumak - oku + t + mak - читать, заставить читать
çıkarmak - çıkar + t + mak - вынимать - заставить вынуть, вытащить
oturmak - otur + t + mak - сидеть, заставить сесть, посадить, усадить
düzelmek - düzel + t + mek - поправляться - поправить

-ır, -ir, -ur, -ür:

batmak - bat + ır + mak - тонуть - потопить
doğmak - doğ + ur + mak - рождаться - родить
düşmek - düş + ür + mek - падать - уронить
içmek - iç + ir + mek - пить - напоить
bitmek - bit + ir + mek - кончатся - заканчивать
pişmek - piş + ir + mek - вариться - варить

-ıt, -it, -ut, -üt:

akmak - ak + ıt + mak - лить - пролить
korkmak - kork + ut + mak - бояться - испугать

Alıştırmalar

Alıştırma 1. Aşağıdaki cümleleri Türkçe'den Rusça'ya çeviriniz:

1. Ödevini abisine yaptırmış.
2. Dün sınıfta herkesi güldürmüş.
3. Teröristler iki polisi öldürmüş.
4. Ablam çocuğuna yemek yediriyor.
5. şoför bizi yanlış yerde indirdi.
6. Atıf'la Fuat'ı barıştırdım.
7. Bu adamın bu hareketleri beni bıktırdı.

Alıştırma 2. Aşağıdaki cümleleri Rusça'dan Türkçe'ye çeviriniz:

1. Вчера было очень холодно. Я немного замерз.
2. Мама в комнате. Укладывает брата.
3. Мама пожарила нам котлеты.
4. Не доводи брата до слез. Дай ему что он хочет.
5. Прошлой ночью старший брат меня очень напугал.
6. Не лей воду впустую. Помыв руки, сразу выключай.
7. Не пытайся зря, ты меня не обманешь!
8. Милиционер нас не остановил.
9. Лев убил детеныша оленя.
10. Метин очень смешной человек. Он нас очень рассмешил.
11. Педагог попросил детей помолчать.
12. Говорят, Омюр на прошлой неделе опоздал на поезд.
13. Эльмас рано укладывает своих детей.
14. Говорят, американцы потопили 3 японских корабля.
15. Оказывается, моя сестра очень хорошо готовит.

Ev ödevi

1. Aşağıdaki cümleleri Türkçe'den Rusça'ya çeviriniz:

1. Sabah arabayı çalıştıramamış.
2. Akşamları köpeğimi dolaştırıyorum.
3. Müdür bize fabrikayı gezdirdi.
4. Annem kardeşimi giydiriyor.
5. Mustafa'nın sözleri beni çok kızdırdı.
6. Abim beni arkadaşlarıyla tanıştırdı.
7. Senin sözlerin onu çok utandırdı.
8. Bu köpek bizi uyutmuyor. Durmadan havlıyor.
9. Öğretmeniniz biraz üşütmüş. Bu hafta gelemeyecek.
10. Tavuğu iyi kızatmamışsın.
11. Annem kardeşimi elinden tutuyor, yürütüyor.
12. Ayağıma bastı. Çok acıttı.

13. Yanlışlarını düzeltmiş.
14. Bunları kimseye anlatma.
15. Annem ve babam bizi çok büyük zorluklarla büyütmişler.

2. Aşağıdaki cümleleri Rusça'dan Türkçe'ye çeviriniz:

1. Я тоже только что закончил домашнее задание.
2. Вчера с друзьями мы пустили воздушного змея.
3. Мама кормит брата.
4. Идя по дороге, я обронил свой бумажник.
5. Рейхан сорвала цветы в саду.
6. Тарык принес нам шоколад.
7. Папа отвел нас в зоопарк.
8. Разбудите меня в 7 часов.
9. Он показал мне свой детский портрет.
10. Говорят, он заставил Ясин написать заявление.
11. Вы сообщили об этом случае в милицию?
12. Этот дворец был построен по заказу Мехмета II.
13. Смотрю, в этот раз ты подстриг волосы очень коротко.
14. Он забронировал нам место в ресторане.
15. Ты прищемил мне руку.

Взаимный залог

İşteş Fiil

Взаимный залог образуется от основы переходных (помним, что это такое?) глаголов при помощи аффикса $i^4\text{ş}$ или ş в зависимости от того на согласную или гласную заканчивается основа.

ОСНОВА + (i^4)ş

Взаимный залог указывает на то, что:

1) Действие взаимно совершается несколькими (обычно двумя) субъектами и распространяется на каждого из них.

(для начала можно определять так: можно ли при глаголе сказать «друг друга»)

dövmek – бить

Hamdi ve Murat dövüştiler – Хамди и Мурат подрались (побили друг друга)

tanımak – знать, быть знакомым

Yeni komşum ile dün tanıştım – Я вчера познакомился с новым соседом (мы узнали друг друга)

kuçaklamak – обнимать

Anneyle çocuk kuçaklaştılar – *Мать с ребенком обнялись (обняли друг друга)*

В принципе, и в турецком взаимность действия можно показать еще в действительном залоге, используя слово «birbirini» - друг друга.

birbirlerine gülmek = gülüşmek – смеяться, улыбаться друг другу

birbirini tanımak = tanışmak – знать друг друга, быть знакомым, знакомиться

birbirlerini dövmeek = dövüşmek – бить друг друга, подраться

birbirine bakmak = bakışmak – смотреть друг на друга, переглядываться

Некоторые глаголы, образованные от существительных, во взаимном залоге принимают суффикс **laş**. Запомните некоторые из них!

Mektup – mektuplaşmak – *переписываться*

Telefon – telefonlaşmak – *перезваниваться*

Dert (*горе*) – dertleşmek – *плакаться, делиться наболевшим*

Randevu – randevulaşmak – *договариваться о встрече*

Onunla her gün telefonlaşıyoruz – *мы с ни каждый день перезваниваемся*

O benimle mektuplaşmak isiyor – *он хочет со мной переписываться*

İki arkadaş sık sık bir araya gelip dertleşir – *две подружки часто собираются и делятся наболевым.*

Ahmet Beyle saat ikide buluşmak üzere randevulaştık – *мы с господином Ахметом договорились о встрече на два часа дня.*

2) Действие одновременно совершается несколькими субъектами

(можно добавлять слово «дружно»)

uçmak – летать

Kuşlar yükselere doğru uçuştular. – *Птицы (дружно) взлетели в небо*

koşmak – бежать

Polisler olay yerine koşuştular. – *Полицейские (дружно) побежали на место происшествия*

gülmek – смеяться

Salondaki tüm izleyiciler gülüştüler. – *Все зрители в зале (дружно) засмеялись*

kaçmak – убежать, скрываться

Yangın çıkınca apartmandaki insanlar kaçıştılar. – *Когда начался пожар, находящиеся в доме люди стали (дружно) убежать.*

Alıştırılmalar

Alıştırma 1. Aşağıdaki cümleleri Türkçe'den Rusça'ya çeviriniz:

1. İki arkadaş iki yıla yakın yazıştılar.
2. Annemle babam uzun süre bakıştılar.
3. Geçen gün yine abimle atıştık.
4. Üç öğrenci koridorda koşarken çarpışmışlar.
5. Nihayet Bülent'in babasıyla tanıştık.
6. İnsanlar içeri girebilmek için itişiyorlar.
7. O zaman otobüs durağında buluşuruz.

Alıştırma 2. Aşağıdaki cümleleri Rusça'dan Türkçe'ye çeviriniz:

1. Я постоянно переписываюсь с Лейлой.
2. Вчера после уроков мы немного поругались с Шевкетом.
3. Долгое время мы переглядывались. В конце концов я его вспомнила.
4. Перед университетом столкнулись два такси.
5. Я тоже хочу познакомиться с ней.
6. Автобус был забит. Все толкались.
7. Мы соревновались с Ирдиш по АРМ-реслингу, но сыграли в ничью.

Ev ödevi

1. Aşağıdaki cümleleri Türkçe'den Rusça'ya çeviriniz:

1. Biz de yıllardır görüşmedik.
2. Dün komşunun çocukları yine dövüşmüşler.
3. Geçen gün sen de bana vurmuşsun. ğimdi ödeştik.
4. Salı günü pazarda Nihat'la karşılaştık.
5. Çocuklar oyuncakları bölüştüler.
6. Öğrenciler koridorda bağrışıyorlar.
7. İki takım bir türlü yenişemedi.
8. O gece sabaha kadar dertleştik.

2. Aşağıdaki cümleleri Rusça'dan Türkçe'ye çeviriniz:

1. Из-за того, что она так сказала, папа потом поругал меня.
2. Мы встретились в кино в воскресенье.
3. Я виделся с ней. Завтра заскочу к ней.
4. Вчера в школе Ведат с Джевлет подрались.
5. Ты был должен мне 50 лир. Значит мы в расчете.
6. Ученики бегают по коридору.
7. В один момент все собрались в моей комнате.
8. Мы поделили оставшиеся деньги между нами.
9. Вчера по дороге мы случайно встретились.

ДЕЕПРИЧАСТИЕ

Это неспрягаемая отглагольная форма, которая означает действие как обстоятельный признак другого действия, выраженного глаголом. В турецком языке насчитывается свыше десяти деепричастных форм.

Рассмотрим некоторые формы.

Деепричастие на **-(y)ır, -(y)ір, -(y)ur, -(y)ür**

Эта форма образуется путем присоединения к основе глагола соответствующих аффиксов: **-(y)ır, -(y)ір, -(y)ur, -(y)ür**.

Gelmek – gel + ır = gelip

Açmak – aç + ır = açır

Bakmak – bak + ır = bakır

Деепричастие на **-(y)ır, -(y)ір, -(y)ur, -(y)ür** обозначает второстепенное, побочное действие по времени предшествующее главному. На русский язык чаще всего переводится деепричастием совершенного вида.

1. Ali çok ders çalışıp başarılı oldu. (Ali çok ders çalıştı. Başarılı oldu). – Много занимаясь, Али преуспел.

2. Bu hikâyeüi yazıp bana getireceksin. – Написав эту историю, принеси ее мне.

Alıştırma 1. Aşağıdaki cümleleri Türkçe'den Rusça'ya çeviriniz:

1. Dersten çıkıp sinemaya gittik.
2. Fotoğraflara bakıp ağlamaya başladı.
3. Dilekçeyi imzalayıp bana verdi.
4. Yemeğini alıp odasına geçti.
5. Taksiye binip gitti.
6. Gitar çalıp şarkı söyledik.
7. Ellerini yıkayıp sofraya oturdu.
8. Kollarını sıvayıp yemek yapmaya başladı.
9. Sebzeleri iyice yıkayıp haşlıyorsun.

Alıştırma 2. Aşağıdaki cümleleri Rusça'dan Türkçe'ye çeviriniz:

1. Он ест сливы и выбрасывает косточки на землю.
2. Открыв окно, он выбросил ручку на улицу.
3. Он закрыл входную дверь и ушел.
4. Он каждый день звонил маме и просил денег.
5. Мы зашли в магазин и что-то там купили.
6. Он помоеет посуду и придет.
7. Подождите 5 минут, возьму пальто и иду.
8. Я заполнил банк и отдал служащему, который был там.
9. Припарковав машину перед домом, мы поднялись на пятый этаж.

Деепричастие на –*arak*

Деепричастие на –**a²ra²k** образуется путем прибавления к основе глагола (как к положительной, так и отрицательной) аффиксов **arak/erek**. Если основа заканчивается на гласную, то между ней и аффиксом появляется **y**.

ОСНОВА + (MA²) + (y) + A²RA²K

Деепричастие на *arak* выступает в предложении в качестве обстоятельства способа (образа) действия. Оно показывает, что действие происходит одновременно с главным и отвечает на вопросы «каким образом?», «как?» указывает на характер протекания действия.

Ayşe Ahmet'e gül**erek** bakıyor

Айше (каким образом? как?), смеясь, смотрит на Ахмета

Meral her gün şarkı söyle**erek** bulaşık yıkar

Мерал каждый день, (каким образом? как?) напевая, моет посуду

Onunla istemey**erek** evlendim, ama sonradan çok mutlu olduk

Я на ней, (каким образом? как?) не желая того (неохотно), женился, но в последствии мы были очень счастливы.

Hiçbir şey yemey**erek** zayıflamak pek sağlıklı değil

Худеть, (каким образом? как?) ничего не кушая, не очень полезно для здоровья.

Если этот аффикс употребляется с глаголом *olmak*, то получившееся деепричастие имеет другое значение. Переводить его можно разными способами в зависимости от контекста: «в качестве кого-либо, чего-либо», «как кто-либо, что-либо», «будучи кем-либо, чем-либо» или «касаемо чего-либо, что касается чего-либо/кого-либо».

Türkiye'ye turist **olarak** geldi, sonra evlenip burada kaldı.

В Турцию она приехала как туристка, а потом вышла замуж и осталась здесь.

Anne-baba **olarak** çocuklarımızla yakından ilgilenmeliyiz

Будучи родителями, мы должны заниматься нашими детьми

Bu otel fiyat **olarak** uygun, ancak temizlik **olarak** yeterince iyi değil

Касаемо цены этот отель подходящий, но касаемо чистоты он недостаточно хорош.

Ali otelde resepsiyonist **olarak** çalışıyor

Али в отеле работает в качестве служащего на ресепшн

Alıştırma 1. Aşağıdaki cümleleri Türkçe'den Rusça'ya çeviriniz:

1. Diyet yaparak zayıflayamazsın.
2. Yatarak iyileşemezsin, doktora gitmelisin.
3. Bu problemi ancak onunla konuşarak çözebiliriz.
4. Ben suyu oturarak içerim.
5. Babam gülerек odama girdi.
6. Sadece çok çalışarak başarılı olabilirsiniz.
7. Çok özür dilerim, bilerek yapmadım.
8. Sen kitabı anlayarak okumuyorsun.
9. Geçimini dilencilik yaparak sağlıyor.

Alıştırma 2. Aşağıdaki cümleleri Rusça'dan Türkçe'ye çeviriniz:

1. Некоторые люди едят бананы пожарив.
2. Я тоже отдыхаю, слушая музыку.
3. Кайхан разговаривает заикаясь.
4. Лежа книги не читают.
5. Маленький мальчик шел хромяя.
6. Не ешь чавкая.
7. Я нехотя уступил ему очередь.
8. Подбежав ко мне, она повисла на моей шее.
9. Мы оба ушли оттуда грустными.

Деепричастие на – a² – a²

Это деепричастие употребляется только в удвоенной форме (за исключением слов geçe, kala и diye).

Образуется путем прибавления аффикса – a/e к повторяющейся основе одного глагола (как положительной, так и отрицательной) или к основам двух различных глаголов, чаще всего являющихся синонимами или антонимами. Если основа заканчивается на гласную, то между ней и аффиксом появляется y.

ОСНОВА + (MA²) + (y)A² ОСНОВА + (MA²) + (y)A²

Это деепричастие похоже на предыдущее в том смысле, что тоже является в предложении обстоятельством способа (образа) действия. Однако это деепричастие передает повторяемость, многократность, интенсивность действия.

Buraya yürüye yürüye geldim

Я пришел сюда (как? каким образом?) пешком.

В принципе, можно было сказать и **yürüyerek**, но, говоря **yürüye yürüye**, вы как бы объясняете, что шли довольно долго, дорога была длинной, и вот, наконец, вы пришли.

Dans etmeye etmeye figürleri unutmuşum.

Не танцуя какое-то время, я забыла все фигуры.

То есть, долгое время я не тренировалась, не танцевала и, оказалось, все забыла.

Çocuklar bahçede hoplaya zıplaya oynuyorlar.

Дети в саду, прыгая, играют.

hoplamak и zıplamak – синонимы, обозначающие «скакать, прыгать».

Istambula gide gele yolları iyice öğrendim.

Поездив туда-сюда в Стамбул, я хорошенько изучил дороги.

girmek и gelmek – антонимы. То есть: человек в Стамбул приезжал и уезжал, и делал это долгое время, за которое и успел хорошо изучить путь.

Глаголы **sevmek** и **istememek** употребляясь в виде деепричастия на -a² переводятся соответственно наречиями «охотно» и «неохотно».

Sana seve seve yardım ederim – *Я тебе охотно помогу.*

Partiye istemeye istemeye gidiyorum – *Я иду на вечеринку неохотно.*

Alıştırma. Boşlukları tamamlayınız.

1. Bacalardan çıkan dumanlar, (kıvrılmak) yükseliyordu.
2. Farma'nın annesi (hıçkırmak) ağlıyordu.
3. (ağlamak) şirketten çıkıp gitti.
4. Ben gökler, kuşlar, dağlar sesini (dinlemek) dolaşıyordum.
5. (oynamak) gelin çocuklar.
6. (koşmak) bebeği görmeye gittik.
7. Bebek kokusunu (çekmek) uzun uzun kokladım.

Деепричастие на *-madan*

Форма на **-madan**, **-meden** представляет собой отрицательное деепричастие образа действия и является грамматическим синонимом утвердительной формы на *-(y)arak*, *-(y)erek*.

1. Bu geceyi uyumadan geçirdim. – Не спя (без сна), я провёл эту ночь.
2. Bunu yüzüme bakmadan (*ср. bakarak*) söyledi. – Он сказал это, не глядя мне в лицо.

Форма на *-madan*, *-meden* называет второстепенное действие, которое совершается / совершилось / совершится прежде, чем действие (раньше, чем действие), выраженное основным глаголом. При переводе на русский язык, как правило, используются деепричастия от глаголов совершенного вида с отрицательной частицей «не».

1. İyiye düşünmeden karar verme. – Хорошо не подумав, не решай.
2. Seni görmeden gitmeyeceğim. – Не увидев тебя, я не уйду.

Форма на *-madan*, *-meden* с послелогом **önce** образует в турецком языке единую грамматическую группу, переводимую на русский язык словами «до того как», «прежде чем».

1. Bu okula gelmeden önce Türkçe bilmiyordum. – Я не знал турецкий язык, до того как пошел в эту школу.
2. Bir işe başlamadan önce plân yapmalısın. – Прежде чем начинать какое-либо дело, ты должен составить план.

Alıştırma 1. Aşağıdaki cümleleri Türkçe'den Rusça'ya çeviriniz:

1. Dün akşam bulaşıkları yıkamadan yattım.
2. İsmail pijamalarını giymeden uyumuş.
3. Dün gece kapıyı kilitlemeden yatmışsınız.
4. Hiç hazırlanmadan yarışmayı kazanmış.
5. Bütün gün dinlenmeden çalıştık.
6. Kağan gömleklerini ütölemeyen giyiyor.
7. Annesinden izin almadan gelmiş.
8. Ödevlerini yapmadan sokağa çıkmış.
9. Bugün kravatını takmadan işe gitmiş.

Alıştırma 2. Aşağıdaki cümleleri Rusça'dan Türkçe'ye çeviriniz:

1. Мужчина говорил совсем без остановки.
2. Верблюды могут прожить 40 дней совсем не пив воды.
3. Не выключив телевизор, я вышел из дома.

4. Мы ушли, не попросившись с Жале.
5. Не заходя домой, я сначала пришел к тебе.
6. Даже не пользовавшись новым компьютером, я подарил его Камиллю.
7. Он пригласил гостей домой, не предупредив меня.
8. Он сел за стол, не помыв руки.
9. Дедушка вышел на улицу не приняв лекарство.

Деепричастие на **-(y)ınca**

Данная деепричастная форма образуется от основ глаголов и выражает второстепенное действие, по окончании которого сразу протекает главное действие. Деепричастие на **-(y)ınca**, **-(y)ince**, **-(y)unca**, **-(y)ünce** рисует смену событий. Этой формой могут обозначаться как многократные, так и однократные действия.

При переводе на русский язык могут использоваться деепричастные обороты, как правило от глаголов совершенного вида, а также придаточные предложения с союзами «когда», «как только», «едва» и т.д.

Almak – al + ınca = alınca
 Gelmek – gel + ince = gelince
 Konuşmak – konuş + unca = konuş unca
 Görmek – gör + ünce = görünce

1. Yağmur yağınca yollar çamur oldu. – Когда пройдет дождь, дороги становятся грязными.
2. Çiçekler açılınca çevreye çok güzel kokular yayıldı. – Как только распускаются цветы, повсюду распространяется хороший запах.
3. Söz verince mutlaka yerine getirmelisin. – Пообещав, ты должен обязательно исполнить (обещанное).

Alıştırma 1. Aşağıdaki cümleleri Türkçe'den Rusça'ya çeviriniz:

1. Bu mektubu okuyunca beni daha iyi anlayacaksın.
2. Sen bağırınca ben de korktum.
3. Onu birden karşımda görünce çok heyecanlandım.
4. Gömlekleri ütöleyince dolaba asarsın.
5. İşin bitince bana uğra.
6. Çikolata yiyince vücudum kaşınıyor.
7. O bana vurunca ben de ona vurdum.
8. Yemeği hazırlayınca beni çağırırsınız.
9. Duvar kağıtlarını değiştirtince oda çok güzel oldu.
10. Onun hasta olduğunu öğrenince hemen geldim.

Alıştırma 2. Aşağıdaki cümleleri Rusça'dan Türkçe'ye çeviriniz:

1. Я забыл, что буду говорить, когда волновался на сцене.
2. Латиф теряет контроль, когда нервничает.
3. Сев в машину, я вспомнила про сумку.
4. Когда ты поправишься, мы все вместе пойдем на пикник.
5. Услышав мой голос по телефону, она сильно заплакала.
6. Ты поймешь меня, когда начнешь работать.
7. Летом тут очень красиво.
8. Когда погода потеплела, снег начал таять.
9. Поняв, что он поступил неправильно, он пришел и извинился.

Деепричастие на -(y)ken

Форма на **-(y)ken** не подчиняется закону гармонии гласных. Эта форма может присоединяться либо к основам имен и переводиться на русский язык придаточным времени «когда [я, ты, он...] был», либо к основам глаголов в форме настоящего-будущего времени и переводиться либо деепричастным оборотом, либо придаточным предложением времени с союзами «когда», «в то время как» и т.п.

Форма на **-(y)ken** называет побочное незавершенное действие, которое протекает / протекало на фоне главного действия.

1. Kardeşim küçükken çok ağladı. – Когда мой брат был маленьким, он много плакал.
2. Yağmur yağarken (yağmak - yağ + ar + ken) ben dışarıydım. – Когда (в то время как) шел дождь, я был на улице.

Деепричастие с суффиксом **-ken** обозначает действие, которое происходит одновременно с основным действием. Оно соответствует русскому деепричастию, выражающему одновременность. Пример: *Yürürken kitap okurum* – «Я читаю книгу, когда иду».

Деепричастие с суффиксом **-ınca**, в отличие от деепричастий с суффиксом **-ir**, обозначает, что одно действие произошло раньше другого, при этом указывает на более быструю смену событий. Пример: *eve gelince beni ara* – «Я увижу тебя, когда придёт вечер».

Таким образом, разница заключается в том, что первое деепричастие выражает одновременность действий, а второе – более быструю смену событий.

Alıştırma 1. Aşağıdaki cümleleri Türkçe'den Rusça'ya çeviriniz:

1. Ders çalışırken müzik dinlemem.
2. Araba kullanırken gözlüklerimi takarım.
3. Köksal yemek yerken devamlı konuşur.

4. Dışarı çıkarken şemsiyemi her zaman yanıma alırım.
5. Televizyon seyredirken birşeyler atıştırmayı severim.
6. Ben gazetemi kahvaltı yaparken okurum.
7. Her akşam yatarken dişlerimi fırçalarım.
8. Ben kışın bile yürürken terlerim.
9. Bir arabayı sollarken hem önüne hem aynaya bak.

Alıştırma 2. Aşağıdaki cümleleri Rusça'dan Türkçe'ye çeviriniz:

1. Мы встретились с Кубилай, когда выходили из магазина.
2. Когда мы готовились к олимпиаде, в день занимались по 5 часов.
3. Мой папа тоже, когда готовит, всегда поет.
4. Как раз, когда выходила из дома, мне пришло на ум.
5. Когда я оттуда уезжала, очень плакала.
6. Когда я говорю, не перебивай меня.
7. Когда я спускался с лестницы, я упал.
8. Когда будешь идти, купи три булки хлеба.
9. Я порезался, когда брился.

Деепричастие на -dıkça

Форма на **-dıkça / -tıkça, -dikçe / -tikçe, -dukça / -tukça, -dükçe / -tüğçe** называет длительное побочное действие, происходящее одновременно с главным, на фоне главного действия.

Деепричастие на **-dıkça / -tıkça, -dikçe / -tikçe, -dukça / -tukça, -dükçe / -tüğçe** может соответствовать различным русским конструкциям и оборотам.

«по мере того, как...»

1. Aklıma geldikçe yazarım. – По мере того как мысли будут приходить ко мне в голову, я буду записывать.
2. O anlattıkça merakımız artıyordu. – По мере того как он рассказывал, наше любопытство возрастало.

«пока...», «до тех пор, пока...». Обычно этим оборотам соответствует конструкция на **-dıkça** в отрицательной форме.

1. Bir işi sevmedikçe başarılı olamazsın. – Пока (до тех пор пока) ты не полюбишь работу, ты не будешь успешен на ней.

«чем..., тем...»

1. Çok pratik uyardıkça daha iyi Türkçe öğreniyoruz. – Чем больше мы практикуемся, тем лучше мы знаем турецкий язык.

деепричастный оборот

1. Çocuk büyüdükçe güzelleşiyor. – Вырастая, дети становятся красивее.

сложноподчиненные предложения с союзом «когда»

1. Ben uyarma dedikçe sen inat ediyorsun. – Когда я говорил «не делай этого», ты упрявился.

Употребление одного и того же глагола сначала с аффиксом на -dikça / -tikça, -dikçe / -tikçe, -dukça / -tukça, -dükçe / -tüğçe, а потом в личной форме подчеркивает длительность и многократную повторяемость действия и переводится на русский язык конструкцией «без конца».

1. Bu şarkıyı söyledikçe söylüyor. – Он без конца поет эту песню.

От глаголов «gitmek» и «olmak» с рассматриваемым аффиксом образуются формы, имеющие дополнительное значение: «gittikçe» – постепенно, «oldukça» – довольно.

1. Ayak sesleri gittikçe yaklaşıyordu. – Звуки шагов постепенно приближались.

Алıştırма 1. Aşağıdaki cümleleri Türkçe'den Rusça'ya çeviriniz:

1. Bu şarkıyı dinledikçe mutlu oluyorum.
2. Köpek havladıkça ben daha çok korkuyordum.
3. Ben o gün acıktıkça karnımın ağrısı artıyordu.
4. O borç istedikçe ben veriyordum.
5. Canım sıkıldıkça bu lokantaya gelirim.
6. Annem bağırdıkça ben daha çok ağlıyordum.
7. Fiyatlar ucuzladıkça müşteriler çoğalıyordu.
8. Uçağa yaklaştıkça korkum artıyordu.
9. Onu gördükçe o günü hatırlıyorum.

Алıştırма 2. Aşağıdaki cümleleri Rusça'dan Türkçe'ye çeviriniz:

1. Когда дедушка постарел, он год за годом терял память.
2. Я больше начинал волноваться, когда приближался к дому.
3. Той ночью, я еще сильнее начинал бояться, когда гость храпел.
4. Каждый раз он добавлял мне в тарелку, когда я съедал.
5. Этот цветок подрастает, каждый раз, когда его поливают.
6. Бедный ребенок пока ждал, вспотел.
7. Когда похолодало, листья деревьев опали.
8. Пока готовилась еда, ее запах разносился по всюду.
9. Мама худела каждый раз, когда садилась на диету.

Лексический материал

Животные *Hayvanlar*

Otçul hayvanlar – травоядные животные:

Boğa – бык
Geyik – олень
Zürafa – жираф
Fil – слон
Kanguru – кенгуру
Zebra – зебра
Tavşan – заяц
Maymun – обезьяна

Yırtıcı hayvanlar – хищные животные:

Kaplan – тигр
Aslan – лев
Kurt – волк
Tilki – лиса
Ayı – медведь

Evcil hayvanlar – домашние животные:

Kedi – кошка
Köpek – собака
At – лошадь
Tay – жеребенок
İnek – корова
Buzağı – теленок
Kuzu – ягненок
Keçi – козел
Koyun – овца
Domuz – свинья
Tavuk – курица
Hindi – индюк
Sıvıv – цыпленок
Horoz – петух
Kaz – гусь
Ördek – утка

Amfibi – земноводные:

Kurbağa – лягушка
Kara kurbağası – жаба

Semender – тритон

Sürüngenler – пресмыкающие:

Timsah – крокодил

Yılan – змея

Kaplumbağa – черепаха

Kertenkele – ящерица

Memeliler – млекопитающие (отряд грызунов)

Sincap – белка

Kunduz – бобр

Fare – мышь

Hamster – хомяк

Yarasa – летучая мышь (отряд рукокрылых)

Deniz memelileri – морские млекопитающие:

Yunus – дельфин

Balina – кит

Beyaz ayısı – белая медведь

Kuşlar – птицы:

Deve kuşu – страус

Balıkçıl – цапля

Leylek – аист

Martı – чайка

Akbaba – коршун

Papağan – попугай

Baykuş – сова

Tavuskuşu – павлин

Pelikan – пеликан

Kelebek – бабочка

Güvercin – голубь

Kuşu – лебедь

Kartal – орел

Penguen – пингвин

Balıklar – рыбы:

Körek balığı – акула (хрящевая рыба)

Deniz karidesi – креветки

Uskumru – скумбрия

Somon – лосось, семга

Pembe somon – горбуша

Alabalık – форель

Levrek – окунь
Kalkan balığı – палтус
Mersin balığı – осетр
Yengeç – краб
Ahtapot – осьминог
Mürekkep balığı – кальмар

РАЗДЕЛ III СЛОВООБРАЗОВАТЕЛЬНЫЕ АФФИКСЫ

Это буквы или их комбинации, которые присоединяются к основе существительных, прилагательных или глаголов, образуя новые слова.

Словообразовательные аффиксы **lı** и **sız**

В турецком языке прилагательные могут образовываться от имен существительных. Например, с помощью двух словообразовательных аффиксов: **lı**⁴ и **sız**⁴

Словообразовательный аффикс **lı**⁴ присоединяется к существительному и обозначает обладателя свойства, или предмета, которое выражено этим именем существительным.

akıl – ум.

akıl + ılı = **akıllı** – умный, тот у кого есть ум.

akıllı adam – умный человек

palto – пальто

palto + lu (по закону гармонии гласных) = **paltolu** – тот, у кого есть пальто

paltolu kadın – женщина в пальто

süt – молоко

süt + lü (по закону гармонии гласных) = **sütlü** – с молоком

sütlü kahve – кофе с молоком

güneş**li** hava – солнечная погода (güneş – солнце)

güç**lü** adam – сильный человек (güç – сила)

başar**ılı** insan – успешный человек (başarı – успех)

koku**lu** çiçek – пахнущий цветок (koku – запах)

tuz**lu** yemek – соленая еда (tuz – соль)

Аффикс **lı** часто используется при описании места проживания человека. Например, **Nerelisin?** – откуда ты? **Ben Moskovalyım** – я из Москвы. **Sen Amerikalısın** – ты из Америки.

Словообразовательный аффикс **sız**⁴ противоположен по значению аффиксу **lı** и обозначает отсутствие того, что выражено исходным именем, к которому аффикс прибавляется.

iş+sız = işsiz adam – безработный человек

akıl+sız = akılsız çocuk – глупый ребенок

şekersiz çay – чай без сахара
güçsüz kadın – слабая женщина
korkusuz insan – бесстрашный человек (korku – страх)
tuzsuz yemek – несоленая пища

Alıştırmalar

Alıştırma 1. Boşlukları tamamlayınız.

1. Ahmet toz... sokaklarda dolaşiyor.
2. Ben çikolata... dondurma yiyorum.
3. Murat dikkat... bir öğrencidir.
4. Melih Bey'in tek kat... bir evi var.
5. Süt... kahve istiyorum.
6. Muz... bir süt lütfen!
7. Dilek tuz... Ayran içiyor
8. Asya'... farklı bir Türkçe konuşuyorlar.
9. Babamın kardeşi Moskova'... .
10. Ben Rusya'nın güneyindeki Rostov'..., ana dilim Rusça

Alıştırma 2. Boşlukları tamamlayınız.

1. Çay süt... ve şeker... içiyorum.
2. Sınıf çok hava..., pencere biraz aç!
3. Dünyada ev... insanlar çok.
4. Hava çok soğuk, palto... sokağa çıkma.
5. Size son... mutluluklar diliyorum.
6. Zuhâl çok sabir... bir öğrenci.
7. Klima... otobüsler çok sıcak.

Словообразовательный аффикс **-lik** (-lık, -luk, -lük)

В турецком языке *ударный*. Он может присоединяться к существительным, прилагательным, числительным и местоимениям для образования имён существительных (с отвлечёнными или конкретными значениями) и прилагательных.

Чтобы подобрать нужный вариант аффикса, необходимо руководствоваться следующим правилом:

если в слове последний гласный **a, ı** – добавляем аффикс **-lik**
если в слове последний гласный **e, i** – добавляем аффикс **-lik**
если в слове последний гласный **o, u** – добавляем аффикс **-luk**
если в слове последний гласный **ö, ü** – добавляем аффикс **-lük**
Давайте рассмотрим значения аффикса **-lik** (**-lık, -luk, -lük**):

1) названия профессий, должностей, специальностей, рода занятий и названий учреждений:

- müdür «менеджер» + **-lük** = **müdürlük** «должность менеджера»
- öğretmen «учитель, преподаватель» + **-lik** = **öğretmenlik** = «должность учителя, преподавательская деятельность»
- doktor + **-luk** = **doktorluk** «профессия, занятие врача; степень доктора»
- avcı «охотник» + **-lik** = **avcılık** «охота, охотничий промысел»
- elçi «посол» + **-lik** = **elçilik** «посольство»

2) абстрактные существительные с отвлечёнными значениями:

- mutlu «счастливый» + **-luk** = **mutluluk** «счастье»
- güzel «красивый» + **-lik** = **güzellik** «красота»
- genç «молодой» + **-lik** = **gençlik** «молодость, юность; молодёжь»
- büyük «большой» + **-lük** = **büyüklük** «величина»
- dost «друг» + **-luk** = **dostluk** «дружба»

3) имена существительные, обозначающие местность:

- çam «сосна» + **-lık** = **çamlık** «сосновый лес»
- fındık «орех» + **-lık** = **findıklık** «орешник»
- taş «камень» + **-lık** = **taşlık** «каменистое место»
- gül «роза» + **-lük** = **güllük** «цветник роз»
- çalı «куст» + **-lık** = **çalılık** «кустарниковые заросли»

4) места, помещения для складирования / хранения различных предметов и содержания животных:

- saman «солома» + **-lık** = **samanlık** «сарай / навес для соломы»
- kitap «книга» + **-lık** = **kitaplık** «библиотека»
- odun «дрова» + **-luk** = **odunluk** «место для хранения дров, сарай с дровами»
- tavuk «курица» + **-luk** = **tavukluk** «курятник»
- kömür «уголь» + **-lük** = **kömürlük** «место для хранения угля, угольная яма»

5) наименования ёмкостей / сосудов для хранения предметов:

- kalem «ручка, карандаш» + **-lik** = **kalemlik** «пенал»
- tuz «соль» + **-luk** = **tuzluk** «солонка»
- biber «перец» + **-lik** = **biberlik** «перечница»
- şeker «сахар» + **-lik** = **şekerlik** «сахарница»

6) слова, передающие назначение предмета («предназначенный для...», «пригодный / годный для ...»):

- **kiralık oda** – комната, предназначенная для сдачи в аренду; сдающаяся комната (kira «аренда»)
- **elbiselik kumaş** – ткань для пошива платья (elbise «платье»)
- **yazlık** – летний дом, дача; летняя одежда; плата за летнее помещение (yaz «лето»)

7) слова, обозначающие названия предметов одежды, приборов и приспособлений:

- yağmur «дождь» + **-luk** = yağmurluk «дождевик, плащ»
- çamur «грязь» + **-luk** = çamurluk «гетры»
- göz «глаз» + **-lük** = gözlük «очки»

8) прилагательные со значением «на столько-то персон»:

- iki kişilik oda – двухместный номер (iki kişi «два человека»)
- üçlük cezve – кофеварка на троих (üç «три»)

В ряде случаев аффикс **-lik (-lık, -luk, -lük)**, присоединяясь к слову, привносит сразу несколько значений:

- çamur «грязь» + **-luk** = çamurluk (1) грязное место; (2) гетры; (3) грязезащитное крыло автомобиля
- ağır «тяжёлый» + **-lik** = ağırlık (1) тяжесть, вес; (2) тяжесть, бремя (3) кошмар; (4) медленность, важность, серьёзность; (5) воен. обоз (6) приданое, (7) драгоценности, (8) грузило

Alıştırmalar

Alıştırma 1. Aşağıdaki boşlukları -lık, -lik, -luk, -lük ve uygun ad durum ekleriyle tamamlayınız.

1. Evimin karşısında fidan **lık** var. Fidan..... gezelim mi?
2. Geceleyn mezar..... geçmek istemem.
3. İzmir-Çeşme yolunda zeytin..... var.
4. En yakın benzin..... duralım.

Alıştırma 2. Boşlukları tamamlayınız.

1. Bu hafta tüm mağazalarda ucuz... var.
2. İyi... yapın, kötü... yapmayın.
3. Doktor... çok kutsal bir meslektir.
4. Sizin yaz... eviniz var mı?
5. Akşam yemeği için dört kişi... bir masa hazırlayın.
6. Selim İstanbul'da kira... ev alıyor.
7. Güzel... ve çirkin... herkes için farklıdır.
8. Yemeğin hiç tuzu yok. Tuz... nerede?
9. Ağaç... bir yerde piknik yapalım.
10. Pazardan turşu... biber alsınlar.

Словообразовательный аффикс -сі

Подбираются к слову согласно законам гармонии гласных и согласных.

1. Используется для образования названия профессий:

- Boya+cı – краска - маляр
- Tamir+ci – ремонт - ремонтный мастер
- Çay+cı – чай – продавец чая
- Simit+çi – симит – продавец симитов
- İş+çi – работа – рабочий
- Fizik+çi – физика – физик
- Tarih+çi – история – историк
- Gazete+cı – газета – журналист
- İnşaat+çısı – стройка – строитель
- Yardım+cı – помощь – помощник
- Hizmet+çi – обслуживание – obsл.персонал
- Spor+cu – спорт – спортсмен
- Diş+çi – зуб – дантист
- Pasta+cı – торт – кондитер
- Bilet+çi – билет – кондуктор

2. Ипользуется для образования слов, характеризующих человека:

- Şaka+cı – шутка – шутник
- Yol+cu – дорога – путешественник
- Yaban+cı – дикий – иностранец
- Dedikodu+cu – сплетня – сплетник
- Şikayet+çi – жалоба – жалобщик
- Tabiat+çi – природа – натуралист
- Yalan+cı – ложь – лжец
- İnat+çi – упрямство – упрямый

Alıştırmalar

Alıştırma 1. Lütfen verilen kelimelere uygun yapım ekleri getirerek cümle içinde kullanınız.

Örnek : Öğren ci → Çalışkan öğrenci herkes tarafından sevilir

- Gazete
- Kayak
- Oyun
- Tiyatro.....
- Yüzü.....
- Mobilya.....
- Keman.....
- Sanat.....
- Kömür.....
- Dilen.....
- Pazar.....
- Kitap.....
- Gözlük.....
- Diş.....

Bakı.....
Yazı.....
Fizik.....
Demir.....
Satı.....
Yoğurt.....
Peynir.....
Futbol.....

Alıştırma 2. Boşlukları tamamlayınız.

	<u>Rusça</u>	<u>Yapım eki</u>	<u>Rusça</u>
Av →	oxoma →	avcı →	охотник
Aş →
Diş →
Boya →
İş →
Tamir →
Spor →
Sanat →
Oyun →
Balık →
Yarışma →
Ziyaret →
Hizmet →
Şarkı →
Yalan →
Şaka →
Dedikodu →
Uyku →
Gazete →
Muhasebe →
Posta →
Ecza →
Maden →
Temsil →
Temizlik →
Elektrik →
İnat →

Словообразовательный аффикс *-ca*

Словообразовательный аффикс **-ca, -ce (-ça, -çe)** в турецком языке имеет несколько значений.

1. Присоединяясь к прилагательным, он несколько усиливает обозначаемое ими качество.

güzel – güzelce – красивый – довольно красивый, весьма красивый
büyük – büyükçe – большой – довольно большой

2. В сочетании с прилагательными и существительными, этот аффикс образует качественные наречия.

güzelce yazdı – он превосходно написал
açıkça söylemek – откровенно (честно) говоря
gizlice girdi – тайно вошла
çocukça uırtı – он сделал по-детски (как ребенок)

3. Присоединяясь к существительным, аффикс **-ca** образует наречия с отсылочно-сопоставительным значением, отвечающие на вопрос **Nasıl?** «как?». Такие наречия будут переводиться на русский язык с помощью предлога «по». Этим наречиям соответствует по смыслу сочетание имени существительного со сравнительным союзом **gibi** («как»).

insan – insanca – insan gibi
человек – по-человечески – как человек
asker – askerce – asker gibi
солдат – по-солдатски – как солдат

4. Если аффикс **-ca** примыкает к личным местоимениям, то в этом случае он передает точку зрения говорящего и отвечает на вопрос **Kimce?** «по чьему (мнению)?»

Ben – bence по-моему
Sen – sence по-твоему
O – ona göre по его (ее) (мнению)
biz – bizce по-нашему
siz – sizce по-вашему
onlar – onlarca по их (мнению)

Sence İstanbul güzel mi? – По-твоему Стамбул красивый?
Bence Ali çalışkan değil. – По-моему Али нетрудолюбивый.

Синонимами рассматриваемых форм будут являться следующие:

Ben – bence – **bana göre** по-моему
 biz – bizce – **bize göre** по-нашему
 Sen – sence – **sana göre** по-твоему
 siz – sizce – **size göre** по-вашему
 O – **ona göre** по его (ее) (мнению)
 onlar – onlarca – **onlara göre** по их (мнению)

5. Показатель **-ca** может передавать орудное значение и переводиться на русский язык формой творительного падежа

binlerce – тысячами
 saatlerce – часами

Alıştırma. Boşlukları tamamlayınız.

	<u>Rusça</u>	<u>Национальность</u>	<u>Язык</u>	<u>Rusça</u>
<i>Türkiye</i> →	<i>Турция</i> →	<i>Türk</i> →	<i>Türkçe</i> →	<i>Турецкий</i>
Rusya →
İngiltere →
Almanya →
Fransa →
İtalya →
S. Arabistan →
Yunanistan →
İran →
Bulgaristan →
Çin →
Ermenistan →
Japonya →
Gürcistan →
Moğolistan →
Kazakistan →
Özbekistan →
Tataristan →
Romanya →
Kırgızistan →
İspanya →
Hindistan →
Sırbistan →
Macaristan →
Ukrayna →
Finlandiya →
Azerbaycan →

ПОСЛЕЛОГИ *Edatlar, İlgeçler*

Это служебные слова, которые уточняют значение существительного и всегда идут после него. Они помогают точно выразить направление, место, причину и другие обстоятельства.

İLE (С)

1. Okula otobüsle gidiyor.
 2. Ben kurşun kalemle yazmayı seviyorum.
 3. Ahmet'le kavga etmiş.
 4. Pilav çatalla yenmez.
-
1. Он пытается срубить огромное дерево топором.
 2. Он пришел на концерт со старшим братом.
 3. Все с большим волнением ожидали результата.
 4. Мой отец гордится мною.

GİBİ (Как)

1. Ben senin gibi yapamam.
 2. Abim balık gibi yüzüyor
 3. Aynı gül gibi kokuyor.
 4. Çocuk tavşan gibi zıplıyor.
-
1. Ваш дом как гостиница. Всегда полон.
 2. Журнал сделали как книгу.
 3. Всем участникам подарили что-то на подобии брелка.
 4. Я проголодался как волк.

KADAR (До)

1. Sabaha kadar sohbet ettik.
 2. Ana caddeye kadar yürüyorum.
-
1. До мая мне надо закончить это дело.
 2. Мы бежали из школы до дома.

İÇİN (Для, ради)

1. Senin için herşeyi yaparım.
 2. Öğrenciler için indirimli bilet veriyorlar.
-
1. Я куплю новый шкаф для старых книг.
 2. Нам надо приготовить для гостей.

GÖRE (по)

1. Bana göre bu elbise hiç güzel değil.
2. Gazetelere göre şoför suçlu.

1. По расписанию второй урок математика.
2. По мнению тренера, Салих должен уйти в этом году.

BAŞKA (кромe)

1. Senden başka herkes oradaydı.
 2. Abim meyveden başka hiçbir şey yemez.
-
1. Эту работу никто не сможет сделать, кроме Эрoла.
 2. Он не знает другие языки, кроме своего родного.

RAĞMEN (несмотря на)

1. Yağan yağmura rağmen gezmeye devam ettik.
 2. Navalar ısındı. Buna rağmen paltosunu çıkarmıyor.
-
1. Несмотря на то, что у него плохой подчерк, мы смогли прочитать его дневник.
 2. Старик, несмотря на возраст, двигался как молодой.

DOLAYI (Yüzünden) (из-за)

1. Soğuktan ellerim çatladı.
 2. Yarışmayı kaybetti. Bundan dolayı çok üzgün.
-
1. Из-за тебя нас не пустили.
 2. Мы опоздали из-за пробки.

BERİ (С тех пор)

1. Sabahtan beri televizyon seyrediyor.
 2. On iki yaşından beri onu görmedim.
-
1. Я пью чай без сахара с детства.
 2. С февраля месяца я работаю на этой фабрике.

ÖNCE (Evvel) (До того как)

1. Yemekten önce meyve yemem.
 2. Toplantıdan önce biraz konuştuk.
-
1. Оказывается, Кемаль пришел раньше меня.
 2. Перед матчем мы сходили в ресторан.

SONRA (После)

1. Öğleden sonra sinemaya gideceğiz.
 2. Derslerden sonra kütüphaneye uğradım.
-
1. Давай пойдем на рынок после завтрака.
 2. После концерта мы пришли домой.

ПОСЛЕЛОГИ-ИМЕНА (ОБСТОЯТЕЛЬСТВА МЕСТА)

Yer-Yön Isimleri

В турецком языке есть ряд слов, которые показывают, где находится предмет по отношению к другому предмету. Эти слова имеют самостоятельное значение, но, употребив их в словосочетании по определенному типу изафета, вы превратите их в предлоги или в наречия (обстоятельства) места и сможете сказать: рядом с тобой, позади стола, под деревом, над домом и т.д.

Обстоятельства места показывают, где находится один предмет по отношению к другому.

- arka** – спина, сзади, позади чего–либо
- ön** – перёд, перед чем–либо
- üst** – поверхность, на поверхности чего–либо, на чем–либо
- alt** – низ, под чем–либо
- iç** – внутренность, внутренний, внутри чего либо
- dış** – внешний, снаружи чего–либо
- yan** – бок, сбоку, рядом с чем–либо
- sol** – левый, лево, слева от чего–либо
- sağ** – право, правый, справа от чего–либо
- karşı** – противоположный, напротив чего–либо
- ara** – промежуток, между чем–либо
- orta** – середина, средний, в середине чего–либо

Возьмем слово karşı (напротив) и просклоняем его:

- Benim karşımda** – напротив меня
- Senin karşımda** – напротив тебя
- Onun karşımda** – напротив него/нее
- Bizim karşımda** – напротив нас
- Sizin karşımda** – напротив вас
- Onların karşımda** или **karşılarında** – напротив них.

Соответственно, если мы должны описать местонахождение чего-то по отношению к какому-нибудь предмету, то мы просто используем определенный изафет (его еще называют двуаффиксным)

- masanın altında** – под столом
- evimin arkasında** – за моим домом
- odalarımızın arasında** – между нашими комнатами

Alıştırmalar

Alıştırma 1. Aşağıdaki cümleleri Türkçe'den Rusça'ya çeviriniz:

1. Dün evin önünü temizledik.
2. Masanın altını da süpür.
3. Dolabın üstünü boyamadık.
4. Buzdolabının arkasını çizmişler.
5. Melek domatesin içini seviyor.
6. Yatağın altına hiçbir şey koyma.
7. Masanın üstüne oturma.
8. Dolabın arkasına bakmadık.
9. Evin önüne biraz çiçek dikelim.
10. Kedi dolabın üstünden yere atlıyor.

Alıştırma 2. Aşağıdaki cümleleri Rusça'dan Türkçe'ye çeviriniz:

1. Он спрыгивает со стола на пол.
2. Мальчик прошел мимо магазина.
3. Кошка выглядывает из-под стола.
4. Из-за высоких домов показалось солнце.
5. Ребенок спрятался под стол.
6. Поставь коробку на шкаф.
7. Сельман повесил пальто за дверь.
8. Книга упала между шкафом и стеной.
9. Убери под столом.
10. Давайте пропылесосим перед дверью.

Ev ödevi

1. Aşağıdaki cümleleri Türkçe'den Rusça'ya çeviriniz:

1. Bu otobüs okulun önünden geçiyor.
2. Otobüsün arkasından koştum ama yetişemedim.
3. Elbiseleri valizin içinden çıkar.
4. Annesi çocuğun üstünü örttü.
5. Çok karanlık, önümü göremiyorum.
6. Sen benim yanıma otur.
7. Birden önümüze bir köpek çıktı.
8. Yanımda hiç bozuk para yok.
9. Aramızda para toplayalım.
10. İcinizden biri yalan söylüyor.

2. Aşağıdaki cümleleri Rusça'dan Türkçe'ye çeviriniz:

1. Смотри перед собой.
2. Иди за мной.

3. Из-за тебя проиграли.
4. Над нами живет пилот.
5. Прошел мимо меня и не узнал.
6. Садись рядом со мной.
7. Это останется между нами.
8. Вместо вас пойду я.
9. Благодаря вам мы выиграли.
10. Он взял с собой денег?
11. Я около твоей спальни.
12. Ты перед моим детским садом.
13. Он рядом с нашей больницей.
14. Мы напротив их детской комнаты.
15. Вы перед его зоопарком.
16. Они за вашей учительской.

СОЮЗЫ И ЧАСТИЦЫ

Bağlaçlar

Союзы и частицы – это слова, не несущие смысла сами по себе, но служат для соединения частей сложного предложения или слов и групп слов внутри предложения.

Послелого, как и союзы, тоже устанавливают связь между словами в предложении, но послелого приносят некоторый новый смысл, чего не делают союзы.

Вместо союзов можно использовать знаки препинания, так как в случае отсутствия союза смысл предложения не изменится.

Все союзы, кроме *ile* и *ise* являются самостоятельными словами и пишутся отдельно.

Если же какая-то конструкция пишется слитно со словом, то это уже не союз, а аффикс.

Oraya gittim, fakat onu bulamadım.(союз)

Öğretmen konuşmak üzere ayağa kalktı. (послелог)

İmtihandan yine zayıf almış. (наречие)

Biz de sizinle geleceğiz. (союз)

Evde yapılacak bir sürü iş var. (словоизменительный аффикс)

Sözde bana yardım edecekti. (словообразовательный аффикс)

Sen ki her zaman bize doğruyu öğretirdin. (союз)

Seninki de olmadı, değil mi? (словообразовательный аффикс)

Evdeki hesap çarşıya uymaz. (словоизменительный аффикс)

Основные союзы турецкого языка: *ve, ile, ama, fakat, lâkin, yalnız, ancak, veya, yahut, veyahut, ya da, bile, de, ki, ise, hem de, dahi, üstelik, hatta,*

ayrıca, ne var ki, ne yazık ki, hiç olmazsa, hiç değilse, hiç yoksa, oysa, oysaki, halbuki, çünkü, madem(-ki), yoksa, nasıl ki, kısacası, demek ki, açıkçası, öyleyse, yani, özetle, o halde, anlaşılıyor ki, meğer(-se), belki, acaba, galiba, herhalde, zaten, bari, bilhassa, özellikle, gerçi, her ne kadar, yeter ki, şayet, eğer, adeta, sanki, güya, nitekim, aksi halde, aksi takdirde, böylece, dolayısıyla , ya ... ya (da), hem ... hem (de), ne ... ne (de), de ... de, gerek ... gerek(-se), olsun ... olsun, ister ... ister(-se), bazı .., bazı (da), kimi ... kimi (da), bazen ... bazen (de), bir ... bir (de), ha ... ha, kah ... kah.

Условно союзы можно разделить на следующие группы:

Сочинительные союзы: ve, ile.

Противительные союзы: ama, fakat, lâkin, yalnız, ancak, ne var ki, ne yazık ki.

Альтернативные союзы: veya, yahut, veyahut, ya da.

Союзы условия или причины: eğer, şayet, yeter ki, çünkü, madem(-ki), yoksa, aksi halde, aksi takdirde, nasıl ki, nitekim.

Резюмирующие союзы: kısacası, yani, özetle, açıkçası, demek ki, öyleyse, o halde, anlaşılıyor ki, böylece, dolayısıyla.

Пояснительные союзы: meğer(-se), oysa, oysaki, halbuki, bilhassa, özellikle, gerçi, her ne kadar.

Союзы предположения и вероятности: belki, acaba, galiba, herhalde.

Союзы, имеющие значение «по крайней мере»: hiç olmazsa, hiç değilse, hiç yoksa, bari.

Союзы подобия: adeta, sanki, güya.

Усилительные союзы: bile, de, ki, ise, dahi, hatta, zaten, hem de, üstelik, ayrıca.

Сравнительные союзы: ya ... ya (da), hem ... hem (de), ne ... ne (de), de ... de, gerek ... gerek(-se), olsun ... olsun, ister ... ister(-se), bazı ... bazı (da), kimi ... kimi (da), bazen ... bazen (de), bir ... bir (de), ha ... ha, kah ... kah.

Alıştırmalar

Alıştırma 1. Aşağıdaki cümleleri Türkçe'den Rusça'ya çeviriniz:

- 1-ve..... ile..... ama.....
- 2-fakat..... yalnız..... ancak.....
- 3-veya..... ya da..... bile.....
- 4- de..... ise..... hem de.....
- 5-üstelik..... hatta..... ayrıca.....
- 6- belki..... ne var ki..... ne yazık ki.....
- 7- hiç olmazsa..... hiç değilse..... hiç yoksa.....
- 8- oysa (-ki)..... hâlbuki..... çünkü.....
- 9-madem(-ki)..... yoksa..... nasıl ki.....

- 10- kısacası..... demek ki..... açıkçası.....
 11-öyleyse..... yani..... o hâlde.....
 12- anlaşıyor ki..... meğer(-se)..... dahi.....
 13- acaba..... galiba..... herhâlde.....
 14- zaten..... bari..... bilhassa.....
 15- özellikle..... gerçi..... her ne kadar.....
 16- yeter ki..... şayet..... eğer.....
 17- âdeta..... sanki..... güya.....
 18-nitekim..... aksi hâlde..... aksi takdirde.....
 19-böylece..... dolayısıyla.....

Alıştırma 2. Aşağıdaki cümleleri Rusça'dan Türkçe'ye çeviriniz:

1. Или пойдешь со мной, или останешься дома. (ya .. ya da)
2. Али и домашнее задание не делает, и разговаривает во время урока. (hem .. hem)
3. Он он слушает ни меня, ни маму. (ne .. ne de)
4. Он иногда вообще не разговаривает, а иногда вообще не молчит. (bazen .. bazen de)
5. И Ахмет, и Али очень воспитанные. (olsun .. olsun)
6. И Али, и я делаем для него все. (gerek .. gerek)
7. Если хочешь есть мороженное, если хочешь торт. (ister .. ister)
8. Что белый, что зеленый для меня не имеет значения. (ha .. ha)
9. Некоторые любят разговаривать, а некоторые молчать. (kimi .. kimi)

Ev ödevi

1. Aşağıdaki cümleleri Türkçe'den Rusça'ya çeviriniz:

1. Acaba konuştuklarımızı anlıyor mu?
2. Ben zaten gelemem.
3. Özellikle cuma günleri geç kalıyor.
4. Ben gelirdim yalnız yarın önemli bir görüşmem var.
5. Haftaya erteleyelim ya da iptal edelim.
6. Oğuz yarışmayı kaybetmiş. Hatta sonuncu olmuş.
7. Yahya hiç değilse ödevlerini yapıyor.
8. Sınavı veremedim. Halbuki çok iyi hazırlanmıştım.
9. Bir daha kardeşine vurma. Yoksa babana söylerim.
10. Demek ki parayı da o çalmış.
11. Yarın doktora gideceğim. Yani yarın olmayacağım.
12. Galiba işten ayrılmayı düşünüyor.
13. Bari Burak'ı çağırıydınız, o size yardım ederdi.
14. Şayet yarın ben gelmezsem toplantıyı sen yaparsın.
15. Arabası bozulmuş. Bana bağıyor. Sanki ben suçluyum.

2. Aşağıdaki cümleleri Rusça'dan Türkçe'ye çeviriniz:

1. Главное, ты принимай предложение. Я готов на все.
2. Завтра в университете конференция. Из-за этого занятий не будет.
3. Даже ты не сможешь решить эту задачу.
4. Он купил новую машину. Так еще и BMW.
5. Кемаль был очень умным ребенком. К сожалению, он бросил школу.
6. Хюсейн не ест мясо. Потому что он вегетарианец.
7. По правде говоря, я вообще не доверяю Серап.
8. Может Тахсин даст нам в долг.
9. Наверно, он не узнал нас.
10. Эта тема очень важная. Особенно сложные времена.
11. Если начнется, дождь, мы не сможем пойти.
12. У меня нет много денег, но у меня очень много друзей.
13. Али не делает домашнее задание. К тому же еще разговаривает во время урока.
14. Джем обманул меня. А я ему так доверял.
15. А если ты не собирался делать, зачем ты обещал?
16. Короче, я больше туда не пойду.

Лексический материал

Части тела *İnsanın vücudu*

kalça – бедро
yan – бок
kaş – бровь
göz караđı – веко
damar – вена
saçlar – волосы
göz – глаз
baş – голова
boğaz – горло
göğüs – грудь
dudak – губа
diş eti – десна
bez – железа
mide – желудок
bilek – запястье
diş – зуб
el – кисть
bağırsak – кишечник
cilt – кожа
diz – колено
kemik – кость
kan – кровь
elin içi – ладонь
akciğer – легкое
yüz – лицо
alın – лоб
dirsek – локоть
kanat kemiği – лопатка
beyin – мозг
kas – мышца
sinir – нерв
bacak – нога
tırnak – ноготь
burun – нос
parmak – палец
kara ciğer – печень
omuz – плечо
omurga – позвоночник

böbrek – почки
bel – поясница
kaburga – ребро
ağız – рот
kol – рука
safra – селезенка
kalp – сердце
sırt – спина
ayak – стопа
vücut – тело
kulak – ухо
çene – челюсть
boyun – шея
yanak – щека
kalça – ягодица
dil – язык

Geçmiş olsun! – Выздоровливай скорее!
Çok yaşa – «Будь здоров», «живи долго»

Раздел IV
ТЕКСТЫ И ЗАДАНИЯ ДЛЯ САМОСТОЯТЕЛЬНОГО ЧТЕНИЯ

Ben hiç zeki değilim!

Dün annem, evimize eski bir arkadaşının geleceğini söyledi. Üstelik Barış adında ve benim yaşıtım olan oğlunu da birlikte getirecekti. Başına geleceklerden habersiz olduğum için çok sevindim.

Annem pastalar börekler yaparken, ben de odamı düzenlemek için ablamdan yardım istedim. Ablam,

«Gelecek olan senin arkadaşın, kendin yap!» deyince her şeyi kendim yaptım.

Oyuncaklarımı yerli yerine koyup, kitapla raflara güzelce dizdim. Legolarımı büyüklük göre ayırıp kutularına koydum.

Çalışma masasını da suluboya yapmak için hazırladım. Su kaplarının içine su doldurdum, kâğıtları hazırladım, kalın ince bütün fırçaları masaya dizdim.

Bütün bunları yapmamın nedeni, annemin Barış'la ilgili uyarışıydı. Barış her şeyden hemencecik sıkılverirmiş. Bu yüzden annemle arkadaşları konuşurlarken yapabileceğimiz birçok şey hazırladım.

Annem evimize gelen arkadaşlarının çocuklarını oyaladığım zaman çok mutlu olur ve bana teşekkür eder. Dahası, akşam babam eve gelince, ona benimle nasıl gurur duyduğunu anlatır.

Konuklarımız gelmeden biraz önce en güzel elbisemi giydim ve saçlarımı taradım. Annemden bana da ruj sürmesini istedim ama sürmedi.

«Başka zaman süreriz,» dedi.

Başka zaman sürmenin ne anlamı vardı ki!..

Kapının zili çalınca ben de annemle kapıya koştum. Ne de olsa Barış, benim konuğumdu. Annem arkadaşıyla öpüşürken ben de,

«Hoşgeldin Barış,» deyip onu öpmeye çalıştım.

Barış, ona saldırdığımı sanıp beni göğsümden itti. Benim boyumda olmasına karşın öyle güçlüydü ki popo üstü yere düştüm. Annemin arkadaşı, Barış'ın beni itmesine gerekçe olarak garip şeyler söyledi. Ne söylediğini hatırlamıyorum bile.

Annem birbirimize alışmamız için bir süre salonda oturmamızı önerdi. Ama oturan yalnızca ben oldum. Barış salonun her tarafını dolaşıp perdeler kadar her şeyi elledi.

Ablam, Barış'ın bir adım gerisinde, Barış'ın alıp başka yere koyduğu veya yere düşürdüğü şeyleri tekrar yerine koyuyordu.

Öyle hızlıydılar ki onlara bakarken gözlerim yoruldu.

Barış'ın salonda ellemeyi başaramadığı tek şey piyanoydu. Ablam, vatanını koruyan kahraman Mehmetçik gibi piyanonun önüne geçti, kollarını açtı ve,

«Akordu bozular, bunu elleyemezsin!» dedi.

Barış'ın ablamı tepeden tırnağa şöyle bir süzdükten sonra geri dönmesi oldukça şaşırtıcıydı.

Annem,

«Hadi biraz da odanızda oynayın,» deyince ablamın gözleri dehşetle açıldı. Yine de,

«Peki,» dedi. Annem bir bahaneyle kalkıp peşimizden geldi ve ablama gizlice,

«Selen'i koru!» emrini verdi.

Ben daha kapıda dersimi aldığım için, Barış'la aramızda belirli bir uzaklığı korumaya dikkat ediyordum.

Barış, önce bütün oyuncaklarımızı alıp alıp her birini ayrı köşelere fırlattı. Daha sonra büyük bir özenle ayırdığım legoların hepsini odanın ortasına döktü ve karıştırdı. Ablamın,

«Hadi lego oynayalım,» dediği sırada Barış legoları bırakıp masaya yöneldi.

«Suluboya yapmayı seviyor herhalde,» diye düşündüm. Barış'ın hızına kendimizi kaptırıp hemen masaya oturduk. Daha elimize fırça almaya fırsat bulamadan Barış, önümüzdeki kâğıtları aldı, hepsini top gibi yapıp su kaplarının içine soktu. Fırçaları da sopa gibi kullanıp top halindeki kâğıtları ezdi. Sonra islanmış kâğıtları kaplardan çıkarıp didik didik etrafa saçtı.

Ablamla ben, «Şimdi ne yapacak acaba?» beklerken, Barış kitap raflarına doğru yürümeye başladı. Tehlike çanları çalmaya başlamıştı.

Ablam oturduğu yerden yayından fırlamış ok gibi kalkıp Barış'ın önüne geçti, parmağını ona doğru uzatıp,

«Kitaplara dokunursan seni gebertirim!» dedi.

Bu arada ben yavaşça sandalyemden koşarak salona gittim. Boş bir koltuğa oturup büzuldüm.

Açıkçası olacıklardan korkmuştum. Eğer ablam Barış'ı döverse annem çok kızacaktı ve ben bu olaydan sommlu olmak istemiyordum.

Annemin arkadaşı beni görünce,

«Barış'ı sevdiğin mi Selenciğim? Biraz yaramaz değil mi? Çok zeki çocuklar hep böyle yaramaz olurlarmış,» dedi.

«Yaramaz da ne kelime teyzeciğim,» diyecekim vazgeçip,

«Gerçekten de çok zeki çocuk. Ben hiç zeki değilim,» dedim.

Annemin arkadaşı bu sözlerime çok şaşırıldı.

«Aaaa! Ne kadar akıllı bir çocuk! Barış'ın zeki olduğunu hemen anladı,» dedi ve ekledi.

«Sen de çok zekisin hayatım.»

Annem konuklarımıza kaba davrandığımı düşünmesin diye hiçbir şey söylemedim ama bana hiç kimse zeki olduğumu kabul ettiremez. Asla!..

Barış'ın ağlama sesiyle annemle arkadaşı yerlerinden fırlayıp içeriye koşular. Ben yerimden bile kimıldamadım.

Barış'ın her şeyi gibi ağlaması da bir garipti. Sevim Teyzemin çiftliğindeki inekler gibi bağıırıyordu. Kulaklarımı tıkadım ve susmasını bekledim.

Kulaklarımı tıkayan parmaklarım yorulduğunda Barış hâlâ ağlıyordu. Yalnızca ağlamıyor, salonun ortasında tepinip duruyordu. Dayanamadım ve annemin arkadaşına,

«Teyzeciğim, Barış hiç yorulmaz mı?» sordum.

Annemin arkadaşı derin bir iç geçirip,
«Sorma çocuğum. O hiç yorulmaz. Sabahtan akşama kadar hep böyle tepinin durur. Bu yüzden de hiç kimsenin evine gitmeye cesaret edemiyorum dedi. Ben,
«Çok iyi ediyorsunuz,» deyince bana şaşkın şaşkın baktı.

Ablamın Barış'a ne yaptığını öğrenmek için konukların gitmelerini zor bekledim. Kapıdan çıktıkları anda hepimiz anlaşmış gibi derin bir, «Ohhh!» çektik. Sonra da kendi halimize güldük.

Ben hemen ablamı sorguya çektim ama hayal kırıklığına uğradım. Ablam Barış'ı dövmemiş. Yalnızca, Barış kitapları elleyeceğim diye tutturunca, ona,
«Seni kurbağaya dönüştürürüm!» demiş.

Barış da ağlamaya başlamış. Annem ablama,
«Seni kurbağaya dönüştürüm demek nereden aklına geldi kızım?» diye sordu. Ablam,

«Ben nereden bileyim anne? Şaşkınlıktan aklıma gelen ilk şeyi söyledim işte,» dedi. Ben,

«Çok iyi ettin ablacığım. Ben zaten o masalı seviyorum. İçinde altın top da var,» dedim. Annem,

«Sizin gibi çocuklarım olduğu için ne kadar mutlu olduğumu bilemezsiniz. Sizinle gurur duyuyorum,» dedi.

Barış'ı oyalayamamıştım ama annem bir kez daha benimle gurur duymuştu.

Ablam ve ben elbirliğiyle odamızı topladık ve babam gelinceye kadar güzel güzel oynadık. Abla oyun oynamak ne kadar güzelmiş meğer. İyi ki ablam da benim gibi hiç zeki değil!

Словарь к тексту

ayırmaq – отделять, разъединять

bahane – предлог, причина

başarmak – (в.п.) завершать,
выполнять с успехом

belirli – определенный

börek – пирог

büzürlük oturmak – боязливо (робко)
забиться

cesaret etmek – осмеливаться
допрашивать

çan çalmak – звонить в колокол

dehşet – ужас

dik didik – искромсанный,
разорванный на клочья

dizmek – расставлять, выстраивать

dökmek – высыпать, пролить

dövmek – бить

itmek – толкать

inek – корова

kaba – грубый

kahraman – герой

kap – сосуд, блюдо

kariştirmek – путать

kendini kaptırmak – дать увлечь себя

kmildamak – шевелиться, двигаться

korumak – охранять, защищать

kurbağaya dönüştürmek –

превращать в лягушку

neden – причина

ok – стрела

oyalamak – отвлекать, занимать,
забавлять

önermek – предлагать

özen – старание

düzenlemek – приводить в порядок
ekdemek – добавлять
elbirlik – совместно
ellemek – (*в.п.*) дотрагиваться
emir vermek – приказывать,
распоряжаться
ezmek – толочь, мять, давить
fırça – щетка, кисть
fırlatmak – бросать, швырять
fırsat – случай, возможность
gebertmek – умертвить
gizlice – тайно
gurur duymak – гордиться
hemen – немедленно
hız – скорость

piş – (*служ. имя*) позади
ruj – помада
saçmak – (*в.п.*) сеять, рассеивать
sokmak – всовывать
sürmek – мазать, намазывать
süzme – окинуть взглядом, обвести
глазами
taramak – причесывать
tepinmek – бурно выражать свои
чувства (*размахивая руками и топая
ногами*)
tıkamak – затыкать
uyarmak – предупреждать,
предостерегать
uzaklık – расстояние
yönelmek – (*д.п.*) направляться
zeki – умный

Вопросы к тексту

1. Selen'in ailesinin evine kim geldi?
2. Barış kaç yaşındaydı?
3. Anne pastalar börekler yaparker, Selen ne yaptı?
4. Ablası Selen'e odayı düzenlemek yardım etti mi?
5. Selen çalışma masası ne için hazırladı?
6. Barış nasıl bir çocuktu?
7. Selen annelerinden ne istedi?
8. Barış gelirken Selen ne yapmaya çalıştı?
9. Barış ne yaptı?
10. Ablası niçin Barış'ın bir adım gerisindeydi?
11. Barış'ın salonda ellemeyi başaramadığı ne şeydi?
12. Selen Kapıta nasıl bir ders aldı? O ne yapmaya dikkat ediyordu?
13. Barış odaya gelip oyuncakları elledi mi?
14. Barış Lego oynamayı istedi mi?
15. Barış kızlarla suluboya yaptı mı?
16. Kızlar Barış'ı sevdiler mi?
17. Barış'ın annesine göre, Barış nasıl bir çocuktu?
18. Barış'ın ailesi niçin hiç kimsenin evine gidemezlerdi?
19. Sevinç Barış'a ne söyledi? O neden ağlamaya başladı?
20. Kızlar babası gelinceye kadar ne yaptılar?
21. Selen kendi zeki olmadığını neden sandı?

Sen herkesi sev

Barış ögle yemeğini bitirmişti, meyve tabağından bir elma ile mandalina aldı, balkona çıktı. O gün okulda çok bunalmıştı. Öğretmen, iki derste sürekli özet yazdırmış, teneffüse çıkarmamıştı. Bir yandan elmayı kemiriyor, bir yandan çevreye bakıyordu. Oturdukları yapı, on altı katlı, yetmiş dairesiydi. Onlar on ikinci katta oturuyorlardı. Balkona çıkınca kendini uçmakta sayardı. Çevresinde ne varsa oyuncak gibi görüyordu. Bu ilginç görünümüne dalarak, elmasını bitirdi, koçanını aşağıya attı, mandalinasını soymaya başladı.

Birden, ikinci katın on numaralı dairesinin balkonundan garip bir bağırtilar gelmeye başladı. Evin hanımı Serpil Hanım, başını yukarıya doğru kaldırmış, var gücüyle bağırıyordu:

– Evinizde çöp kabı yok mu? Görgüsüz insanlar! Apartmanda oturmayı bilmiyorsanız, gidin dağ başında bir kulübede oturun, bıktım sizin çöpünüzden!..

Barış, kendini savunmak istiyordu. Ama ne diyeceğini belemiyordu. Çünkü, biraz önce aşağıya attığı elma kocanı, Serpil Hanım'ın elinde, mandalina kabukları da sokakta duruyordu. Tek istediği annesinin olayı duymamasıydı. Yavaşça geri çekildi, odaya girip balkon kapısını kapadı. Bir süre durup asansör sesine kulak verdi.

Arka odada ütü yapmakta olan annesi, işini bitirip onun yanına geldiğinde Barış, olayın etkisinden sıyrılmış, özene bezene, Türkiye haritası yapmaya koyulmuştu. Annesi, «Kolay gelsin.» diyerek karşısına oturdu. O sırada Barış, Ege kıyılarını çiziyordu. Bir an eli kaydı. Kalem ucuyla üç burnu birleştirip tek bir çıkıntı durumuna getirdi.

Annesi telâşla atıldı:

– Dikkat et oğlum! Kalem ucuyla yok ettiğin üç burun üzyıllardır uğruna kan dökülüp can verilerek, yurt edinilmiş topraklardır. Haritadaki, tek noktalık toprağın bile değeri büyüktür. Bunu gözden kaçırmamalısn.

Barı hemen bu yeri sildi. Gerçeğe uygun biçimde yeniden çizmeye başladı. Bir yandan da gülümsüyordu. Burunları çizince kalemi bıraktı:

– Bak anne, sana hoşuna gidecek şey anlatacağım. Harita üzerinde konuşken öğretmen de senin gibi, ülkemizin doğu hep «topraklarımız» diye söz eder. Geçen gün, Sevr Antlaşması'ndan söz ediliyordu. «İngilizler, Fransızlar, İtalyanlar, Yunanlılar ülkemizin doğu, batı ve güneyindeki toprakları aldılar. Bize sadece, Ankara ve çevresinde bir avuç toprak bıraktılar.» dedi. Sınıfımıza yeni gelen bir arkadaş var. Çekine çekine parmak kaldırıp «Öğretmenim, düşmanlar onca toprağımızı ülkelerine neyle taşıdılar acaba?» diye sormasın mı?

Annesi, üzüntüyle içini çekerek Barış'ın sözünü kesti:

– Atatürk'ün önderliğinde ulusça el ele vermeseydik, bu işin üstesinden gelemezdik. El birlik olmak da kolay değil hani! Ancak birbirini seven insanlar elbirlik olabilir. Şu apartmanda yetmiş aile yaşıyor. Yaklaşık olarak üç dört yüz kişi eder. Kışla savaşmak için yakıt alınacak. Bir türlü el birlik olup da yakıt

parasını toplayamadık. Çünkü koca yapıda kimse kimseyi tanımıyor. Kapılarda, asansörlerde karşılaşırsak, şöyle bir baştan savma selâm veriyoruz birbirimize. Kimileri bunu da yapmıyor. O nedenle hep birbirimizi eleştirip duruyoruz. Duyduğuma göre, katlar arasında olmadık şeylerden kavgalar çıkıyormuş...

– Öğretmenim de böyle söylüyor: «Eğer insanlara insan sevgisi öğretilseydi, uluslar, birbirleriyle savaşmaz, tersine tüm güçlerini birleştirerek, doğanın yıkıcı güçlerine, açlığa ve hastalıklara karşı kendilerini savunma yolları ararlardı. O zaman belki de yeryüzünde, bugünkü gibi kimi insanlar fazlasıyla beslenirken, kimi insanlar, açlıktan ölme durumuna gelmezlerdi.» diyor.

Bariş, bir an durup annesinin yüzüne baktı. Kendisini ilgiyle dinlediğini görünce sordu:

– Böyle bir şey olabilir mi anne? Yeryüzünde birbirlerinin dillerini, törelerini, âdetlerini bilmeyen, yani birbirlerini hiç tanımayan insanlar var. Bunlar birbirlerini nasıl sevebilirler? Bu yolla savaşların önüne nasıl geçilebilir? Pek aklım ermedi.

Annesi hiç düşünmeden yanıtladı:

– Bir ulus içindeki insanlar birbirlerini sevmeyi öğrenmişlerse, onlar komşu ulusların insanlarla da "insan" oldukları için seveceklerdir. O komşular da kendi komşularını sevince doğal olarak yeryüzü, birbirlerini seven inşalarla dolacaktır. Sen, bana ya da babana, öğretmenine, arkadaşlarına, akrabalarımıza kızsansan silâhla saldırıp bizleri yok etmeye evlerimizi yakıp yıkmaya kalkışabilir misin?

Bariş telâşla atıldı:

– Böyle bir şeyi kesinlikle yapamam.

– Neden? dedi, annesi.

– Çünkü sizleri seviyorum...

– İşte dedi, annesi. Anlatmak istediğim de bu...

Bariş bir an on numaradaki komşu kadını düşündü. «O hanımın beni sevebileceğini hiç sanmıyorum ya!...» diye mırıldandı.

Annesi odadan çıkıyorken geri döndü:

– Yoksa, bu dediğime hâlâ aklın ermedi mi?

– Eh, diye boynunu kırdı Bariş! Aklıma takılan bazı şeyler var da...

Böylece kış geldi geçti. Okullar kapandı. Bariş dördüncü sınıf öğrencisi oldu. Babası işyerinden yıllık iznini aldı. Hep birlikte, gemiyle Kıbrıs'a geziye çıktılar, Bariş gezi sırasında sevinçten kabına sığmaz olmuştu. Pek çok arkadaş edinmişti. Onlarla geziyor, oyunlar oynuyordu. Bazen de bir köşeye toplanıp aralarında söyleşiyorlardı.

Bir gün yemek sonrasında herkes kamaralarına çekilmiş dinleniyordu. Bariş arkadaşlarını aradı, bulamadı. Tek başına dolaşmaya koyuldu. Alt katlara indi, salonları gezdi.

Burundaki güverteye geldiğinde, üç yaşlarındaki bir çocuğun üst güverteye çıkan demir merdivenleri tırmanmaya çalıştığını gördü. Hemen telâşla koştu, onu kucağına aldı. Çocuğun üst güverteye çıktığında kurtarma sandallarının

bulunduğu yerlerden ya da başka aralıklardan denize düşebileceğini, hatta demir merdivenden bile yuvarlanabileceğini düşünmüştü...

Çocuk önce direndi ama kurtulamadı. Barış ona sınıksız sarılmıştı. Doğruca gidip gemi kâtibini buldu. Çocuk adının Cem olduğunu söyleyince, kâtip mikrafonla durumu yolculara duyurdu. Kısa sürede çevreleri yolcularla doldu. Cem'in annesi, çocuğunu ağlayarak bağrına bastı, sonra olayı anlattı:

– Oğlumu öğlen uykusuna yatırmıştım. Ona Kırmızı Başlıklı Kız'ın öyküsünü anlatıyordum. Birden uyuyakalmışım. Babası daha önce uyuduğundan, Cem'in kamaradan çıkışını duyan olmadı.

Çok korktum. Bu iyiliksever çocuk, oğlumu bulmasaydı, kimbilir başına neler gelecekti yavrumun!...

Cem'in annesiyle babası Barış'ın annesi ve babasıyla tanıştılar. Kısa sürede dost oldular. Yolculuk boyunca birbirlerinden ayrılmadılar.

Vapur, İstanbul'a yaklaşırken aynı masada oturmuş, akşam yemeklerini yiyorlardı. Barış'ın babası, Cem'in babasına:

– Dostluğumuzu İstanbul'da da sürdürürelim. Birbirimize adreslerimizi verelim. Siz nere de oturuyorsunuz? diye sordu.

– Ben de dedi, Cem'in babası, aynı soruyu soracaktım. Sizleri çok sevdim. Biz de dostluğumuzu sürdürmek istiyoruz.

Bunları söylerken, cebinden kartını çıkardı. Aynı anda, Barış'ın babası da kartını Cem'in babasına uzattı. Birden suskunluk oldu. Erkekler ellerindeki karnalara bakakalmışlardı.

– Oo! Meğer, aynı apartmanda oturuyormuşuz da haberimiz yokmuş, dedi Barış'ın babası...

Gerçekten, Cemler, Barışların oturduğu sitenin on numaralı dairesinde oturuyorlardı. Cem'in annesi, geçen sonbaharda, Barış'ın balkondan attığı elma kocanı yüzünden, bağırıp çağırarak ortalığı ayağa kaldıran Serpil Hanımdı...

Her birlikte eve vardılar. Yakın akraba gibi birbirleriyle sarılıp sık sık görüşmek üzere sözleşerek vedalaştılar. Asansöre bindiklerinde Barış:

– Anne, dedi. Hani bir gün bana insanlar birbirlerini tanıyıp severlerse, yeryüzünde savaşlar sona erer demiştin ya, söylediklerine aklım ermeye başladı artık.

– Çok iyi, dedi annesi. Bu inanç seni ve çevrendekileri mutlu edecek.

Словарь к тексту

acaba – интересно

açlık – голод

âdet – привычка, обычай, традиция

aklı(m) ermek – понять, постичь

akraba – родственник

aralık – промежуток, интервал

asansör – лифт

atmak – бросать

avuç – ладонь, горсть, пригоршня

bağırıtı – крик

bağrına basmak – прижимать к груди

baştan savma – только чтобы

отвязаться
batı – запад
beslemek – кормить
bezen – украшение
bıkmak – (исх.) устать, надоест, приесться
biçim – покрой, фасон, вид, форма
binmek – садиться (в автобус и т.п.)
birleştirmek – соединять, объединять
boyunca – в течение, на протяжении
bunalmak – переполненная
can vermek – умереть, испустить дух
çekinmek – стесняться
çıkıntı – выступ
çöp kabı – мусорное ведро
dalmak – погружаться, уходить с головой
değeri – ценность
demir – железный
dil – язык
direnmek – упираться, упрямиться
doğa – природа, натура
doğu – восток
dolaşmak – гулять
dolmak – наполняться
dökülmek – проливать
durum – ситуация, положение
düşman – враг
el ele vermek – объединиться, быть заодно
el vermek – протягивать руку помощи
elbirliği – единение, объединение
eleştirmek – критиковать, рецензировать
etki – влияние
garip – странный
gemi – корабль
geri çekilmek – отходить назад

gözden kaçırmamak – не упускать из виду
güney – юг
güverte – палуба
hoş(una) gitmek – нравиться
hoşuma gitti – мне понравилось
inanç – вера
iyilik sever – добрый
izin almak – брать отпуск
kabına sığmamak – быть нетерпеливым
kaldırmak – поднимать
kalkışmak – приниматься за что-либо, предпринимать, затевать
kamara – каюта
kan – кровь
kâtip – начальник
kavga – ссора
kaymak – скользить
kemirmek – грызть, глодать
kırmızı başlıklı kız – красная шапочка
kiyi – берег
koçan – сердцевина, корешок, огрызок
koyulmak – (д.п.) приниматься за что-либо
kulak vermek – прислушиваться (д.п.)
kulübe – будка
kurtarma sandalları – спасательные лодки
mandalina – мандарин
mırıldanmak – бормотать, бурчать
ortalık – округа
önderlik – лидерство, руководство
özen – старание
özet yazmak – излагать вкратце, делать конспект
saldırmak – бросаться, кидаться
savaşmak – воевать
savunmak – защищать
saymak – считать

sıyrılmak – (исх.) избавиться, выпутаться
silah – оружие
silmek – стирать (ластиком)
soymak – снимать кожу, облупить, обдирать
söz etmek – рассказывать
söz kesmek – прерывать, перебивать
suskunluk – молчание
sürdürmek – продолжать
sürekli – постоянно
takılmak – застревать, западать, задевать
tersine – наоборот
tırmanmak – карабкаться, влезать
toplamak – собирать
toprak – земля
tören – церемония, обряд, праздник
uç – стержень
ulus – нация

uzatmak – протягивать
ütü yapmak – гладить
üzüntü – беспокойство, волнение
vedalaşmak – прощаться
yakıt – топливо
yaklaşık – примерно, приблизительно
yaklaşmak – приближаться, подходить, подъезжать
yakmak – жечь, сжигать
yattırmak – укладывать (спать)
Yunanistan – Греция
yeniden – заново
yıkıcı – разрушитель
yıkmak – разрушать, ломать
 yolcular – путники, путешественники
yurt – 1) край, родина; 2) общежитие
yubarlanmak – скатиться, упасть, свалиться
yüzyıl – век

Вопросы к тексту

1. Barış balkonda ne yapıyordu?
2. Onun ailesi kaçınıcı katta oturuyordu?
3. Onların oturdukları yapı kaç katlıydı?
4. İkinci katın on numaralı dairesinin balkonundan niçin garip bağırtılar gelmeye başladılar?
5. Barış balkondan odaya girip ne yapmaya başladı?
6. Annesi neden telâşla konuşmaya başladı?
7. Barış annesine nasıl bir şey anlattı?
8. Barış'ın öğretmeni harita üzerinde konuşurken ne söz eder?
9. Nasıl insanlar elbirlik olabilirler?
10. Barışa göre hiç tanımayan insanlar birbirlerini sevebilirler mi?
11. Barış babasına, öğretmenine, arkadaşlarına silâhla kalkışabilir mi?
12. Annesi Barış'a ne anlatmaya çalışıyordu?
13. Barış Serpil Hanımın onu sevebileceğini sanıyor muydu?
14. Barış kaçınıcı sınıf öğrencisi oldu?
15. Barış ailesiyle tatile için nereye çıktı? Ne ile?
16. Barış geri sırasında nasıldı?
17. Bir gün yemekten sonra Barış niçin tek başına dolaşıyordu?

18. Barış ne yaptığı çocuğu gördü?
19. Barış onu aldı mı? Kurtardı mı? Çocuğun adı neydi?
20. Çocuğu aldıktan sonra Barış nereye gitti?
21. Durumu yolculara kim duyurdu?
22. Cem'in annesi niçin Cem'in kamaradan çıkışını duyan olmadı?
23. Cem'in annesi babası Barış'ın annesi babasıyla nasıl tanıştılar?
24. Barış'ın babası Cem'in ailesiyle dostluğu devam etmeyi istedi mi?
25. Barış'ın babası Cem'in babasına kartını uzatırken neyi anladı?
26. Geçen sonbaharda Barış'a kim bağırmıştı?
27. İki aile nasıl vedalaştılar?
28. Barış annesinin söylediklerini ne zaman anladı? Niçin?

Selen abla olmaktan vazgeçtim

Abla olmanın ne kadar zor olduğunu biliyor muydunuz? Ben bilmiyordum...
Bilseydim, bana «Selen Abla» denmesini ister miydim hiç?..

Aaah, aah! Nerde o eski güzel günler... Ablamın elinde ne görsem hemen alırdım. Ablam vermek istemese de annem,

«Ver kızım! O daha küçük, laftan anlamıyor. Nasıl olsa biraz sonra sıkılıp elinden bırakır,» deyince vermek zorunda kalırdı - daha doğrusu "Al!" deyip önüme atardı.

Ama şimdi işler değişti... Ablam,

«Hani Selen büyümüştü anne? Bir de ona "Selen Abla" diyoruz. Vermeyeceğim işte! Oyuncaklarımla oynamak benim de hakkım!» diyor.

Annem çaresiz,

«Sen de haklısın,» diyor ablama.

Böylece ablamın elinden hiçbir şey alamaz oldum.

Hepsi bu kadarla da kalmıyor. Ablam bana, abla olmanın zahmetli yanlarını hatırlatırcasına,

«Selen Abla olduğuna göre, sen de benimle oturup ders çalışacaksın!» diye tutturuyor.

Ders çalışmak hiç de zor değil aslında. Gelgelelim ablam ders çalışmayı hiç sevmiyor. Onun için de annem,

«Hadi git dersine çalış,» deyince, garip garip şeyler yapıyor.

Bugün de yatağına çıkıp zıp zıp zıplamaya başladı. (Bizim evde yatakların üstünde zıplamak yasaktır.) Ben,

«Abla, neden böyle yapıyorsun?» diye sorunca bana,

«Sıkıcı bir işe başlamadan önce kendimi eğlendiriyorum,» dedi.

«Ders çalışmak sıkıcı bir şey değil ki!» dedim.

«O zaman benim dersime sen çalışsana!» dedi.

Ben,

«Olur, çalışırım!» deyince çok şaşırıldı.

«Nasıl çalışacaksın bakayım?» dedi.

Ben,

«Çok kolay! Kitabının içine küçük küçük yuvarlaklar çizeceğim. Yuvarlak çizmeyi öğrendim,» dedim.

Ablam zıplamayı bırakıp gülmeye başladı.

«Ömürsün Selen! Yuvarlak çizmeyi herkes yapar. Önemli olan yuvarlağı nereye çizeceğin,» dedi.

«Sen göster, ben çizeyim,» dedim. Ablam,

«Sana gösterinceye kadar, ben kendim çizerim. Hadi otur da ders çalışalım!» deyip önüne kitaplarından birini koydu.

Kitabın kapağını açtım. İçinde bir amcanın resmi vardı. Resimdeki amca bana tanıdık gibi gelmişti ama kim olduğunu bir türlü hatırlayamadım. Ablama,

«Abla, bu amca kim?» diye sordum.

Ablam bir kızdı, bir kızdı ki sormayın.

«O amca olur mu hiç!» dedi.

Amca olmadığına göre dede olsa gerek, diye düşündüm. Ama dede olacak kadar da yaşlı değildi. Ablama,

«Bu dede kim?» diye sorunca, ablam daha çok kızdı.

«Kızım sen cahil misin? O bizim Atamız, Atamız!» dedi. Atamız acaba annemin mi, yoksa babamın mı kardeşi oluyordu? İkisinden birinin kardeşi olmalıydı; çünkü teyzelerim, dayılarım, amcalarım, halalarım, ya annemin ya da babamın kardeşleri oluyor. Hangileri annemin, hangileri babamın kardeşleri, henüz öğrenemedim ya...

Ablam hepsini bildiğine göre, Atamızın da hangisinin kardeşi olduğunu bilir diye düşünerek sordum.

Keşke sormaz olsaydım. Ablam neredeyse parmağını gözüme sokacaktı.

«Sakın arkadaşlarımla yanında böyle şeyler sorma! Beni rezil edersin ha!...» dedi.

Çok korktuğumu görünce biraz yumuşadı ve,

«Bak şimdi. Sana Atamızın kim olduğunu anlatacağım. Beni çok iyi dinle!» dedi.

Büyük bir dikkatle ablamı dinlemeye başladım.

«Şunu hiç aklından çıkarma! Atamız kalbimizde yaşıyor,» dedi ve elini göğsüne koydu.

Anladığımı göstermek için başımı salladım ve ben de elimi göğsüme koydum. Ablam hemen itiraz etti.

«Orası sağ taraf. Kalp sol taraftadır,» dedi.

Hemen elimin yerini değiştirdim. Koskoca adamın benim küçücük göğsüme nasıl sığırdığını anlayamamıştım. Zaten bu sağ sol işini de henüz anlamış değilim.

Ablam hep, kalemi tuttuğum elimin sağ elim, diğerinin de sol elim olduğunu söylüyor. Ama ben kalemi hep aynı elimle tutmuyorum ki! Onun için de,

«Sağ elin hangisi Selen?» diye sorduklarında ellerimden birini uzatıyorum. Kimi zaman, «Aferin!», kimi zaman da, «Yine karıştırdın!» diyorlar.

Ben sağımı, solumu ve Atamızı düşünürken ablam,

«Söyle bakalım, Atamız neden kalbimizde yaşıyor?» diye sordu.

Hoppalaa! Ben nereden bileyim? «Evi yok herhalde», diye düşündüm ama ablamın yine kızacağına bildiğimden söylemedim. Ablam,

«Çünkü O, yurdumuzu düşmanlardan kurtardı,» dedi ve Atamızla ilgili şu anda hatırlayamadığım birçok güzel şey anlattı.

Anladığım kadarıyla bize ait çok güzel bir yer olan yurdumuzu hırsızlar çalmış. Atamız da hepsini dövüp yurdumuzu geri almış. Sonra da onu çocuklara armağan etmiş. Çünkü Atamız çocukları çok seviyormuş.

Bu yurt denen yerin nasıl bir yer olduğunu tam olarak anlayamadım. Galiba çiftlik gibi bir yer. Ama çiftlik değilmiş. Daha büyük bir yermiş. Her neyse...

Haa! Bir de şunu hiç unutmamalıymışım. Atamızın gözleri maviymiş! Tıpkı denizin rengi gibi...

Ablam öğrenip öğrenmediğimi anlamak için,

«Söyle bakalım! Atamız ne yapmış?» diye sorunca hemen yanıt verdim.

«Yurdumuzu hırsızlardan kurtarmış!»

Ablam güldü ve,

«Hırsız değil kızım. Düşman, düşman!» dedi.

Ben hemen düzelttim.

«Pardon! Hırsız değil, düşman.»

«Atatürk nerede yaşıyor?»

Bu soru çok kolaydı.

«Kalbimizde,» deyip elimi göğsüme koydum.

Ablam,

«Yine yanlış taraf! Sen en iyisi kalbini gösterme. Yalnızca 'Kalbimizde,' de, olsun bitsin,» dedi.

Ben,

«Peki,» dedim ve ablam dersini bitirinceye kadar öğrendiklerimi unutmamak için tekrarlayıp durdu. Ablam,

«Hadi Selen Abla kalk, dersim bitti!» deyince anneme koşup Atamızla ilgili bildiklerimi anlattım. Annem bana, «Aferin!» diyeceğine, ablama,

«Aferin Sevinç! Kardeşine ne güzel şeyler öğretmişsin,» dedi. Sonra da ablamın ödevini kontrol etmeye başladı.

Çok canım sıkılmıştı. «Bari resim yapayım,» diye düşündüm. Dolaptan resim malzemelerini alırken gözüm ablamın yeni pastel boyalarına ilişti.

Kocaman bir kutu boya. Hem de iki katlı. İçini açtım. Öyle güzel renkler vardı ki! Altın ve gümüş rengi bile vardı. Hepsi de gıcır gıcır ve kâğıtlı.

Ne yazık ki ablamın boyalarını elleyemedim. Selen Abla olmuştum çünkü.

«Ben bu ablalıktan vaz geçsem mi acaba?» diye düşündüm. Hiç fena olmazdı. Yeniden küçük olursa neler yapardım neler?

Çok akıllı bir kız olduğum için, biraz düşününce yeniden küçük olmanın yolunu buldum.

Ablamın boyalarını ve resim defterini alıp salondaki masaya yerleştirdim.

Annem büyük bir dikkatle ablamın ödevini kontrol ediyordu. Ablam da onun yanbaşımda duruyordu.

Beni, daha doğrusu boyalarını görünce, ablam hemen yanıma geldi ve beni izlemeye başladı. Ben sakın sakın boya kutusunu açtım.

Ablam göziini boyalarından ayıramıyordu. «Anneee! Selen boyalarımı aldı!» diye bağırması an meselesiydi.

Ablama baktım ve,

«Abla ben kaç yaşındayım?» diye sordum. Ablam gözlerini boyalardan ayırmadan,

«Üçü bitirdin,» dedi.

Parmaklarımdan üçünü gösterip,

«Yani ben çok küçüğüm, öyle mi?» dedim.

Ablam çok sevinmişti.

«Tabii ki çok küçüksün. Sana 'Selen Abla' dedeğimize bakma! Laftan anlamadığın ve büyük olmak istediğin için öyle diyoruz,» dedi.

En tatlı sesimle,

«Ben artık laftan anlıyorum ablacığım. Büyük olmak da istemiyorum. Bana 'Selen Abla demene gerek yok artık. Zaten büyükler küçüklere' abla «demez ki!» dedim,

Ablam şaşkın şaşkın yüzüme baktı.

«Aferin sana Selen. Sen akıllanıyorsun galiba!» dedi.

Her şey yolundaydı. Uzanıp kırmızı boyalardan birini aldım. Önce «cırrt, cırrt» diye kâğıdını yırttım. Sonra da «tık» diye ikiye ayırdım.

Pastel boyaları kırmaya bayılırım. Kırınca hem tutması kolay oluyor, hem de boyalar çoğalmış oluyor.

Ablam ne zaman bağırarak diye bekledim. Ama bağırmadı. Uzun uzun bana baktı ve,

«Selen! Sen sandığımdan da akıllıymışsın. Büyük olmak işine gelmeyince küçük olmaya karar verdin. Vallahi pes doğrusu!» dedi.

Ben kendimi kaptırılmış, pastel boyaların kâğıtlarını yırtıyordum. Ablam,

«Anne duydu mu? Selen, abla olmaktan vazgeçmiş. Çekeceğimiz var. En çok da benim. Kullanmaya kıyamadığım pastel boyalarımı kırmaya başladı bile. Yenilerini isterim, haberin olsun!» dedi.

Annem, ablamın kitabından başını kaldırmadan,

«Peki kızım, çarşıya çıkınca alırız!» dedi.

Oh be! Küçük olmak varken büyük olunur mu hiç!.. Pastel boya kırmayı da bayağı özlemişim.

Şimdi sıra öteki boyalarda... Ablalığa da ELVEDA!

Словарь к тексту

aferin! – молодец!	ilgili – имеющий связь
ait – принадлежать	itiraz etmek – возражать, протестовать
akıllanmak – уметь	kalp – сердце
altın – золото	kapak – крышка
amca – дядя со стороны отца	kendini kaptırmak – дать втянуть себя, увлечь
an – момент	kırmak – ломать, дробить
aslında – на самом деле	kurtarmak – спасать
atamız – наш любимый Ататюрк	laf – слово
bayılmak – обожать	malzeme – материал
boya – краска	mesele – вопрос
büyüme – расти	oyuncak – игрушка
cahil – невежественный, неграмотный	ömür – жизнь
çare – безысходный, непоправимый	renk – цвет
çarşı – рынок	rezil etmek – позорить, оскорбить
çekecek – мука, мучение	sallamak – кивать (головой)
çiftlik – поместье, имение	sığmak – уместаться, входить
dayı – дядя со стороны матери	sıklamak – скучать, тосковать, надоедать
dövmek – (в.п.) бить, колотить	sokmak – всовывать, втыкать
fena – плохо	tam olarak – точно
gıcır gıcır – подражание скрежету, скрипу, треску, хрусту	taraf – сторона
göz ilişmek – попадаться на глаза	teyze – тетья со стороны матери
gümüş – серебро	vallahi – ей-богу! честное слово
göğüs – грудь	vazgeçmek – отказываться
hala – тетья со стороны отца	yanıbaşında – рядом
hakk – право	yanlış – неверный, неправильный
hatırlatmak – напоминать	yurt – родина
henüz – только что	yuvarlak – круглый
herhalde – наверное	zahmetli – трудный, затруднительный

Вопросы к тексту

1. Selen ablasının elinde ne görse alır mıydı?
2. Ablası Selene niçin her şeyi vermek zorunda kaldı?
3. Şimdi işler değişti mi?
4. Ailesi niçin Selen'e «Selen Abla» diyordu?
5. Selene göre ders çalışmak zor mu?
6. Ablası ders çalışmayı seviyor mu?

7. Selen nasıl ders çalışacaktı?
8. Selen kitabın içinde kimin resmini gördü?
9. Selen resimdeki amca kim olduğunu bildi mi?
10. Ablası neden Selen'e çok kızdı?
11. Selen anladığını göstermek için ne yaptı?
12. Selen koskoca adının küçücük göğsünde nasıl sığıldığını anlayamış mı?
13. Selen'in anladığına göre Atatürk niçin kalpte yaşıyor?
14. Ders çalışmaktan sonra Selen ne yapmaya başladı?
15. Selen dolaptan resim malzemelerini alırken gözü ne ilişti?
16. Selen neden ablasının boyalarını elleyemezdi?
17. Selen neden ablalıktan vazgeçmeye karar verdi?
18. Selen büyük olmak istiyor muydu?
19. Ablası Selen'in pastel boyalan aldığını görünce bağırdı mı?
20. Ablasına göre Selen akıllı mıydı?

Annem beni okulda unuttu

Bugünlerde nedense herkes beni kandırmaya çalışıyor. Geçenlerde ablam heyecanla yanıma geldi ve,

«Ben büyüyünce tiyatrocü olmaya karar verdim. Sen büyüyünce ne olacaksın Selen?» diye sordu.

Ablam büyüyünce ne olacağına bir türlü karar veremedi. Her gün fikir değiştiriyor. Ben çok kararlı bir sesle,

«Uçak!» dedim. Ablam,

«Boş ver şimdi uçağı da büyüyünce ne olmak istediğini söyle,» dedi.

Ben, «Söyledim ya! Uçak olmak istiyorum!»

Ablam içini çekip,

«Selenciğim bak! Uçak olamazsın. Çünkü cansızdır. Sen canlısın. Başka bir şey söyle,» dedi.

Ablam beni kandırmaya çalışıyordu ama çabası boşunaydı.

«Sevinçğim bak! Uçak canlıdır. Çünkü hem uçuyor, hem de ses çıkarıyor,» dedim. Ablam,

«Şimdi beni iyi dinle! Uçak uçuyor ve ses çıkarıyor diye canlı demek değildir. Bir şeyin canlı olması için nefes alması, yemek yemesi, büyümesi ve yavrularının olması gerekir. Anladın mı? Bir daha da benimle böyle saygısızca konuşma!» dedi.

Ben uçakları çok iyi tanırım. Çünkü anneannelere hep uçakla gideriz.

Ablamın beni kandıramayacağını iyice anlaması için uçaklarla ilgili biraz daha açıklama yaptım. Ona,

«Ablacığım şimdi beni iyi dinle! Havaalanında gördüğümüz o küçük uçaklar var ya! Onlar büyük uçakların yavruları. Eğer o küçük uçaklar yemek yemeyip, nefes almasalardı nasıl büyürlerdi? Demek ki uçaklar canlı!» dedim.

Ablam beni kandıramayacağını anlayınca annemi yardıma çağırdı.

«Anne! Selen'e büyüyünce uçak olamayacağını anlatır mısınız?»

Annem gelip bana baktı ve bu konuda kanmaya niyetim olmadığını şıp diye anladi. Bana,

«Demek büyüyünce uçak olmak istiyorsun. Ne kadar güzel! Anlat bakayım, uçak olunca neler yapacaksın?» deyince ablamın ağzı şaşkınlıktan açık kaldı.

Annem ablamın bir şey söylemesine fırsat vermeden devam etti.

«Sevinçliğim, sana Selen'in üç, yaşında, pardon, dört yaşında kocaman bir genç kız olduğunu aklından çıkarmamanı söylemişim. Büyüyünce ne olmak istediğine kendisi karar verebilir. Öyle değil mi?» dedi.

Ablam,

«Haaa anladım!» dedi ve bana dönüp, «Uçak olunca beni de kutuplara götürür müsün?» diye sordu.

Beni kandıramayacağını nihayet anlamıştı.

«Tabii götürürüm. Bana iyi davranırsan seni her istediğin yere götürürüm,» dedim. Ablam,

«Bu çocuğun işi gücü pazarlık anne,» deyince annem,

«O yaşlarda sen de öyleydin Sevinç,» dedi. Ablam,

«Peki ben onun yaşındayken büyüyünce ne olmak istiyordum?» diye sordu. Annem,

«Sen kır çiçeği... Yok, hayır, tarla çiçeği olmak istiyordun,» dedi. Ablam bu yanıtta hiç hoşlanmadı ve,

«Yok canım! Ben o kadar aptal mıydım?»

Ablamın küçükken tarla çiçeği olmak istemesi beni çok güldürmüştü.

«İnsan büyüyünce nasıl küçücük bir tarla çiçeği olabilir abla?» diye sorunca çok kızdı ve,

«Sen kendine bak bacaksız!» deyip odasına gitti.

Ablam odasına gidince anneme,

«Anne, ablam beni hep kandırmaya çalışıyor. Şimdi de bana bacaksız dedi. Bak! Benim de bacağım var!» dedim. Annem,

«Görüyorum Selenciğim. İki kocaman bacağın var. Sen çok büyüdün artık. Galiba okula gitme zamanın da geldi. Yarın seninle okula gidelim mi? İster misin?» diye sordu.

Büyüdüğümüne göre okula gitmem gerektiğini de biliyordum. Ama annemden ayrılmak hiç de işi gelmiyordu doğrusu. Anneme,

«Ama birlikte gideceğiz,» dedim. Annem,

«Tabii ki birlikte gideceğiz kızım,» dedi.

Ertesi gün, önceden annemle ziyarete gittiğimiz bir okula gittik. Okulun öğretmenleri bizi kapıda karşıladılar. Bize öyle çok ilgi gösterdiler ki

anlatamam. Okulun sahibi çok güzel bir hanımdı. Beline kadar uzanan sarı, bukle bukle saçları vardı. Kıyafeti de çok şıktı.

Annem okulun sahibi güzel bayanla çay içip sohbet ederken, ben de arkadaşlarım ve öğretmen oyunlar oynadım, şarkılar söyledim. Bu arada, ne olur ne olmaz diye, sık sık gidip annemin orada olup olmadığını kontrol ettim.

Öğretmenim bütün çocuklara çok iyi davranıyordu. Ona çocuğu olup olmadığını sordum. Keşke sormasaydım. O da beni kandırmaya çalıştı. Bana,

«Siz hepimiz benim çocuklarımsınız!» dedi. Ona da haddini bildirdim.

«Ben senin çocuğun değilim. Annemle babamın çocuğuyum. Ablam da öyle. Üstelik bu kadar Çocuk senin karnına sığmaz,» dedim.

Öğretmenimin onu terslememe bozulup surat asacağını düşündüm. Hiç de düşündüğüüm gibi olmadı. Önce katıla katıla güldü, sonra da öteki öğretmenlere anlatıp onları da güldürdü. Bu kadar çok gülecek ne söylemişim ki?

O gün her şey çok güzeldi. Eve gelince, annem babama, anneanneme, dedeme, halama ve daha birçok kişiye telefon etti. Onlara okulda ne kadar uyumlu olduğumu, arkadaşlarım ve öğretmenimle nasıl hemen kaynaştığımı anlattı. Herkes bana övgüler yağdırıp tebrik etmiş. Artık ben de ablam gibi okula gidiyordum. Çok, çok mutluydum.

Mutluluğum bir gün sonra annemin beni kandırmaya kalkışmasıyla sona erdi. Beni okula götürdükten kısa bir süre sonra,

«Selenciğim, sen şimdi arkadaşlarınla oyna. Ben alışveriş yaptıktan sonra gelip seni alacağım, oldu mu?» dedi.

İçimden bir ses annemin geri gelmeyeceğini fısıldıyordu. Anneme sokuldum ve,

«Anne çabuk gel! Beni burada bırakma!» dedim. Annem,

«Aşkolsun! Seni burada bırakır mıyım hiç!» dedi ve gitti.

Gidiş o gidiş. Aradan sanki yıllar geçti. Okulda öğle yemeği verdiler. Öteki çocuklar yedi ama ben yiyemedim. Annesi tarafından terk edilmiş bir çocuk yemek yiyebilir miydi?

Yemekten sonra bile annem hâlâ ortalıkta yoktu. Arkadaşlarımdan biri yere düşüp ağlamaya başlayınca ben de ağlamaya başladım. Arkadaşım bir süre sustu ama ben annem gelinceye kadar susmadım.

Öğretmenim anneme, düşen arkadaşşıma üzüldüğüm için ağladığımı söyledi. Annem öğretmenime inanmayıp bana niye ağladığımı sordu. Ben bağırarak,

«Ağlarım tabii! Beni burada unuttun!» Annem bana sarılıp,

«Canım kızım, ben seni hiç unutmuyum?» dedi.

Bal gibi de unutmuştü işte. O anda kararımı verdim. Bir daha okula gitmeyecektim. Bu kararımı anneme söyleyince annem,

«Eh, benim için her şeyin bu kadar yolunda gitmesi olanaksızdı zaten. Öyle değil mi Selenciğim?» diye sordu. Ne demek istediğini anlayamadığım için sustum.

Eve gelirken yol boyunca anneme, beni okulda unuttuğunu hatırlattım ve onusuz okulda kalmayacağımı söyledim. Annem,

«Okula gitmek istediğini sanıyordum,» dedi.

Ona,

«Ben, seninle birlikte okula gitmek istediğimi söyledim. Unuttun mı?» dedim. Annem,

«Anneler okula gitmez ki kızım. Öteki çocukların anneleri okulda kalıyor mu?» diye sordu. Öteki çocuklar beni ilgilendirmiyordu.

«Bana ne! Ben sensiz okulda yaşayamam!» dedim. Annem,

«Anlaşıldı, anlaşıldı. Günün birinde okula gitmek istersen bana söyle,» dedi.

«Olur, söylerim,» dedim ama şimdilik hiç öyle bir niyetim yok.

Akşam ablam ve babam eve gelince ilk sordukları şey okulda günümün nasıl geçtiği idi.

Onlara annemin beni okulda nasıl unuttuğu anlattım ve bir daha okula gitmeyeceğimi söyledim. Ablam gülmekten neredeyse boğuluyordu. Babam büyük bir ciddiyetle,

«Olur mu öyle şey kızım? istersen yarın okula ben götürüyüm. Sonra da gelip alırım,» dedi.

Ben hemen koşup anneme sarıldım. Annem,

«Yok yok götürme! Ben Selen'siz evde tek başıma ne yaparım?» dedi.

Annemi çoktan affetmiştim. Babama dönüp,

«Annem haklı baba! Sensiz tek başına ne yapar? diye sordum.

Sorumu babamın yerine annem yanıtladı.

«Ah kızım! Sensiz neler yapmazdım ki!» dedi.

Ve babama göz kırptı.

Babam anneme,

«Sen bilirsin! Patron sensin!» dedi.

İyi ki de evde patron olan annem. Ya babam patron olsaydı? Zavallı ben! Okulda annemsiz nasıl yaşardım o zaman?

Словарь к тексту

açık – открытый

açıklama – объяснение

ağız – рот

akıl – ум

aşkolsun! – молодец!

ayrılmak – расставаться

babamın yerine – вместо отца

bacak – нога

bal – мед

bel – поясница, талия

bırakmak – бросать, оставлять

boğulmak – задыхаться (от смеха)

boş ver – брось (оставь)

boşuna – напрасно

büyümek – расти, вырастать

canlı – живой

cansız – неживой,

неодушевленный

ciddi – серьезный

çaba – усилия, старания

çıkarmak – выводить, вынимать,

вытаскивать

çoktan – давно

davranmak – обращаться, вести

себя

devam etmek – продолжать

fırsat – возможность, случай
fısıldamak – шептать
fikir – мысль
geri – назад
gör kırpamak – мигать
güç – сила, мощь
güldürmek – заставить смеяться, насмешить
haddini bildirmek – осадить кого-либо, поставить на свое место
hâlâ – все еще
havaalanı – аэропорт
içini çekmek – вздохнуть
ilgilendirmek – интересоваться
kandırmak – 1) убеждать, уговаривать; 2) обманывать, соблазнять
kanmak – (д.п.) убедиться, удостовериться
karar – решение
karar vermek – решить
karın – живот
katıla katıla gülmek – помирать со смеху
kaynaşmak – сливаться, соединяться
kıyafet – одежда
kutup – полюс
nefes almak – дышать
nihayet – наконец

niyet – цель, намерение
olanak – возможность
olanaksız – невозможный
ortalık – округа
övgü – хвала, похвала
sanmak – считать, полагать
saygı – уважение
ses – звук, голос
ses çıkarmak – издавать звуки
sığmak – уместаться, входить
surat – физиономия, рожа
surat asmak – помрачнеть, надуться
susmak – молчать
şaşkınlık – удивление
şıp diye – моментально, внезапно, неожиданно
tarla çiçeği – полевой цветок
tebrik etmek – поздравлять
tek başına – один (одна)
terk etmek – покидать
terslemek – грубо отвечать, противиться
uyum – согласие, гармония
yağdır – засыпать, забрасывать
yanıt – ответ
yeri düşmek – падать (на пол)
zaten – по существу, в сущности
ziyaret – посещение

Вопросы к тексту

1. Selen'in ablası büyünce kim olmaya karar verdi?
2. Selen kim olmak istedi?
3. Sevinçe göre Selen uçak olamayacağını anlıyor mu?
4. Sevinç Selen'in yaşındayken kim olmak istiyordu?
5. Selen anneye nereye gittiler?
6. Okulun sahibi nasıl görünüyordu?
7. Okulun sahibi nasıl bir hanımdı?
8. Annesi okulun sahibiyle sohbet ederken Selen ne yaptı?
9. Öğretmen çocuklara nasıl davranıyordu?
10. Selen öğretmene ne sordu?

11. Öğretmen Selen'in cevabını nasıl karşıladı?
12. Selen o gün mutlu muydu? O kimi aradı?
13. Annesi bir gün sonra Seleni okula götürdükten sonra nereye gitti?
14. Selen okulda verdiği yemekleri yiyebilir mi?
15. Selen okulda niçin ağladı?
16. Selen okuldan sonra ne karar verdi?
17. Selen neden bir daha okula gitmeyecekti?
18. Selen annesini affetti mi?

Dilek abla bana bebeğini vermedi

Dilek Ablanın doğum yaptığını öğrenince,

«Ohh be! Nihayet!» deyip koşu koşu bebeği görmeye gittik.

Bebek öylesine minik, öylesine güzeldi ki... Elleri, ayakları, burnu, ağzı... Her şeyi küçücükte. Onu kucağıma almak isteyince Dilek Ablanın annesi,

«Bebekler ellenmez!» dedi.

Yalan söylemişti! Çünkü benden başka herkes bebeği elleyip, «Aguu, guuu» diye garip garip sesler çıkarttılar.

Suratımı asıp Dilek Ablanın süslü yatağının kenarına oturdum. Dilek Ablanın karnı balon gibi sönmüştü sanki. Bebeği karnından çıktığı için çok mutluydu. Durmadan etrafa gülücükler dağıtıyordu. Saçına bağladığı kırmızı kurdela da çok güzeldi. Bana,

«Bebeğimi beğendin mi?» diye sorunca,

«Evet çok beğendim, ama annen kucağıma almama izin vermedi. Üvey anne midir nedir?» dedim.

Dilek Abla bu sözlerime çok güldü ve, «Sen hiç üzülme. Annem biraz sonra gidecek. O gidince bebeği istediğin kadar kucağında tutabilirsin,» dedi.

Çok sevindim ve annesinin gitmesini bekledim.

Dilek Abla bebeğini emzirirken yle mutlu görüyordu ki onun yerinde olmayı istedim. Bebeğin karnı doyunca,

«Hadi bakalım, sen de gazını çıkarmasına yardım et,» diyerek onu bana uzattı. Öyle heyecanlandım ki anlatamam.

Büyüklerin yaptığı gibi bir kolumu poposuna, bir kolumu da sırtına dolayıp sıkıca sarıldım.

Ablam,

«Aferin sana! Sen çok iyi bir anne olacaksın!» dedi.

Bebek çok güzel kokuyordu. Kokusunu içime çeke çeke, uzun uzun kokladım. Kafasını hiç durmadan salladığı için ağzı yanağıma ve boynuma dokunuyordu, yle hoştu ki! Canlı bebeklerin oyuncak bebeklerden çok farklı olduğunu anlayınca, Dilek Ablaya,

«Bu bebek benim olabilir mi?» diye sordum.

Annemin karşı çıkmasına rağmen bana istediğim her şeyi veren Dilek Abla bu kez,

«Olmaz hayatım! Bu bebeği sana veremem.

Murat Amcan izin vermez çünkü. Ama dilediğin zaman gelip onu istediğin kadar sevebilirsin,» dedi.

Dilek Ablamın kocası olmasaydı keşke! O zaman bebeği bana verebilirdi.

Eve gelince,

«Ben de bebek doğuracağım!» diye tutturdum. Annem,

«Senin yaşındaki kızlar bebek doğuramazlar! Biraz daha büyümen gerekir,» dedi. Ben,

«Ablam doğurabilir mi?» diye sorunca,

«O da doğuramaz,» dedi.

«O zaman sen bana canlı bir bebek doğur,» dedim.

Annem çok kararlı ve kesin bir dille,

«Bunu unut!» dedi.

Hiç kimse beni anlamıyordu. Son bir umutla ablama gittim ve,

«Abla! Ben canlı bebek istiyomm!» dedim.

Ablam hayretle bana baktı ve,

«Sen deli misin? Bebekler çok kısa bir süre sonra büyürler ve insanın başına bela olurlar!» dedi.

«Nasıl yani?» diye sordum. Ablam,

«Yani... Oyuncaklarını alıp vermezler, ders çalışırken seni rahatsız ederler, yaptığın şakaları anlamazlar, olmadık şeyler tuttururlar. Daha neler neler!.. dedi.

Ablam beni mi anlatıyordu ne? Ona,

«Benden mi söz ediyorsun?» diye sordum.

Ablam önce duraksadı, sonra da,

«Yok canım... Sen hiç öyle şeyler yapar mısın? Bebeklerden söz ediyorum,» dedi.

Rahatlamıştım ama yine de aklım canlı bebekteydi.

«Ama bebekler çok güzel ve şirin! Üstelik insanın yanağını ve boynunu öpüyorlar!» dedim. Ablam,

«Bu gibi şeylerin seni yanıltmasına izin verme! Sen beni dinle! En güzel bebekler oyuncak bebek-lerdir! Hiç sorun çıkarmazlar. Gel seninle birer bebek seçip evcilik oynayalım,» dedi.

Ablam kolay kolay «Gel oynayalım,» demez. Fırsatı kaçırmamak için en yumuşak bebeğimi kapıp,

«Hadi oynayalım ama ben anne olacağım!» dedim. Ablam,

«Yine şartlar şartlarla mı oyuna başlayacağız? ikimiz de anne oluruz olur biter!» dedi.

«Ama bebekleri emzirecek memelerimiz yok!» dedim. Ablam,

«O kolay. Şimdi ikimize de meme yaparım,» dedi ve küçük toplarımızdan eşit büyüklükte olanları seçip atletlerimizin içine soktu.

Tıpkı annelere benzemiştik. Ablam,

«Gördüğün gibi senin memelerin daha büyük. İtiraz etmemen için, büyük topları sana, küçük topları bana koydum,» dedi. Ben,

«Teşekkür ederim ablacığım ama bir de ökçeli ayakkabılarımız olsaydı ne iyi olurdu!» dedim.

Ablam,

«Rahat yok anlaşılın. Sen burada bekle! Be sessizce antreden iki çift ökçeli ayakkabı alıp geleyim. İnşallah yakalanmam,» dedi.

Ablam yokken hiç yerimden kıvıldamadım. Hatta nefes bile almadım. Biraz sonra ablam elinde iki çift ökçeli ayakkabı ile geri döndü ve,

«Annem mutfakta yemek yapıyordu,» dedi.

Ayakkabıları giydikten sonra, ablam,

«Oldu olacak, kıyafetlerimizi de değıştirelim bari,» dedi ve bana kendi elbiselerinden birini giydirdikten sonra, kendisi de annemin elbiselerinden birini giydi.

Bebeklerimizi kuçaklayıp emzirmeye başladık. Bir yandan da anneler gibi sohbet ediyorduk. Ablam,

«Şekerim! Bebeklerin bütün yükünü anneler çekiyor. Ben dün gece gözümü bile kırpmadığım halde kocam sabaha kadar horul horul uyudu!» dedi.

Ablamın onca sözü nasıl uydurduğuna hayret ettim.

«Yaaa! Yaaa! Ben de hiç uyumadım. Benim kocam da seninki gibi horluyor!» dedim.

Sohbeti öylesine koyulaştırmıştık ki annemin geldiğini fark etmedik.

Annem bizi görünce çığlık çığlığa,

«Ayakkabılarım!.. ipek elbisem!.. imdaaaat!..» diye bağırdı.

Ben annem bağırmasına başlar başlamaz kulaklarımı tıkadım. Ablam çekinerek,

«Anne o kadar bağırma! Yoksa birazdan Polis İmdat gelecek!» dedi.

Annem bağırmasına devam etti.

«Gelsin! Gelsin de beni sizin elinizden kurtarsın. Bu evde bana ait hiçbir şey bırakmadınız!.. Allahaşkına bana da bir şeyler bırakın!..» dedi.

Zavallı anneme çok acıdım ve elimdeki bebeği ona uzatıp, «Al anneciğim! Bu senin olsun!» dedim.

Annem önce şaşkın şaşkın bana baktı, sonra da gülererek eğildi ve bana sıkıca sarıldı. Gözlerinden yaşlar akıyordu. Gülüyor mu ağlıyor mu anlayamadım.

Bu arada ablam jet hızıyla üstündekileri çıkarıp her şeyi yerli yerine koydu ve annemden özür diledi.

Annem ablama,

«Bir dahaki sefere elbiselerimi giyeceğin zaman haber ver de sana hangilerini giyebileceğini göstereyim,» dedi. Odadan çıkarken,

«Size çok güzel yemekler yaptım. Elinizi yıkayıp yemeğe gelin bakalım,» diye ekledi.

Ellerimizi yıkarken ablama,

şart – условие

şeker – сахар

şirin – сладкий, приятный, милый, симпатичный

tıpkı – точь-в-точь

tutturmak – настаивать, твердить

umut – надежда

uydurmak – выдумывать, придумывать

üvey anne – мачеха

yakalamak – хватать, ловить

yanıltmak – вводить в заблуждение, сбивать с толку

yük – груз, ноша

Вопросы к тексту

1. Bebek nasıldı?
2. Selen bebeği kucağına aldı mı?
3. Dilek Abla neden çok mutluymdu?
4. Selen ne zaman bebeği istediği kadar tutabildi?
5. Selen heyecanlandı mı?
6. Selen bebeği beğendi mi?
7. Selen canlı bebeklerin oyuncak bebeklerden farklı olduğunu anladı mı?
8. Selen eve gelince ne istedi?
9. Selen ablasına canlı bebeği istediğini söyleyince Sevinç ne dedi?
10. Sevinç Selene nasıl oyun teklif etti?
11. Kızlar bebelkeri emzirmek için ne yaptılar?
12. Sevinç antreden neyi getirdi?
13. Kızlar ayakkabıları giydikten sonra ne yapmaya karar verdiler?
14. Kızlar anneler gibi neden söz ediyordu?
15. Onlar annesini geldiğini fark ettiler mi?
16. Anner onları görünce ne bağırdı?
17. Annesi Selen'e niçin şaşkın baktı sonra da onu sıkıca sarıldı?
18. Kızlar annesiden özür diledi mi?
19. Selen o günden sonra annesi gibi bağırırmaya çalıştı mı? Ne için? O ne istedi?

Suya düşen planlar

Geçen hafta Semiha Hanım bir toplantı yapmayı plânlamıştı. Bu toplantı için uzun zamandan beri hazırlık yapıyordu. Bütün dostlarını bu toplantıya davet etmişti. Yemekler hazırlamış ve bütün evi baştan aşağıya temizlemişti. Fakat son dakikaya hastalandı ve toplantıyı iptal etmek zorunda kaldı. Zavallı Semiha Hanım! gerçekten hayâl kırıklığına uğramıştı.

Zekai Bey geçen hafta patronundan zam istemeyi plânlamıştı. Bu teklif için uzun zamandan beri hazırlık yapıyordu. Haftalarca işe erken gelmişti. Geç saatlere kadar yorulmadan çalışmıştı. Hatta bu görüşme için yeni bir takım elbise bile satın almıştı. Fakat tam zam isteyeceği sırada patronu onu işten kovmuştu. Zavallı Zekai Bey! gerçekten hayâl kırıklığına uğramıştı.

Naci ile Naciye geçen ay evlenmeyi plânlamıştı. Evlilik için uzun zamandan beri hazırlık yapıyorlardı ve onların dostları dört gözle bu günü bekliyordu. Naciye güzel bir gelinlik kiralamıştı. Naci de şık bir elbise satın almıştı. Naci iki iki yüz kişiye davetiye göndermişti. Fakat son dakikaya Naci hastalandı ve düğünü iptal etmek zorunda kaldılar. Zavallı Naciye! gerçekten hayâl kırıklığına uğramıştı.

Sizin de uzun zamandan beri yaptığınız plânlarınız var mı? Bu plânlar gerçekleşmezse hayâl kırıklığına uğramamız gerekir. Buna benzer olaylar yaşadınız mı? Arkadaşlarınıza anlatın.

toplantı – собрание

davet etmek – приглашать

baştan aşağıya – с головы до ног

iptal etmek – отменить

Zavallı – бедная!, бедняжка

hayâl kırıklığına uğramıştı – разочаровываться

zam – прибавка

işten kovmak – выгонять с работы

göndermek – посылать

düğün – свадьба

zorunda kaldı – пришлось, была вынуждена

Buna benzer olaylar yaşadınız mı? – С вами похожее случалось?

1. Neyi plânlamıştınız?
2. Ne zamandan beri hazırlık yapıyordunuz?
3. Önceden neler yapmıştınız?
4. Ne oldu? Hayâl kırıklığına uğradınız mı?

NUTUK

Mustafa Kemal ATATÜRK

SAMSUN'A ÇIKTIĞIM GÜN GENEL DURUM VE GÖRÜNÜŞÜ

1919 yılı Mayısının 19'uncu günü Samsun'a çıktım. Ülkenin genel durumu ve görünüşü şöyledir :

Osmanlı Devleti'nin içinde bulunduğu grup, I. Dünya Savaşı'nda yenilmiş, Osmanlı ordusu her tarafta zedelenmiş, şartları ağır bir ateşkes anlaşması imzalanmış. Büyük Savaş'ın uzun yılları boyunca millet yorgun ve fakir bir durumda. Milleti ve memleketi I. Dünya Savaşı'na sürükleyenler, kendi hayatlarını kurtarma kaygısına düşerek memleketten kaçmışlar. Saltanat ve hilâfet makamında oturan Vahdetin soysuzlaşmış, şahsını ve bir de tahtını koruyabileceğini hayal ettiği alçakça tedbirler araştırmakta. Damat Ferit Paşa 'nın başkanlığındaki hükümet âciz, haysiyetsiz ve korkak. Yalnız padişahın iradesine boyun eğmekte ve onunla birlikte kendilerini koruyabilecekleri herhangi bir duruma razı.

Ordunun elinden silâhları ve cephanesi alınmış ve alınmakta...

İtilâf Devletleri, ateşkes anlaşmasının hükümlerine uymayı gerekli bulmuyorlar. Birer bahane ile İtilâf donanmaları ve askerleri İstanbul' da. Adana ili Fransızlar; Urfa, Maraş, Ayıntap (Gaziantep) İngilizler tarafından işgal edilmiş. Antalya ve Konya'da İtalyan askerî birlikleri, Merzifon ve Samsun'da İngiliz askerleri bulunuyor. Her tarafta yabancı subay ve memurlar ile özel ajanlar faaliyette. Nihayet, konuşmamıza başlangıç olarak aldığımız tarihten dört gün önce, 15 Mayıs 1919'da, İtilâl Devletleri'nin uygun bulması ile Yunan ordusunda İzmir'e çıkartılıyor.

Bundan başka, memleketin her tarafında Hristiyan azınlıklar gizli veya açıktan açığa kendi özel emel ve maksatlarını gerçekleştirmeye devleti bir an önce çöktürmeye çalışıyorlar.

Sonradan elde edilen güvenilir bilgi ve belgelerle iyice anlaşılmıştır ki, İstanbul Rum Patrikhanesi'nde kurulan Mavri Mira Hey'eti illerde çeteler kurmak ve idare etmek, gösteri toplantıları ve propagandalar yaptırmakla meşgul. Yunan Kızılhaç'ı ve Resmî Göçmenler Komisyonu , Mavri Mira Hey'eti'nin çalışmalarını kolaylaştırmakla görevli. Mavri Mira Hey'eti tarafını,olan yönetilen Rum okullarının izni teşkilâtları, yirmi yaşından yukarı gençleri de içine almak üzere her yerde kuruluşunu tamamlıyor.

Ermeni Patriği Zazen Efendi de, Mavri Mira Hey'eti ile birlikte çalışıyor. Ermeni hazırlığı da tıpkı Rum hazırlığı gibi ilerliyor. Trabzon, Samsun ve bütün Karadeniz sahillerinde örgütlenmiş olan ve 4 İstanbul'daki merkeze bağlı bulunan Pontus Cemiyeti hiç bir engelle karşılaşmadan kolaylıkla ve başarıyla çalışıyor.

BUNLARA KARŞI DÜŞÜNÜLEN KURTULUŞ ÇARELERİ

Durumun dehşet ve korkunçluğu karşısında, her yerde, her bölgede birtakım kimseler tarafından kurtuluş çareleri düşünülmeye başlanmıştır. Bu düşünce ile yapılan teşebbüsler birtakım kuruluşları doğurdu. Örnek olarak, Edirne ve çevresinde Trakya - Paşaeli adıyla bir dernek vardı. Doğuda Erzurum'da ve Elâzığ'da Rele genel merkezi İstanbul'da olmak üzere Vilâyât-ı Şarkiye Müdafaa-i hukuk-ı Milliye Cemiyeti kurulmuştu. Trabzon'da Muhafaza-i Hukukadında bir dernek bulunduğu gibi, İstanbul'da da Trabzon ve Havalisi Adem-i Merkezîyet Cemiyeti vardı. Bu dernek merkezinin gönderdiği temsilcilerle, Of ilçesinde ve Rize sancağında da şubeler açılmıştı.

İzmir'in işgal edileceği konusunda Mayısın on üçünden beri açıktan belirtiler görmüş olan İzmir'deki bazı genç vatanseverler, ayın 14/15'inci gecesi, kendi aralarında bu acıklı durumla ilgili görüşmeler yapmışlar; bir oldubittiyeye geldiğine şüphe kalmayan Yunan işgalinin ilhakla sonuçlanmasına engel olma kararında birleşerek, Redd-i İlhak ilkesini ortaya atmışlardır. Aynı gece, bu ilkenin yaygınlaştırılmasını sağlamak üzere İzmir'de Yahudi Maşatlığı'na toplanabilen halk tarafından bir gösteri toplantısı yapılmışsa da, ertesi gün sabahleyin Yunan askerlerinin rihtımda görülmesiyle, bu teşebbüsten beklendiği ölçüde sonuç alınamamıştır.

MİLLÎ KURULUŞLAR SİYASÎ AMAÇ VE HEDEFLERİ

Bu derneklerin kuruluş amaçları ve siyasî hedefleri hakkında kısaca bilgi vermek uygun olur görüştümdenim.

Trakya Paşaeli Cemiyeti'nin ileri gelenlerinden bazıları ile daha İstanbul'da iken görüşmüştüm. Bunlar, Osmanlı Devleti'nin çökeceğini çok kuvvetli bir ihtimal olarak görüyorlardı. Osmanlı vatanının parçalanma tehlikesi karşısında, Trakya'yı, mümkün olursa, buna Batı Trakya'yı da ekleyerek ve bir bütün olarak İslâm ve Türk topluluğu halinde kurtarmayı düşünüyorlardı. Fakat bu amacı gerçekleştirmek üzere bugün için akıllarına gelen tek çare, İngiltere'nin, bu mümkün olmazsa, Fransa'nın yardımını sağlamaktı. Bu maksatla bazı yabancı devlet adamları ile temas kurma ve görüşme imkânları da aramışlardı. Amaçlarının bir Trakya Cümhuriyeti kurmak olduğu anlaşılıyordu.

Vilâyât-ı Şarkıye Müdafaa-i Hukuk-ı Milliye Cemiyeti'nin kuruluş amacı da (tüzüklerinin 2. maddesi), Doğu illerinde oturan bütün halkın dinî ve siyasî haklarının serbestçe kullanılmasını sağlayacak meşru yollara başvurmak, bu illerdeki müslüman halkın tarihî ve millî haklarını gerektiğinde medeniyet dünyası karşısında savunmak, Doğu illerinde yapılan zulüm ve cinayetlerin sebepleri ile bunları işleyenler ve sebep olanlar hakkında tarafsız soruşturma yapılarak suçluların sür'atle cezalandırılmalarını istemek. Yerli halk ile azınlıklar arasındaki anlaşmazlığın giderilmesine ve eskiden olduğu gibi iyi ilişkilerin sağlanmasına gayret etmek, savaş durumunun Doğu illerinde yarattığı yıkım ve yoksulluğa, hükûmet nezdinde teşebbüslerde bulunarak elden geldiğince çare aramaktan ibaretti.

İstanbul'daki yönetim merkezinden verilmiş olan bu direktife uygun olarak, Erzurum şubesi, Doğu illerinde Türk'ün haklarını korumakla birlikte, Ermeni göçü sırasında görülen kötü davranışlarla halkın hiçbir ilgisi bulunmadığını, Ermeni mallarının Rus istilâsına kadar korunduğunu, buna karşılık müslümanlara pek gaddarca davranıldığını; hattâ verilen emre aykırı olarak, göçten alıkonan bazı Ermenilerin koruyucularına karşı yaptıkları kötülükleri, güvenilir belgelerle medeniyet dünyasına duyurmaya ve Doğu illerine dikilmiş olan hırs yüklü bakışları hükümsüz bırakacak çalışmalar yapmaya karar veriyor (Erzurum şubesinin basılı bildirisi)

Vilâyât-ı Şarkıye Müdafaa-i Hukuk-ı Milliye Cemiyeti'nin Erzurum şubesini ilk olarak kuran kimseler, Doğu illerinde yapılan propagandalar ile bunların hedeflerini, Türklük, Kürtlük - Ermenilik meselelerini bilim, teknik ve tarih açılarından inceleyip araştırdıktan sonra, ilerideki çalışmalarını şu üç noktada topluyorlar (Erzurum şubesinin basılı raporu) :

1. Kesinlikle göç etmemek,
2. Derhal ilmî, iktisadî ve dinî bakımlardan teşkilatlanmak,
3. Saldırıya uğrayacak Doğu illerinin her köşesini savunmada birleşmek,

Vilâyât-ı Şarkıye Müdafaa-i Hukuk-ı Milliye Cemiyeti'nin İstanbul'daki yönetim merkezinin, medenî ve ilmî yollara başvurarak maksada ulaşabileceği konusunda fazla iyimser olduğu anlaşılıyor. Gerçekten de bu yolda çalışmalar

yapmaktan geri durmuyor. Doğu illerindeki müslüman unsurların haklarını savunmak üzere Le Pays adında Fransızca bir gazete yayınlıyor. Hâdisât gazetesinin çıkarma hakkını alıyor. Bir yandan da İstanbul'daki İtilâf Devletleri temsilcilerine ve İtilâf Devletleri Başbakanlarına muhtıra veriyor: Avrupa'ya bir hey'et gönderme teşebbüsünde bulunuyor.

Bu açıklamalardan kolaylıkla anlaşılacağını sanırım ki, Vilâyât-ı Şarkiye Müdafaa-i Hukuk-ı Milliye Cemiyeti'nin kuruluşuna yol açan asıl sebep ve düşünce, Doğu illerinin Ermenistan'a verilmesi ihtimali oluyor. Bu ihtimalin gerçekleşmesinin de Doğu illeri nüfusunda Ermenilerin çoğunlukta gösterilmesine ve tarihî haklar bakımından onlara öncelik tanınmasına çalışanların, ilmî ve tarihî belgelerle dünya kamuoyunu aldatmayı başarmalarına ve bir de müslüman halkın Ermenileri topluca öldüren barbarlar olduğu iftirasının bir gerçekmiş gibi kabulüne bağlı olduğu düşüncesi ağır basıyor. İşte bundan dolayıdır ki, dernek, aynı gerekçeye dayanarak ve aynı yollardan yürüyerek tarihî ve millî hakları savunmaya çalışıyor.

Karadeniz sahilindeki bölgelerde de bir Rum Pontus hükûmeti kurulacağı korkusu vardı. Müslüman halkı Rumların boyunduruğu altında bırakmayıp onların yaşama ve var olma haklarını koruma gayesiyle, bazı kimseler Trabzon'da da ayrıca bir dernek kurmuşlardı.

Merkezi İstanbul'da olan Trabzon ve Havalisi Adem-i Merkezîyet Cemiyeti'nin amacı ve siyasî hedefi adından anlaşılmalıdır. Her halde merkezden ayrılmak gayesini güdüyor.

ÖRNEK BİR MİLYONER

Hughie Erskine, önemli ve zengin biri değildir ama iyi kalpli ve yakışıklı bir delikanlıdır. Gri gözleri, düzgün kumral saçları, uzun boyu ve düzgün fiziğiyle arkadaşları arasında çok popülerdir. Çok yetenekli bir gençtir; her şeyi bilir, çok çalışır ama fakirdir. Onun babası da çok fakirdi.

Hughie'ye sadece bir kılıç ve tarih kitaplarını miras bıraktı. Hughie, kılıcı boy aynasının üzerine astı, kitapları da kütüphanesi koydu. Bunlar babasının hatırasıydı ama hiçbir maddî değerleri yoktu. Hughie para kazanmak için her işi denedi. Altı ay borsada çalıştı ama mutlu ve başarılı olamadı. Daha sonra çay ticareti yaptı ama bu işten de kısa süre sonra sıkıldı. Sonunda işsiz ama düzgün yüzlü, hoş, entelektüel bir adam oldu.

Hughie, Laura Merton'a âşıktı. Laura da Hughie'ye âşıktı ve ona hayrandı. Laura ve Hughie Londra'nın en hoş çiftiydiler. Laura'nın babası emekli bir albaydı. Albayın karakteri Hughie'den farklıydı. Albay için para ve kariyer her şeyden daha önemliydi. Bu yüzden fakir Hughie ile Laura'nın evlenmelerine izin vermedi. Hughie'ye "Bak çocuğum, sen önce zengin ol, daha sonra Laura ile evlen." dedi ve Hughie ile alay etti. Hughie buna çok üzüldü.

Bir sabah Hughie, arkadaşı Alan Parker'ı ziyaret etti. Alan Parker çok yetenekli bir ressamdı. Hughie kapıyı birkaç kez çaldı ama Alan kapıyı hemen

açmadı. Çünkü o çok meşguldü. Birkaç dakika sonra Alan kapıyı açtı ve arkadaşı Hughie'yi salona aldı. Salonda bir dilenci vardı ve Alan dilencinin resmini yapıyordu. Dilencinin üzerinde çok eski bir gömlek ve yırtık bir pantolon vardı. Dilencinin yüzü buruşuktu, saçları dağınıktı. Dilenci çok yaşlıydı. Dilencinin omzunda kahverengi bir pelerin asılıydı, botları parça parçaydı, bir elinde değnek vardı, diğer elinde ise şapkası vardı.

Hughie, arkadaşı Alan'a "Ne kadar ilginç bir model." dedi.

Alan, "Evet, haklısın. Çok ilginç bir model. Resmini yapmak için bu dilenciye çok zor buldum." dedi.

Hughie "Zavallı adam, çok fakir ve üzgün görünüyor. Ama siz ressamlar onu sadece bir model olarak görüyorsunuz." dedi. Sonra arkadaşına "Bir model poz vermek için kaç para alıyor?" diye sordu.

"Saati bir Şilin..."

"Peki, resmine kaç para alıyorsun?"

"Buna iki bin alacağım."

Hughie güldü ve "Bence dilenciye daha çok para ver. O da senin kadar zor bir iş yapıyor." dedi.

Biraz sonra Alan'ın hizmetçisi "Efendim, bir misafir geldi ve sizinle birkaç dakika görüşmek istiyor." dedi.

Alan "Bir yere gitme Hughie, birazdan dönerim." dedi.

Salonda yaşlı dilenci ve Hughie yalnız kaldılar. Yaşlı dilenci biraz dinlenmek için salondaki büyük kanepeye yattı. Dilenci çok fakir, yorgun ve mutsuzdu. Hughie yaşlı dilenciye çok acıdı. Hughie cebinden cüzdanını çıkardı, içine baktı. Cüzdanda sadece bir Pound vardı. "Bu adamın paraya benden daha çok ihtiyacı var." diye düşündü. Dilencinin yanına gitti ve bir Pound'u dilenciye verdi.

Yaşlı adamın yüzü parladı ve Hughie'ye gülümsedi. "Teşekkür ederim efendim, çok teşekkür ederim." dedi.

Hughie arkadaşı Alan'la biraz sohbet etti ve oradan ayrıldı. Bir süre parkta dolaştı ve kız arkadaşı Laura'nın yanına gitti. Laura'ya "Bugün arkadaşımı ziyaret ettim. Onun evinde çok yaşlı bir dilenci gördüm ve tüm paramı dilenciye verdim." dedi. Laura, "Zaten sen de fakirsin. Niçin tüm paranı dilenciye verdin?" diye bağırdı ve Hughie'ye çok kızdı. Hughie'nin cebinde yol parası bile yoktu. Bu yüzden evine yürüyerek gitti.

Hughie o gece saat 23.00 civarında Palet Klüb'e gitti ve orada arkadaşı Alan ile karşılaştı. Arkadaşına "Alan, resmini bitirdin mi?" diye sordu. Alan, "Resim bitti ve çok güzel oldu. Ayrıca sana bir şey söyleyeceğim. O dilenci model seni çok sevmiş. Ona senin hakkındaki her şeyi anlattım: Sen kimsin, kiminle evlenmek istiyorsun, niçin evlenemiyorsun, nerede oturuyorsun, aylık kaç para kazanıyorsun..."

Hughie, "Alancığım, şaka yapıyorsun herhalde. Niçin her şeyi anlattın? O çok zavallı bir adam. Üzerindeki elbiseleri çok eskiydi ve ben onun için çok

üzüldüm. Benim evimde birkaç parça fazla elbise var. Ben onları giymiyorum. Acaba dilenci adama vereyim mi?” dedi.

Alan, “Üzülme, o dilenciye o eski elbiseler çok yakışıyor. O elbiselerin içinde harika görünüyor. Bir dilenci resmini smokin içinde çizemem ki...” dedi.

Hughie, ciddiyetle “Alan, siz ressamlar çok kalpsizsiniz.” dedi.

Alan, “Bir ressamın kalbi beynidir.” diye cevap verdi ve devam etti “Bizim işimiz resim yapmaktır, dünyayı kurtarmak değil. Dilenciye boş ver, Laura nasıl? Yaşlı dilenci Laura’yı çok merak ediyor.” dedi.

Hughie şaşırıp ve “O dilenciye Laura’yı anlattın mı? Niçin?” diye sordu.

Alan, “Evet, anlattım. Şimdi o adam Laura ve ailesi hakkında her şeyi biliyor.

Hughie çok kızgın ve kıpkırmızıydı “O yaşlı dilenciye tüm özel hayatımı anlattın ha!” diye bağırdı.

Alan gülümsedi ve “Dostum, o adam dilenci değil. O adam Avrupa’nın en zengin adamlarından biri. Bu şehirde ondan daha zengin bir adam yok. Tüm başkentlerde bir evi var, pahalı arabaları var, altın tabaklarda yemek yiyor.” dedi.

Hughie “Bu nasıl olur?” diye sordu.

Alan, Hughie’ye her şeyi anlattı: O gün evimdeki adam Baron Hausberg’di. Baron Hausberg, benim dostumdur ve tüm resimlerimi satın alır. Bir ay önce bana geldi ve “Dilenci kılığında benim resmimi yapabilir misin?” diye sordu. Ben de çok şaşırdım ve “Tamam ama niçin?” dedim. “Bir sebebi yok. Her zaman pahalı elbiseler giyiyorum ve onlarla resim çektiyorum. Şimdi ise değişik bir resim istiyorum. Başka bir sebep yok.” dedi. O eski elbiseleri de eskiciden aldık.

Hughie, “Baron Hausberg mi?” diye bağırdı. “Aman Tanrım, ben ona sadaka verdim!»).

Alan, “Avrupa’nın en zengin adamına sadaka mı verdin?” diye güldü.

Hughie, arkadaşına “Niçin bana söylemedin? Şimdi çok utanıyorum. Onu dilenci sandım ve ona sadaka verdim... Baron Hausberg’e sadaka verdim... Buna inanamıyorum... Baron Hausberg acaba benim hakkımda ne düşündü...” dedi.

Alan, “Üzülme, o çok iyi bir insandır. Senin hakkında hiçbir şey söylemedi. Sadece seninle çok ilgilendi ve senin hakkında sorular sordu.” dedi.

Hughie, Alan’a “Alan, bunu kimseye anlatma. Hiç kimseye ‘Hughie Avrupa’nın en zengin adamına sadaka verdi.’ deme, insan içine çıkamam yoksa...” diye tembih etti. Daha sonra oradan ayrıldı. Alan, onun arkasından kahkahalarla güldü.

Ertesi sabah Hughie saat 10.00’da uyandı ve kahvaltıya başladı. O sırada kapı çaldı. Kapıda şık giyimli bir adam vardı. Adamın adı Mösyö Gustave Naudin’di. Mösyö Gustave, altın çerçeveli gözlüklü, ak saçlı, yaşlı bir adamdı. Hughie, Mösyö Gustave’ye “Kimsiniz? Size nasıl yardım edebilirim?” diye sordu. Mösyö Gustave, Hughie’ye bir kart uzattı. Kartın üstünde “Baron

Hausberg” yazılıydı. Baron Hausberg, Alan’ın evindeki dilenciydi, daha doğrusu Avrupa’nın en zengin adamıydı. Hughie, bir önceki günü hatırladı ve yüzü utançtan kıpkırmızı oldu. Mösyö Gustave, hafif bir Fransız aksanıyla:

“Mösyö Hughie Erskine siz misiniz?” diye sordu.

Hughie başıyla selam verdi.

“Beni Baron Hausberg gönderdi.”

Hughie adamın sözünü kesti ve “Lütfen, bir şey söylemeyin. Zaten çok utanıyorum. Baron Hausberg’e çok selam söyleyin ve ondan özür diliyorum, bunu da söyleyin.” dedi.

Mösyö Gustave gülümsedi. “Baron Hausberg size bu mektubu gönderdi.” dedi ve Hughie’ye bir zarf uzattı. Zarfın üzerinde “Hughie Erskine ve Laura Merton’a yaşlı bir dilenciden düğün hediyesi” yazılıydı ve içinde 10.000 Poundluk bir çek vardı.

Hughie ve Laura’nın düğününde Alan sağdıç oldu. Düğüne Baron Hausberg de geldi. Baron Hughie ve Laura’ya mutluluklar diledi.

Alan, “Milyoner modeller nadiren bulunur ama örnek milyonerlere çok daha da nadiren rastlanır.” dedi...

Geleneksel Türk Tiyatrosu: Kukla, Ortaoyunu, Meddah, Karagöz ve Hacivat

Geleneksel tiyatro başlığı altında genellikle kukla, meddah, Karagöz, ortaoyunu ve köy seyirlik oyunu gibi gösteri türleri yer alır. Şarkı, dans ve söz oyunlarına dayanan geleneksel tiyatro yazılı bir metne dayanmaz. Geleneksel tiyatrodaki güldürü ögesi ön plandadır. Genellikle sahnesiz bir tiyatrodur. Bunlardan seyirlik köy oyunlarının kökeni tarihcileri bolluk törenlerine ve ilkel inançlara uzandır. Bunlarda Türkler’in Orta Asya’dan getirdikleri inançların izleri olduğu gibi, Anadolu’da daha önce yaşamış olan toplulukların kültürlerinin de katkısı vardır. Bu oyunların başlangıçta amaçları zamanla değişmiş olsa bile, Türk köylüsünün bu geleneği sürdürdüğü görülür. Seyirlik köy oyunlarının başlıca türleri şunlardır: Ölüp dirilme, esnaf oyunları, çoban oyunları, günlük hayattan sahneler, hayvan benzetmeleri, kız kaçıрма, efsane ve masallardan oyunlar.

Kukla

Kukla ise Türkler’in Anadolu’ya geldiklerinde birlikte getirdikleri bir gösteri sanatıdır. İstanbul’da Osmanlı döneminde el kuklası, ipli kukla, sopalı kukla, araba kuklası, yer kuklası, ayak kuklası, iskemle kuklası gibi değişik türde kukla gösterileri 19. yüzyıla kadar geliştirilerek sürdürülmüştür. Ama kukla sanatı, ondan daha eski bir gösteri olan meddahlık ve İstanbul’a 16. yüzyılda geldiği sanılan Karagöz kadar yaygın olmamıştır.

Meddahlık

Meddahlık, bir konuyu oynayarak anlatma sanatıdır ve İslam ülkelerinde oldukça yaygın bir gelişme alanı bulmuştur. Öbür gösteri türlerinde güldürüye ağırlık verilmesine karşılık meddahlıkta acıklı, duygusal, dinsel ve kahramanlıkla ilgili konulara da rahatlıkla yer verilebiliyordu. Aynı zamanda kıssahan diye anılan meddahlar, sarayda olduğu gibi halk arasında da büyük ilgi görmüş, özellikle kahvehanelerde İstanbullular'ın eğlence gereksinimini yüzyıllar boyunca karşılamıştır. Fatih Sultan Mehmed'in sarayında *Mustafa*, *Balaban Lâl* ve *Ömer* adlı kıssahan ve nedimleri daha sonra, II. Selim döneminde Nakkaş Hasan, Çokeydi Reis, III. Murad döneminde ise Meddah Eğlence, Lâlin Kaba diye bilinen Bursalı Seyit Mustafa Çelebi ve Derviş Hasan gibi meddahlar izlemişlerdir. Bu geleneksel *temaşa* türü İstanbul'da Cumhuriyet döneminin ilk yıllarına kadar daha pek çok sanatçı yetiştirmiş, bunlardan Şükrü Efendi, İsmet Efendi ve Meddah Sururi gibi sanatçıları görüp dinlemiş olan bazı İstanbullular onların ününü canlı birer tanık olarak günümüz kuşaklarına bile iletmiştir.

Meddahlık sanatı, İmitatör Rasih'le birlikte bir ölçüde zamana uymuş, 1940'larda ise ünlü sinema ve seslendirme sanatçısı Ferdi Tayfur meddahlığa tam anlamıyla çağdaş bir nitelik kazandırmıştır. Günümüzde Celal Şahin ve Orhan Boran gibi bazı sanatçıların bu geleneksel sanat türünü günün koşullarına uygun bir biçim ve içerikle sürdürdükleri, ünlü sinema ve tiyatro oyuncularından Erol Günaydın'ın ise meddahlığı geleneksel özellikleri içinde yaşatmaya çalıştığı söylenebilir.

Karagöz ve Hacivat

Türkler'in toplumsal yaşamında önemli bir yeri olan bir başka geleneksel gösteri türü de, bir çeşit gölge oyunu olan Karagöz'dür. Gölge oyununun kökeni konusunda değişik görüşler ileri sürülmektedir. Cava, Endonezya ya da Çin gibi Uzakdoğu ülkesinde ortaya çıkmış ve Hindistan üzerinden Ortadoğu'ya gelmiş olması akla yakındır. Bazı kaynaklar Karagöz'ün 14. yüzyılda Orhan Gazi zamanında Bursa'da ortaya çıktığını ileri sürüyorsa da, günümüzde daha yaygın bir görüşe göre Türkler gölge oyunu tekniğini 16. yüzyılda Mısır'dan almış ve bu oyun türüne Karagöz adı altında kesin biçimini 17. yüzyılda kazandırmışlardır.

Karagöz de meddahlık gibi, bir kişinin yaratıcılığına dayanan bir gösteri türüdür. *Hayali* ya da *hayalbaz* denilen karagözcünün bir de yordak adı verilen yardımcıdır. Klasik bir Karagöz oyunu genellikle dört bölümden oluşur:

- Hacivat'ın semai söyleyerek perdeye geldiği ve perde gazelini okuduktan sonra dua edip Karagöz'ü perdeye çağırdı mukkadime (giriş) bölümü.
- Hacivat'la Karagöz arasında geçen ve doğrudan konuyla ilgisi olmayıp daha çok Karagöz'ün yanlış anlamalarından ortaya çıkan güldürücü muhavere (karşılıklı konuşma) bölümü.
- Başka kişilerin de katıldığı ve oyuna adını veren olayların yer aldığı fasıl.

• Karagöz'le Hacivat arasında geçen kısa bir uzlaşma konuşmasıyla noktalanın bitiş bölümü.

Karagöz oyunlarının konuları çoğunlukla gerçek yaşamdan alınmış sahnelerden oluşur: Mahalle yaşayışı, esnaf ve evlenme töreleri, toplumsal ve siyasal taşlamaya elverişli olaylar gibi. Bunun dışında Ferhad ile Şirin, Tahir ile Zühre, Arzu ile Kamber gibi halk hikâyelerinden, olağandışı öğelere yer veren masallardan da yararlanıldığı görülür. Sarayda oynatılan örneklerinde belli bir inceliğe ulaşan Karagöz oyunlarının, özellikle Osmanlı toplumunun kadınların ve erkeklerin birlikte eğlenmelerini yasakladığı bağınaz dönemlerinde, daha çok yetişkin, erkek seyircilerin gittiği kahvehanelerdeki gösterilerinde açık saçık bir kimliğe büründüğü de göze çarpar. Karagöz'ün başlıca dağarcığı 28 oyundan oluşmakla birlikte, zaman zaman güncel olaylardan da esinlenerek yeni Karagöz oyunlarının türetildiği görülmüştür. Oyunun iki baş kişisi halk zekâsını ve halkın gözündeki bilgiç Osmanlı *münevverini* temsil eden, ama bir yandan da Karagöz'e ve mahalleliye yardımdan geri kalmayan Hacivat'tır. Bunlar dışında Tiryaki, giyimine düşkün Mirasyedi Çelebi, genellikle zenne denilen genç kadın tipleri, mahallenin aptalı Beberuhi, Tuzsuz Deli Bekir, Zeybek gibi kabadayı ve külhanbeyi tipleri, Kürt, Laz, Kastamonulu, Bolulu, Acem, Rumelili, Yahudi, Rum, Ermeni, Arap, Zenci, Frenk gibi taşralı ya da azınlıktan olup şive taklidi yapan Osmanlı İmparatorluğu'nun değişik kesimlerinden gelip İstanbul'da toplanmış olanlar ile cin, büyücü, yılan ve canavar gibi olağanüstü yaratıklar vardır.

Geleneksel Türk tiyatrosunun parlak bir örneği olan Karagöz'ün 16. yüzyıldan bu yana pek çok usta hayalci geliştirip zenginleştirmişse de bu sanat türünün bütün inceliklerini bilen geleneksel hayal ustalarının nesli artık tükenmiştir. Karagöz sanatını zamanımıza kadar getirmiş büyük hayalciiler arasında Hayali Memduh Bey ile Hayali Küçük Ali'den sonra günümüzde bu sanatı yaşatmaya çalışan Tacettin Diker ve Metin Özlen'in adlarını da anmak gerekir.

Ortaoyunu

Geleneksel Türk tiyatrosunun birçok bakımlardan Karagöz'e benzeyen, ama canlı oyuncularla oynayan bir türü de ortaoyunudur. 16. ve 17. yüzyıllardaki *kol oyunu*, *taklit oyunu*, *mevdan oyunu* ve zuhuri gibi oyuncu kollarının gösterilerinden kaynaklanan bu gösteri türü kesin biçimini ve ortaoyunu adını 19. yüzyılda almıştır. Karagöz'de ve İtalyanlar'ın *commedia dell'arte*'sinde olduğu gibi ortaoyununda da yazılı bir oyun metni yoktur. Ana çizgileri bilinen bir konu ele alınarak, oyuncuların doğaçlama, yani *tuluat*yoluyla geliştirdikleri olaylar dizisi, gene Karagöz'dekine benzer konular ve ondakine benzer oyun kişileriyle sahneye getirilir. Oyun yeri seyircilerin çevrelediği hemen hemen boş bir alandır. Erkek seyirciler ve kadın seyirciler ayrı ayrı yerlerde otururlar. Ortaoyununda Karagöz'ün karşılığı Kavuklu, Hacivat'ın karşılığı ise Pişekâr'dır. Öbür oyun kişileri Karagöz'deki kişilerle büyük benzerlik gösteren kalıplaşmış tiplerdir. Ortaoyunu da Karagöz

gibi dört bölümden oluşur. Ama burada perde gazeli yerine Pişekâr'ın seyirciyi selamlaması ve zurnacıyla konuşarak oyunu açması, muhavere bölümünde ise Pişekâr ile Kavuklu'nun tanışma konuşmaları (arzbâr) ve Kavuklu'nun sonunda rüya olduğu anlaşılan bir olayı anlatması (terkerleme) gibi özellikler ortaoyununun Karagöz'den ayrıldığı bazı ayrıntılardır.

Ortaoyunu günümüzdeki epik tiyatroyu andıran açık biçimiyle her türlü yeniliği özümleyebilecek bir yapıya sahip olmakla birlikte, en parlak örneklerini verdiği 19. yüzyılda bir yandan *tuluat* tiyatrosunun yozlaştırıcı etkisi, bir yandan da batı etkisinin İstanbul'da yaygınlık kazanması yüzünden daha fazla gelişmeden sınırlı bir ölçüyü aşamamış ve *güdük* kalmıştır. Günümüzde bu türden yararlanarak çağdaş ve yerli bir tiyatro yaratma çabaları da sürüp gitmektedir. Bu denemelerin başarılı örnekleri arasında İstanbul yaşayışını canlandıran Ahmet Kutsi Tecer'in *Köşebaşı* (1948), Oktay Rifat'ın *Oyun İçinde Oyun* (1948), ve Haldun Taner'in *Gözlerimi Kaparım Vazifemi Yaparım* (1964) oyunlarını sayabiliriz.

Ebru Sanatı

Ebru sanatı, kağıdı üstünde bulutumsu renk kümeleri meydana getirmektir. Bu yüzden bulutumsu bulut manasına gelen Farsça Ebru adını alan kağıtlar, yüzyıllar boyunca böyle anılmıştır. Zaman içerisinde Ebru ismi dile daha uyumlu bir hale gelerek Ebru olarak değişmiştir.

Ebru: [(Aslı: Farsça Ebru = bulut renginde ve daha doğrusu, Çağatayca Ebre = Roba (elbise) yüzü kürk kabı].

Hare gibi dalgalı ve damarlı (kumaş kağıt v.s.). Cüz ve defter kağıdı yapmak için kullanılan renkli kağıt.

Kağıt üzerinde mermerdekine benzer damarlar görüldüğü için, Avrupalılar ebru kağıdına mermer kağıdı (papier marbre, marmor papiermarbled paper....) demeyi tercih etmişlerdir. Arap aleminde ise varaku l-mücezza (damarlı kağıt) olarak tanınmıştır.

Ebru Sanatında Kullanılan Alet ve Malzemeler

Boyalar

Eskiden beri ebruculukta toprak boya dediğimiz tabiattaki renkli kaya ve topraklardan elde edilen- madeni boylarla, nebati asıllı bazı suda erimez boyalar kullanılmıştır. Ebruculukta kullanılacak boyalar hiçbir suretle suda erimemeli ve yağ ihtiva etmemelidir. Çünkü yağ ebruyu bozar. Bu suda erimeyen boyların ebruda kullanabilmesi için ince ezilmeleri ve en küçük zerrelere kadar ayrılmaları lazımdır.

Düzgün bir mermer üzerine ezilmek maksadıyla konulan bu boylar, sulu vasatta dest-i seng (el taşı) denilen hususi şekilli bir mermer ağırlık yardımıyla ve sabırla ağır ağır ezilirler. Boyaların incelme işi bittikten sonra, ana kap denilen kaplara her bir renk ayrı ayrı konur. Suda erimedikleri için boylar zamanla dibe çökerler.

Kitre

Üstüne boya serpilecek suya yapışkan bir koyuluk vermek için en ziyade kitre zamkı kullanılır. Kitre Anadolu da yetişen muhtelif Geven (Astragalus) çeşitlerinin gövdelerinden sızıp havada katılaşıp, beyaz yahut krem renkli plaka veya şeritler halinde bulunan yapışma kaabiliyeti az bir zamk insidir; eczacılıkta, kozmetikte ve dokuma sanayiinde kullanma sahası geniştir.

Günümüzde kitre yerine daha pratik olduğu için deniz kadayıfı ya da özel kıvam arttırıcıların kullanıldığı görülmektedir.

Sığır Ödü

Kitreli suyun üzerindeki boya ların çökmeden yayılmasını temin için, yüzeyde gerilim sağlayan safra asitleri içeren sığır ödü kullanılır.

Bozulmasına engel olmak üzere öd suyu önceden kaynatılır ve bu şekilde saklanır. Ebrunun içinde yapılacağı tekne de çidene (budaksıçam) tahtasından veya çinkodan yahut galvanizden hazırlanır. Tahta kullanılırsa su kaçır maması için zift kaplanması gerekir. Dikdörtgen şeklindeki teknenin derinliği de 6 cm. kadar olup, eni ve boyu kullanılacak kağıdın tabaka boya larına göre ayarlanmaktadır. Günümüzde en sık karşılaşılan ve standart olarak satılan tekne boya ları 25*35 – 35*50 ve 50*70 olarak sıralanabilir.

Ebrunun Yapılması

Takriben 100 kısım su için, 1 kısım litre hesabı ile, kitre zamkı büyükçe bir kap içinde suya atılır ve ara sıra karıştırılarak en az bir gece bekletilir, erimesi sağlanır. (Eskiden bu iş için temiz yağmur suyu tercih edilirmiş.)

Bu kitreli su, kalın bir bez torbadan süzülür, sonra ebru yapılacak tekneye dökülür. Eğer koyu ise salep kıvamına gelinceye kadar su ilave edilir. Evvelce ezilmiş boya lardan az miktarda, fincan gibi küçük kaplara alınıp, su yüzünde fazla yayılması isteniyorsa fazla öd, istenmiyorsa az öd ilavesiyle ve at kuyruğundan elde hususi olarak yapılmış bir kıl fırça yardımıyla teknenin üstünden kitreli suya serpilmeye başlanır.

Bu serpme işinde, suluboya fırçaları iyi netice vermemektedir. Ödün bu vazifesi de boya ları birbirine karıştırmadan, ayrı ayrı renkleri koruyabilmelerini sağlamaktır. Ebru yapan kimse teknede ortaya çıkan şekillere bir noktadan sonra uymak zorundadır. Çünkü ebru da hem iç (kitre yoğunluğu ve kirliliği) hem dış (nem, sıcaklık vb.) etkenler tekne üzerine doğrudan etki etmektedir.

Ebru Çeşitleri

Ebruya, Tarz-ı Kadim (eski tarz) Battal Ebrusu denir; bu bilinen en eski şekildir ve Mustafa Düzgünman 'ın ifadesiyle, ebrunun ilk mektebidir. Diğerlerinin aksine, Tarz-ı Kadim battal ebrusunda boya lar serpidikten sonra el ile bir müdahalede bulunulmaz, öylece bırakılır.

Battalda olduğu gibi boya lar serpidikten sonra, bir iğne veya tek bir at kuyruğu kılı teknenin içinde ileri geri, sağa sola keskin hareketlerle yürütülürse, buna tarama ebrusu veya gelgit ebrusu adı verilir.

Bu hareketler düzensiz ve dairesel olursa şal örneği denir. İğne vasıtası ile kenarlardan merkeze doğru helezonik şekiller çizilirse, bu da bülbül yuvası ismiyle anılır.

Desen itibarıyla bir mermer cinsi olan somakiye benzeyen damarlı ebrular da somaki ebrusu diye adlandırılır.

Alıştırma

Soruları cevaplayınız.

1. Türk kâğıt süsleme sanatlarından biri olan ebru sanatının ismi nereden gelmektedir? Anlatınız.
2. Ebru sanatının tarihsel gelişimi hakkında bilgi veriniz.
3. Ebruculuğun gelişmesine önemli katkıları olan ünlü ebruzenler kimlerdir?
4. Ebru sanatının malzemeleri ve bu malzemelerin özellikleri nelerdir?
5. Ebru yapsaydınız çalışmalarınızda hangi renk ve desenleri kullanmak isterdiniz?
6. Ebru geleneğinin yeni kuşaklara aktarımında rol alan kuruluşlardan hangisinde aktif olarak çalışmak isterdiniz? Neden?
7. Ebru sanatçısı olsaydınız sanatınızı gelecek nesillere aktarmak için nasıl bir yol izlerdiniz?
8. Sizce ebru sanatının sosyal ve kültürel yönlerden insanlara katkıları neler olabilir?

Türk mutfağı

Gezgin bir ruha sahipseniz ve dünyanın dört bir yanında yeni tatlar keşfetmekten hoşlanıyorsanız, Türkiye'nin eşsiz mutfaklarına mutlaka bir göz atmalısınız. Türkiye, neredeyse her il ve ilçesinde yerel spesiyaliteleriyle bilinen, bu konuda belki de dünyanın en geniş çeşitlilik gösteren rotalarından birini sunuyor.

Yüzlerce yıllık bir geleneği ve zengin tarih ve kültürel birikimi içinde barındıran Türkiye mutfakları, sayısız gezginin yeni bir seyahat planlamasını ve bu eşsiz lezzetlerden daha fazlasını keşfetmeyi dört gözle beklemesinin sebepleri arasında.

Anadolu'nun bu medeniyetler coğrafyasında her dönemden derin etkileri taşıyan Türk mutfağı, her tür damak tadına hitap edecek çeşitlilikte yemekler sunuyor. Onlarca lezzeti arasından en ünlü onunu seçmek zor olsa da, yerli ve yabancı turistlerin mutlaka denemesi gereken bazı özel tatlar var.

Kebap

Türkiye'nin lezzetli yemeklerinden bahsederken, her şehrin kendine has bir kebab çeşidine ev sahipliği yaptığı gerçeğini görmezden gelmek imkânsız. Orta Doğu genelinde binlerce kebab türü bulunmasına rağmen, "kebabta lider Türkiye" diyebiliriz, hem yerel hem de uluslararası alanda.

Türkiye'nin özgün kebablarının arasında, belki de en tanınmış olan Adana kebabı, Türk mutfağının baş tacıdır. En kaliteli hali kuzu eti ile yapılan Adana kebab, tuz ve pul biber karışımıyla lezzetlendirilir, mangalda kömür ateşinde pişirilir ve özel bir pide ekme ile sumaklı soğanla birlikte sunulur.

İnce çekilmiş etin yumuşak yapısı, ağızda dağılırken, kebabın yanındaki ekstraların yavaş yavaş etle karışan tatları, belki de dünyadaki en keyifli kebab deneyimlerinden birini yaşatıyor.

Mantı

Çin'den İtalyan mutfağına kadar birçok farklı kültürde, çeşitli adlar ve biçimler altında bulabileceğiniz mantının Türk mutfağındaki versiyonu, bilhassa Kayseri mantısı, oldukça popülerdir. Hazırlanış süreci diğer türlerine kıyasla biraz daha emek isteyen Kayseri mantısı, boyutuyla da dikkat çeker.

Hatta bir dönem Kayseri'de, bir çorba kaşığına 40 mantı sığdıramayan genç kadınların evlenemeyeceği inanılırdı. Türkiye'nin en tanınmış yemekleri arasında yer alan mantı, baharat ve tereyağından oluşan bir sos eşliğinde, isteğe bağlı olarak sarımsaklı ya da sade yoğurtla servis edilir.

Sinop, Trakya, Çorum ve Nevşehir gibi farklı yörelerin özgün pişirme teknikleriyle hazırladığı mantı türleri, denemeye değer diğer alternatifler arasındadır.

Lahmacun

Türkiye mutfaklarının öne çıkan yıldızlarından biri olan lahmacun, adını Arapça "etli hamur" anlamına gelen "lahm bi ajin" teriminden alır. Halk arasında Türk pizzası olarak da bilinen bu lezzet, yüzyıllar boyunca Türkiye'nin doğusunda sevilen bir tat olmuştur.

Özellikle son 50 yılda ülke genelinde açılan Türk lokantaları ve kebabçılar sayesinde lahmacun, herkesin sofrasında kaçınılmaz bir lezzet haline gelmiştir.

Kendi başına bir festivali bile olan, taş fırında pişirilen ve özgün baharatların karışımıyla eşsiz bir lezzete sahip olan lahmacun, en çok Gaziantep ve Şanlıurfa ile özdeşleştirilir.

Baklava

Orta Doğu, Balkanlar ve Güney Asya'da olduğu kadar Türkiye'de de büyük bir tutkuya dönüşen baklava, çeşitli malzemelerle üretilir. Bu malzemeler arasında belki de en çok sevileni, Gaziantep mutfağının sembolü olan Antep fıstıklı baklava olabilir.

Kökene hakkında uzun süren tartışmaların ardından AB Komisyonu baklavanın Türk mutfağına özgü bir lezzet olduğunu resmen tescil etmiştir. Gaziantep'in ünlü fıstıklı baklavasının başarısında kullanılan özel fıstık çeşidi kadar, kıvamıyla fark yaratan özel şerbetin de büyük bir payı vardır.

Köfte

Türkiye'nin yemeklerinden bir diğer öne çıkan ise köftedir. Kebab kadar çeşitlilik gösteren köfte, her şehrin kendi benzersiz tarifıyla bir lezzet haritası oluşturur. İzmir köftesi, Tekirdağ köftesi ve Trabzon'un Akçaabat köftesi, ilk akla gelen çeşitler arasında yer alır.

İzmir'deki özel sosu, patates ve biber eşliğinde servis edilen köfte, fırında pişirilerek ayrı bir lezzet katıyor. Tekirdağ köftesi ise ızgara üzerinde pişirilir ve

fasulye, soğan, zeytinyağı ve limonla hazırlanan piyaz ve bölgeye özgü acı sosla sunulur. Akçaabat köftesi, bölgede doğal olarak yetişen danaların ön kol eti, kaburga eti, işkembe yağı ve böbrek yağıyla hazırlanır ve odun kömürü kullanılan ocaklarda pişirilerek servis edilir.

Hünkâr Beğendi

Hünkâr Beğendi, Osmanlı mutfağından günümüze kalan, evlerde ve lokantalarda özenle hazırlanıp servis edilen bir saray yemeği. Amerika'nın keşfinden sonra Avrupa'ya gelen patlıcan, bu yemeğin ana malzemelerinden biridir.

Yemeğin isminin hikayesi de oldukça ilginç. Sultan Abdülâziz ve dönemin Fransız imparatoriçesi Eugenie'nin ünlü buluşması sırasında, bu yemek iki mutfak arasında tesadüfi bir sentez olarak ortaya çıkmıştır.

Yemeğin hazırlanmasında kullanılan et türü kadar, patlıcanın pişirme şekli de büyük önem taşır. Közlenmiş patlıcan, süt ve undan hazırlanan püre üzerine, çeşitli baharatlarla lezzetlendirilmiş kuzu eti eklenerek Hünkâr Beğendi hazırlanır. Bu lezzetli yemek, Türk mutfağının en sevilen lezzetleri arasındadır.

Zeytinyağlı Sarma

Zeytinyağlı sarma, Osmanlı mutfağından bugüne kadar ulaşan bir başka lezzetli yemek ve Türkiye'nin zeytin üretim merkezi olan Ege Bölgesi ile özdeşleştirilir. Zeytinyağlı sarma, pirinç ve çeşitli baharatlarla hazırlanan iç harcın asma yapraklarına sarılması ile yapılır.

Genellikle üzüm yaprağı kullanılırken, farklı ağaç yapraklarıyla yapılan çeşitleri de bulunmaktadır. Zeytinyağlısı daha yaygın olsa da, etli yaprak sarma da oldukça popüler ve sevilen bir yemektir. Bu türün en özel örneklerinden biri, Malatya'da kiraz yaprağıyla hazırlanan çeşididir.

Pide

Pide, hem kendi başına lezzetli bir öğün olarak hem de çeşitli Türk yemeklerinin yanında servis edilen mükemmel bir eşlikçi olarak popülerlik kazanmıştır. Çeşitli malzemelerle lezzetlendirilmiş, özel bir hamur işi olan pide, Türkiye'nin birçok farklı bölgesinde kendine özgü yorumlarıyla yerel mutfaklarda kendine yer bulur.

Ramazan ayında ve özellikle iftar sofralarında sıklıkla tüketilmesinin yanı sıra, pide, Türk mutfağının başyapıtlarından olan Adana kebabı, İskender ve döner gibi lezzetlerin yanında da sunulur. Pide, bu tür yemeklerin yanında servis edilerek, birlikte yenildiği yemeğin lezzetini daha da artırır.

Ancak, pide kendi başına da bir öğün olabilir. Örneğin, Trabzon pidesi olarak bilinen bir pide çeşidi, bu tür bir yemeğin mükemmel bir örneğidir. Trabzon pidesi, pizza hamuruna benzer bir şekilde hazırlanan hamurun üzerine yerleştirilen lezzetli Trabzon peyniri ile karakterize edilir. Ardından, pide, odun ateşinde ısıtılan bir fırında pişirilir.

Pişmeye yakın veya fırından çıktıktan sonra, üzerine bir yumurta kırılabilir. Trabzon pidesinin üzerindeki yumurtanın sarısını patlatmak ve

sıcakta eriyen peyniri uzatarak yemek, herhangi bir gurme için unutulmaz bir deneyimdir.

Böylece, pide, hem başlı başına bir lezzet hem de birçok Türk yemeğinin mükemmel bir tamamlayıcısı olarak, Türk mutfağının çeşitliliğini ve sofistikasyonunu yansıtır. Türkiye'nin her bir bölgesinde hazırlanan farklı pide çeşitleri, bu ülkenin mutfak geleneğindeki zenginlik ve çeşitliliği gösterir.

Döner ve İskender

Döner ve İskender, Türk mutfağının yurt dışında en tanınan temsilcilerinden. Dönerin kökeni konusunda Kastamonu ve Bursa arasında bir çekişme var ancak İskender kebabının anayurdu Bursa, Türkiye'de hem döner hem İskender kebabının en iyi tadılabileceği şehir olarak bilinir.

İçyağı ve baharatlarla iyice terbiye edilmiş et, şişe geçirilip uzun bir süre pişirilerek döner hazırlanır. Kullanılan et türüne ve servis şekline göre farklı isimlendirmeler alır. Yanında sos, domates ve yeşilliklerle sunulan döner, bazen de ekmek arası olarak servis edilir.

Ekmek arası döner, bir Türk "fast food"u olarak bilinir ve sadece ülkemizde değil, dünyanın her yerinde sevilerek tüketilir. Döner, 1800'lerin ortalarında Bursa'da ortaya çıkan İskender kebabının ana malzemelerinden biridir.

İskender kebabı, dönerden tereyağı sosu, yanında servis edilen yoğurt, etin altına dizilen pide ve özel salçalı sosu ile ayrılır. Etin elde edildiği hayvanların yetiştirilmesinden, tabaktaki sunumuna kadar her aşamada büyük özen gösterilir, bu da İskender kebabını daha da lezzetli hale getirir.

Bursa'ya yaptığınız bir ziyarette, Türk geleneksel yemeklerinden biri olan bu lezzetli yemeği tarihi İskender kebabçılarda tatmanızı öneririz.

Lokum

Üretiminde kullanılan malzemelere göre onlarca farklı çeşidi bulunan lokum, aynı zamanda Türk kahvesinin geleneksel eşlikçisi olarak bilinir.

Tüm dünyada Türkiye'nin adıyla en çok anılan tatlılardan biridir, bunun nedeni 18. yüzyılda İngiliz gezginler tarafından "Turkish delight" olarak Avrupa'ya tanıtılmasıdır.

Kökeni Persçe'de "boğaz rahatlatan" anlamına gelen "rahat'l-hulkum"dan gelen bu tatlı, Türkiye'nin hemen hemen her bölgesinde, bölgeye özgü dokunuşlarla hazırlanır. Tarif ve malzemeleri itibarıyla farklı bölgelerin lokumları birbirinden farklı kıvalara ve tatlara sahiptir.

Örneğin, Gaziantep'te yiyeceğiniz fıstıklı lokum diğerlerine göre daha sert, Isparta'nın gül lokumu yumuşak, Afyon lokumu ise biraz daha kremamsı bir kıvam ve daha az şekerli olmasıyla farklılaşır.

Türk mutfağı, hem zenginliği hem de çeşitliliği ile dünyanın en çok beğenilen mutfaklarından biri. Yüzlerce farklı yemek çeşidi ve yemek isimleri ile Türk yemekleri, tarihi boyunca birçok farklı kültürden etkilenmiş ve bu da mutfakta muhteşem bir çeşitliliğe yol açmıştır.

Yöresel yemekler, her biri kendi bölgesinin eşsiz lezzetlerini ve tekniklerini temsil eder. Türkiye'nin dört bir yanından gelen bu yemekler, Türk mutfağını oluşturan en güzel ve meşhur lezzetlerin bir listesi olarak kabul edilebilir.

Her bir yemek, Türk mutfağının sofistikaşyonunun ve derinliğinin mükemmel bir örneğidir. İster bir saray yemeğı olan hünkâr beğendi, isterse sokak lezzeti olan döner olsun, Türk mutfağındaki çeşitlilik, her damak zevkine hitap edecek bir lezzeti barındırır.

Popüler İçecekler

Ayran

Geleneksel Türk meşrubatları derken ilk akla gelen ayrandır. Ayran hakkında eski bilgiler Divan-ü Lügat-it Türk'te yer almaktadır. Yapımının kolay olması, en ücra köşelere kadar yaygınlaşmasını sağlamıştır. Ayran, aynı zamanda bir Türk sembolü olmuştur. Çünkü yoğurt Türk buluşu olarak dünyaya yayılmıştır. Hayvancılığa dayalı bir ekonominin gereğı olarak icat edilmiştir. Yoğurt gibi ayran da bugün Avrupa kültürüne girmiştir. Anadolu'da eskiden geleneksel olarak ayran yapmak için yayık kullanılırken bugün bu geleneğimiz kaybolmuş gibidir. Yalnız göçebe topluluklarında ve bazı köylerimizde devam etmektedir.

Boza

Boza; Türklerin sevdikleri koyu sıvı, tatlımsı mayhoş bir içecek türüdür. Bazı araştırmalara göre Orta Asya'da üretilip göçerler vasıtasıyla Anadolu'ya ve yakın çevresine yayıldığı söylenen bozanın günümüzdeki adı Farsçada darı anlamına gelen "buze" kelimesinden gelir. Arpa, darı, buğday gibi çeşitli tahılların hamurunun ekşitilmesiyle yapılan boza, M.Ö. 6000'lerden bu yana Orta Asya, İran, Anadolu, Mezopotamya, Mısır ve Arap ülkelerinde yapılırdı. Ekşitilmiş, sulu darı hamuruna İngilizler zythum, Fransızlar ise boisson de millet yani darı içkisi derdi. Ansiklopedik bilgilerde bozanın Orta Asya'da ve Doğu Anadolu'da İ.Ö. 4. yüzyıldan beri var olduğu söylenmektedir. Osmanlı kayıtlarında (16. yy.) bozanın daha çok Edirne, Bursa, Amasya ve Mardin gibi illerimizde üretildiğı belirtilmektedir. Çoğunlukla boza erbabı Tatar ve Çingenelerdir, ama zorunlu olarak İslâm ordusunda lazım olduğundan İstanbul içre keyif verici meşrubatçılar var ise bu bozacıbaşıya yamak olup sınıf sınıf geçerler. Çelebi'nin yazdıklarından ve dönemin diğere kayıtlardan edindiğimiz bilgiler ışığında diyebiliriz ki Osmanlı'da bozahaneler önemli bir toplumsal mekân hâline gelmiştir. Bir nevi meyhane olan bu bozahanelerde alkollü bozaların yanında meze olarak çeşitli sakatat yemeklerinin verildiğini de biliyoruz. Bozahaneler kahvehanelerden önce kamusal mekân boşluğunu doldurmuş olsalar da buralara genellikle hamallarla gemiciler gittiğı için kibar kesim arasında bozahaneyeye gitmek ayıp sayılırdı. Boza, besleyici ve ısıtıcı özelliğı nedeniyle eskiden orduda da kullanılmış. Eski İstanbul'da meyhane ve kahvehaneler ile bozahaneler de bulunmaktaydı. Bozahanelere Türk tayfaları

boza içmek ve aynı zamanda oturup sohbet etmek için giderlerdi; zarif kişiler ise ancak boza içilecek kadar uğurlardı. Boza özel boza fincanlarında sunulurdu. Günümüzde boza Kırım, Volga yöresi, Kafkasya, Türkistan, Balkanlar, Macaristan, Mısır, Arabistan ve İran'da da yapılmaktadır. Daha çok kışın içilen mevsimlik içeceğimiz boza, Türkiye'de daha çok darıdan yapılır.

Kefir

Kefir, sütün kefir mayasıyla mayalanmasıyla elde edilen içecektir. Geleneksel kefirin yapımında kefir tanelerinin bulunması gereklidir. Kefir taneleri fermentasyondan sonra kefirde jelatinöz formda geri kazanılmalıdır. Kefir taneleri tek tek mikrobiyal bileşenlerinden yeniden yapılamamaktadır. Orijinal kefir tanelerinden izole edilen mikroorganizmaların çeşitli kombinasyonlarıyla yeni kefir taneleri yapma girişimleri başarısız olmuştur. Kefir, sütün içinde üremekte olan hücrelerin eşit şekilde dağıtıldığı bir süspansiyonla yapılan yağlı süt ve yoğurt gibi diğer fermente süt ürünlerinden farklılık göstermektedir. Bu nedenle büyük miktarlardaki kefir üretimi, büyük miktarlarda yoğurt üretiminde kullanılanlardan daha farklı alet ve fermentasyon aşamalarını gerektirmektedir.

Kımız

Tarih içinde kımızın folklorik ve geleneksel motifleri olduğundan hareketle, zengin bir bilgi birikimine sahip olduğu görülmektedir. Gerçekten gerek bir besin maddesi gerekse de tercih edilen bir içecek olan kımız, öncelikle Türkler arasında popüler bir içecektir. Ancak bazı tarihsel veriler kımızın geçmişiyile ilgili farklı anlatıları da ortaya koymaktadır. At ve kımız kavramı Türk boylarının kültürel ve sosyal yaşamında önemli bir yere sahiptir. Kımızın kelime anlamı, kısrak sütünden yapılan milli bir içecek olarak tarif edilmektedir. Kımız içerik olarak %2 alkol, %0,5-1,5 laktik asit, %2-4 süt şekeri ve %2 yağdan oluşmakta ve tadı ekşimiş ayranı andırmaktadır. Bir tür süt ürünü olan kımızın önemli bir sofrada tadı ve şifa olduğu, sadece kısrak sütünden yapılabileceği bilinmektedir. Kımız ile inek sütü arasındaki en belirgin fark, kazein proteininde görülmektedir. İnek sütünde bulunan kazein proteini ekşidiği zaman kaba, yayvan ve çabuk çöken tortular hâlini aldığı hâlde bu durum kısrak sütü için geçerli değildir. Kısrak sütünün kendine özgü olarak hazırlanan maya ile ekşitilerek hazırlanan kımız az köpüklü, mayhoş, lezzetli bir yapıya sahiptir. Türklerin en eski içeceği olan kımız hakkındaki bilgiler Divan-ü Lügat-it Türk'te yer almaktadır.

Salep

Aralarında salebin de bulunduğu orchidaceae familyası üyelerinin kullanımının İlk Çağlara kadar dayandığı bilinmektedir. İlk Çağlarda özellikle sağlık amaçlı kullanılan yumrulu salebin Dioscorides zamanından beri tıp kitaplarında kayıtlı bir ilaç olduğu bilinmektedir. Salep, 17. yüzyıldan itibaren tıbbi kullanımının yanı sıra içine çeşitli baharatlarla gülsuyu eklenerek içilen bir içecek olarak çıkmaktadır. 18. ve 19. yüzyıllarda ise, salebin pekmez, bal veya şekerle tatlandırılıp üzerine zencefil, tarçın, gülsuyu veya bazı çiçek suları

serpilerek içildiği görülmektedir. Ortadoğu’da, özellikle de Suriye’de yetişen bu bodur bitkinin değeri tıpkı patates gibi yapraklarda değil de kökündedir. Hıristiyan dünyasında zaman zaman hastalar arasında, Müslümanlar arasında ise bölgede bol bol yetişmesinden dolayı sağlıklı kimseler tarafından da tüketilen salep yaygın olarak içildiği yaklaşık 200 sene boyunca önemli bir ihraç maddesi hâlinindedir. Günümüzde ise salep en çok bilinen kış içeceği. Eski İstanbul’da sabahları kahvaltı edemeden işe giden kişiler seyyar satıcılardan aldıkları salep ve simitle kahvaltı eder, öyle güne başlardı. Boza gibi, salep de özel salep fincanlarında sunulurdu.

Şalgam

Şalgam suyu veya kısaca şalgam, turpgiller ailesine ait bir bitki olan şalgam ile yapılan, Çukurova’ya özgü bir içecektir. Bir tür pancar olan şalgam bitkisi ve siyah havucun su ile karıştırılıp, tuz da ilave edilmesiyle yapılmaktadır. Bu karışım, mayalanması için belirli bir süre bekletilerek şalgam suyu elde edilir. Ana vatanı Adana olan şalgam Adana ve Osmaniye başta olmak üzere birçok güney ilinde yaygın olarak tüketilmektedir. Şalgam suyu kırmızı renkli, bulanık görünümlü ve ekşimsidir. Acılı ve acısız çeşitleri bulunmaktadır. Şalgama acı olarak genellikle acı süs biberi turşusunun suyu kullanılır. Damak tadına göre 1/3 ila 1/6 oranında şalgama katılabilir. Ancak şalgam suyu acısıyla karıştırıldıktan sonra bozulmaması için fazla bekletilmemelidir. Sağlığa yararlı olduğu belirtilse de, içerdiği yüksek tuz miktarı (%1-2) nedeni ile tansiyon sorunu olanlar ve hamileler tarafından ölçülü tüketilmelidir.

Şerbet

Bitki, çiçek, meyve özleriyle bazı baharatların şeker ya da balla tatlandırılmasına şerbet denilmektedir. 16. yüzyılın ikinci yarısında Osmanlı’daki bu içecekler Avrupa’da o kadar ünlü olmuş ki, 17. yüzyıl ortalarından itibaren limonlu, güllü ve menekşeli hazır şerbet karışımları İngiltere’ye ihraç edilmeye başlanmıştır. Şerbet kültürünün oldukça zengin olduğu Osmanlı’da şerbetçi esnafı kurallara bağlanmıştır. Şerbet bilgisi Divan-ü Lügat-it Türk’te yer almaktadır. En makbul şerbetlerden birisi gül şerbetidir. Özellikle mevlitlerde eskiden lohusa şekerinden yapılan “Lohusa Şerbeti” dağıtılırdı. Nişanlarda ve söz kesme törenlerinde de yine aynı şerbet kullanılırdı. Bal şerbeti, gülsuyu şerbeti, şeker şerbeti, lütuf şerbeti, tanrı şerbeti, gül suyundan yapılmış şeker şerbeti, nardenk şerbeti, saf şeker şerbeti gibi şerbet türleri, Mevlana’nın şiirlerinde yer almıştır. Günümüzde şerbet kültürü, yerini meyve sularına bırakmıştır. Fakat Anadolu’da bazı köylerimizde kısmen devam etmektedir. Anadolu’da çeşitli otlardan şerbetler yapılmaktadır. Ayrıca meyan kökü şerbeti en çok tüketilen şerbetler arasındadır.

Türk kahvesi

Türk kahvesi, daha çok Türk kültüründe önemli yere sahip Osmanlı İmparatorluğu'dan günümüze kadar gelmiş bilinen en eski kahve hazırlama ve pişirme metotlarından. Kendine has tadı, köpüğü,kokusu, sunuluş biçimiyle özgün bir kimliği ve geleneği vardır. Telvesi ile ikram edilen tek kahve türüdür.

Araştırmacılar kahvenin 14. yüzyıl başlarında Habeşistan'dan tüm dünyaya yayıldığını, çıkış yerinin de adının etimolojisi de kahve ile benzerlik gösteren Güney Habeşistan'daki Kaffa yöresi olduğunu belirtmektedir.

Sadrazam Özdemiroğlu Osman Paşa'nın babası olan Memlûk Çerkeslerinden Osmanlı'nın Yemen valisi Özdemir Paşa, lezzetine hayran kaldığı kahveyi İstanbul'a getirdi. Yeni hazırlama yöntemi ile kahve, güğüm ve cezvelerde pişirilerek Türk kahvesi adını aldı. Tahtakale'den başlayarak şehre yayılan kahvehaneler halk arasında yaygınlaşmasını sağladı.

Önceleri Arap Yarımadası'nda kahve meyvesinin kaynatılması ile elde edilen içecek, bu yepyeni hazırlama ve pişirme yöntemiyle özgün tadına kavuşmuştur. Kahve ile Türkler sayesinde tanışan Avrupa; uzun yıllar kahveyi, Türk kahvesi olarak bu yöntemle hazırlayıp tüketmiş, Brezilya ve Orta Amerika kaynaklı, *arap* türü, yüksek kaliteli kahve çekirdeklerinden harmanlanan ve tercihen kömür ateşinde (közde) ağır ağır, titizlikle kavrulan Türk Kahvesi, çok ince öğütülür. Bir cezve yardımıyla oda sıcaklığında su ve isteğe göre şeker ilave edilerek pişirilir, bir fincan kahveye iki çay kaşığı kahve atılır. Küçük fincanlarla servis yapılır. Türk Kahvesi Kültürü ve Araştırmaları Derneği'ne göre ölçüsü 70 ml. fincan başına Türk kahvesi ölçüsü 7-8 gramdır. İçilmeden önce telvesinin dibe çökmesi için kısa bir süre beklenir. Su, sanıldığı gibi kahvenin sonunda değil; kahveyi içmeden önce içilmektedir. Ayrıca tüm dünyada espresso ile en çok tüketilen kahve türüdür ki dünya genelinde hemen hemen her tür restoranın menüsünde bulunan iki kahveden biridir.

Günün her saati kitap ve güzel yazıların okunduğu, satranç ve tavlının oynandığı, şiir ve edebiyat sohbetlerinin yapıldığı kahvehaneler ve kahve kültürü dönemin sosyal hayatına damgasını vurmuş, saray mutfağında ve evlerde yerini alan kahve, çok miktarda tüketilmeye başlandı. Çiğ kahve çekirdekleri tavalarda kavrulduktan sonra dibeklerde dövülerek cezvelerde pişirilmek suretiyle içiliyor ve en itibarlı dostlara büyük bir özenle ikram ediliyordu. Kısa sürede, gerek İstanbul'a yolu düşen tüccarlar ve seyyahlar gerekse Osmanlı elçileri sayesinde Türk Kahvesinin lezzeti ve ünü önce Avrupa'yı oradan da tüm dünyayı sardı.

2013 yılında Türk kahvesi kültürü ve geleneği, UNESCO'nun Somut olmayan kültürel miras listesinde yerini aldı.

Şiirler

Ahmet Haşim

AĞAÇ

Gün bitti. Ağaçta neş'e söndü.
Yaprak âteş oldu. Kuş da yâkut.
Yaprakla kuşun parıltısından
Havzın suyu erguvâna döndü.

AKŞAM YİNE TOPLANDI DERİNDE

Canan gülüyor eski yerinde
Canan ki gündüzleri gelmez
Akşam görünür havuz üzerinde,
Mehtab, kemer taze belinde
Üstünde sema, gizli bir örtü
Yıldızlar, onun gülüdür elinde...

BİR GÜNÜN SONUNDA ARZÛ

Yorgun gözümün halkalarında
Güller gibi fecr oldu nümâyân,
Güller gibi... sonsuz, iri güller
Güller ki kamıştan daha nâlân;
Gün doğdu yazık arkalarında!
Altın kulelerden yine kuşlar
Tekrârını ömrün eder i'lân.
Kuşlar mıdır onlar ki her akşam
Âlemlerimizden sefer eyler?
Akşam, yine akşam, yine akşam
Bir sırma kemerdir suya baksam;
Üstümde semâ kavs-i mutalsam!
Akşam, yine akşam, yine akşam
Göllerde bu dem bir kamış olsam!
Yahya Kemal Beyatlı

AZİZ İSTANBUL

Sana dün bir tepeden baktım aziz İstanbul!
Görmedim gezmediğim, sevmediğim hiçbir yer.
Ömrüm oldukça gönül tahtına keyfince kurul!
Sade bir semtini sevmek bile bir ömre değer.
Nice revnaklı şehirler görünür dünyada,
Lakin efsunlu güzellikleri sensin yaratan.
Yaşamıştır derim en hoş ve uzun rüyada

Sende çok yıl yaşayan, sende ölen, sende yatan.

SESSİZ GEMİ

Artık demir almak günü gelmişse zamandan,
Meçhule giden bir gemi kalkar bu limandan.
Hiç yolcusu yokmuş gibi sessizce alır yol;
Sallanmaz o kalkışta ne mendil ne de bir kol.
Rıhtımda kalanlar bu seyahatten elemli,
Günlerce siyah ufka bakar gözleri nemli.
Bıçare gönüller. Ne giden son gemidir bu.
Hicranlı hayatın ne de son matemidir bu.
Dünyada sevilmiş ve seven nafile bekler;
Bilmez ki, giden sevgililer dönmeyecekler.
Bir çok gidenin her biri memnun ki yerinden.
Bir çok seneler geçti; dönen yok seferinden

Nazım Hikmet Ran

NE GÜZEL ŞEY HATIRLAMAK SENİ

Ne güzel şey hatırlamak seni:
ölüm ve zafer haberleri içinden,
hapiste
ve yaşım kırkı geçmiş iken...
Ne güzel şey hatırlamak seni:
bir mavi kumaşın üstünde unutulmuş olan elin
ve saçlarında
vakur yumuşaklığı canımın içi İstanbul toprağının...
İçimde ikinci bir insan gibidir
seni sevmek saadeti...
Parmakların ucunda kalan kokusu sardunya yaprağının,
güneşli bir rahatlık
ve etin daveti:
kıpkızıl çizgilerle bölünmüş
sıcak koyu bir karanlık...
Ne güzel şey hatırlamak seni,
yazmak sana dair,
hapiste sırt üstü yatıp seni düşünmek:
filanca gün, falanca yerde söylediğin söz,
kendisi değil
edasındaki dünya...
Ne güzel şey hatırlamak seni.
Sana tahtadan birşeyler oymalıyım yine:
bir çekmece
bir yüzük,

ve üç metre kadar ince ipekli dokumalıyım.
Ve hemen
fırlayarak yerimden
penceremde demirlere yapışarak
hürriyetin sütbeyaz maviliğine
sana yazdıklarımı bağıra bağıra okumalıyım...
Ne güzel şey hatırlamak seni:
ölüm ve zafer haberleri içinde,
hapiste
ve yaşım kırkı geçmiş iken...

VERA'YA

Gelsenededibana
Kalsanadedibana
Gülsenededibana
Ölsenededibana
Geldim
Kaldım
Güldüm
Öldüm.

1 MAYIS'TA

Yaşım yirmi
Lenin sağ
Kızıl Meydan'da
Yüzellibin insan
Otuzbeşyıl geçti aradan
Yaşım yine yirmi
Lenin yine sağ
Kızılmeydanlar'da
Bir milyon insan.

Ceviz Ağacı

Başım köpük köpük bulut, içim dışım deniz,
Ben bir ceviz ağacıyım Gülhane Parkı'nda,
Budak budak, şerham şerham ihtiyar bir ceviz.
Ne sen bunun farkındasın, ne polis farkında.

Ben bir ceviz ağacıyım Gülhane Parkı'nda.
Yapraklarım suda balık gibi kıvıllı kıvıllı.
Yapraklarım ipek mendil gibi tiril tiril,
Koparıver, gözlerinin, gülüm, yaşını sil.
Yapraklarım ellerindir, tam yüz bin elim var.
Yüz bin elle dokunurum sana, İstanbul'a.
Yapraklarım gözlerimdir, şaşarak bakarım.

Yüz bin gözle seyredirim seni, İstanbul'u.
Yüz bin yürek gibi çarpar, çarpar yapraklarım.

Ben bir ceviz ağacıyım Gülhane Parkı'nda.
Ne sen bunun farkındasın, ne polis farkında.

Ahmet Muhip Dıranas

SERENAD

Yeşil pencereden bir gül at bana,
Işıklarla dolsun kalbimin içi.
Geldim işte mevsim gibi kapına
Gözlerimde bulut, saçlarımda çiğ.
Açılan bir gülsün sen yaprak yaprak,
Ben aşkımla bahar getirdim sana;
Tozlu yollarından geçtiğim uzak
İklimden şarkılar getirdim sana.
Şeffaf damlalarla titreyen, ağır
Koncanın altında bükülmüş her sak.
Seninçin dallardan süzülen ıtır,
Seninçin karanfil, yasemin zambak...
Bir kuş sesi gelir dudaklarından;
Gözlerin, gönlümde açan nergisler.
Düşen öpüşlerdir dudaklarından
Mor akasyalarda ürperen seher.
Pencereden bir gül attığın zaman
Işıkla dolacak kalbimin içi.
Geçiyorum mevsim gibi kapından
Gözlerimde bulut, saçlarımda çiğ.

Necati Cumalı

KARDA AYAK İZLERİ VAR

Karda ayak izleri var
Vurulup düştükleri yere kadar
Yüzleri tanınmayacak bir halde
Öldüğü yerde kalmış cesetleri
Onlar için hatıra yok
Saat durmuş
Onlar için değil
Yıldızlar ve bu gece
Onlar için değil gelen güneş
Artık onların yok

Uzak şehirlerde
Sevdikleri
Artık hepsi bitti
Açlık, susuzluk ve kin
Ne matara ne ekmek torbası lâzım
Ne silâh
Elbise ve düşen şapka da lüzumsuz
Artık üşümezler ki
En güzel ocak ateşleri
Artık ısıtamaz ellerini
İsimlerini en yakın tanıdık
Söylese işitmezler
Kurt mu, dost mu, düşman mı?
Bilmeyecekler baş uçlarına geleni
Artık ne tren, ne gemi
Onları getiremez bir daha
Yunus Emre

SANA İBRET GEREK İSE

Sana ibret gerek ise,
Gel göresin bu sinleri.
Ger taş isen eriyessin,
Bakıp görücek bunları.
Şunlar ki çoktur malları,
Gör nice oldu halleri.
Sonucu bir gömlek giymiş,
Onun da yoktur yenleri.
Hani mülke benim diyen?
Köşk ü saray beğenmeyen.
Şimdi bir evde yatarlar,
Taşlar olmuş üstünleri.
Bunlar eve girmeyeler,
Züht ü taat kılmayalar.
Bu beyliği bulmayalar,
Zira geçti devranları.
Hani o şirin sözlüler?
Hani o güneş yüzlüler?
Şöyle kayıp olmuş bunlar,
Hiç belirmez nişanları.
Bunlar bir vakt beğler idi,
Kapıcılar korlar idi.
Gel şimdi gör bilmeyesin,
Beğ hangidir, ya kulları?

Ne kapı vardır giresi,
Ne yemek vardır yiyesi.
Ne ışık vardır göresi,
Dün olmuştur gündüzleri.
Bir gün senin dahi Yunus,
Benim dediklerin kala.
Seni dahi böyle ede,
Nitekim etti bunları.

Orhan Veli KANIK

İSTANBUL'U DINLIYORUM

İstanbul'u dinliyorum, gözlerim kapalı;
Önce hafiften bir rüzgâr esiyor;
Yavaş yavaş sallanıyor
Yapraklar, ağaçlarda;
Uzarlarda, çok uzarlarda
Sucuların hiç durmayan çıngırakları;
İstanbul'u dinliyorum, gözlerim kapalı.

İstanbul'u dinliyorum, gözlerim kapalı;
Kuşlar geçiyor, derken;
Yükseklerden, sürü sürü, çığlık çığlık,
Ağlar çekiliyor dalyanlarda;
Bir kadının suya değişiyor ayakları;
İstanbul'u dinliyorum, gözlerim kapalı.

İstanbul'u dinliyorum, gözlerim kapalı;
Serin serin Kapalı Çarşı;
Cıvıl cıvıl Mahmutpaşa;
Güvercin dolu avlular.
Çekiç sesleri geliyor doklardan,
Güzelim bahar rüzgârında ter kokuları;
İstanbul'u dinliyorum, gözlerim kapalı.

İstanbul'u dinliyorum, gözlerim kapalı;
Başımda eski âlemlerin sarhoşluğu,
Loş kayıkhaneleriyle bir yalı;
Dinmiş lodosların uğultusu içinde
İstanbul'u dinliyorum, gözlerim kapalı.

İstanbul'u dinliyorum, gözlerim kapalı;
Bir yosma geçiyor kaldırımdan;
Küfürler, şarkılar, türküler, lâf atmalar.

Bir Őey dūŐuyor elinden yere;
Bir gūl olmalı;
İstanbul'u dinliyorum, gōzlerim kapalı.

İstanbul'u dinliyorum, gōzlerim kapalı;
Bir kuş çırpınıyor eteklerinde;
Alnın sıcak mı değil mi, biliyorum;
Dudakların ıslak mı değil mi, biliyorum;
Beyaz bir ay doğuyor fıstıkların arkasından
Kalbinin vuruŐundan anlıyorum;
İstanbul'u dinliyorum.

Bedava

Bedava yaŐıyoruz, bedava;
Hava bedava, bulut bedava;
Dere tepe bedava;
Yağmur amur bedava;
Otomobillerin dıŐı,
Sinemaların kapısı,
Camekanlar bedava;
Peynir ekmek değil ama
Acı su bedava;
Kelle fiyatına hūrriyet,
Esirlik bedava;
Bedava yaŐıyoruz, bedava.

AYRILIŐ

Bakakalırım giden geminin ardından;
Atamam kendimi denize, dūnya gūzel;
Serde erkeklik var, ağlayamam.

ILLISION

Eski bir sevdadan kurtulmuŐum;
Artık būtūn kadınlar gūzel;
Gōmleęim yeni, YıkanmıŐım, TıraŐ olmuŐum;
Sulh olmuş.
Bahar gelmiş.
GūneŐ açmıŐ.
Sokağa çıkmıŐım, insanlar rahat;
Ben de rahatım.

DENİZ

Ben deniz kenarındaki odamda,
Pencereye hiç bakmadan
Dışardan gecen kayıkların
Karpuz yüklü olduğunu bilirim.
Deniz, benim eskiden yaptığım gibi,
Aynasını odamın tavanında
Dolaştırıp beni kızdırmaktan
Hoşlanır.
Yosun kokusu
Ve sahile çekilmiş dalyan direkleri
Sahilde yaşayan çocuklara
Hiçbir şey hatırlatmaz.

BAYRAM

Kargalar, sakın anneme
söylemeyin!
Bugün toplar atılırken evden kacıp
Harbiye Nezareti'ne gideceğim.
Söylemezseniz size macun alırım,
Simit alırım, horoz şekeri alırım;
Sizi kayık salıncağına bindiririm
kargalar,
Bütün zıpzıplarımı size veririm.
Kargalar, ne olur anneme
söylemeyin!

Ahmet Kaya

Gel hadi gel

Güller solmadan önce gel
Gecenin yarısında gel
Gizli gizli gel sessiz gel
Ay pencereden aşmadan
Karanlık yolda şaşmadan
Yavaş yürü koşmadan gel
Kimselere sataşmadan
Ekiplerle dalaşmadan
Belaya bulaşmadan gel

Bak, ben gelmeden önce gel
Ben sana gel demeden gel
İşte şimdi gel hadi gel
Uykulara karışmadan
Yastığımız buruşmadan
Rakımız mayışmadan gel
Gün sabaha kavuşmadan
Ayakların dolaşmadan
Arzular savuşmadan gel
Ay pencereden aşmadan
Karanlık yolda şaşmadan
Yavaş yürü koşmadan gel
Kimselere sataşmadan
Ekiplerle dalaşmadan
Belaya bulaşmadan gel
Ateş sönmeden önce gel
Sabahın serininde gel
Islak ıslak gel titre gel

Mehmet Akif Ersoy

İstiklâl Marşı

- Kahraman Ordumuza -

Korkma, sönmez bu şafaklarda yüzen al sancak;
Sönmeden yurdumun üstünde tüten en son ocak.
O benim milletimin yıldızıdır, parlayacak;
O benimdir, o benim milletimindir ancak.

Çatma, kurban olayım, çehreni ey nazlı hilâl!
Kahraman ırkıma bir gül! Ne bu şiddet, bu celâl?
Sana olmaz dökülen kanlarımız sonra helâl
Hakkıdır, Hakk'a tapan, milletimin istiklâl!

Ben ezelden beridir hür yaşadım, hür yaşarım.
Hangi çılgın bana zincir vuracakmış? Şaşarım!
Kükremiş sel gibiyim, bendimi çiğner, aşarım.
Yırtarım dağları, enginlere sığmam, taşarım.

Garbın âfâkını sarmışsa çelik zırhlı duvar,
Benim îman dolu göğsüm gibi serhaddim var.
Ulusun, korkma! Nasıl böyle bir imanı boğar,
"Medeniyet!" dediğin tek dişi kalmış canavar?

Arkadaş! Yurduma alçakları uğratma, sakın.
Siper et gövdeni, dursun bu hayâsızca akın.
Doğacaktır sana va'dettiği günler Hakk'ın
Kim bilir, belki yarın, belki yarından da yakın.

Bastığın yerleri "toprak!" diyerek geçme, tanı:
Düşün altındaki binlerce kefensiz yatanı.
Sen şehit oğlusun, incitme, yazıktır, atanı:
Verme, dünyaları alsan da, bu cennet vatanı.

Kim bu cennet vatanın uğruna olmaz ki fedâ?
Şühedâ fişkırarak toprağı sıksan, şühedâ!
Cânı, cânânı, bütün varımı alsın da Hüdâ,
Etmesin tek vatanımdan beni dünyada cüdâ.

Ruhumun senden, İlâhi, şudur ancak emeli:
Değmesin mabedimin göğsüne nâmahrem eli.
Bu ezanlar - ki şahâdetleri dinin temeli -
Ebedî yurdumun üstünde benim inlemeli.

O zaman vecd ile bin secde eder - varsa - taşım,
Her cerihamdan, İlâhi, boşanıp kanlı yaşım,
Fıskırır ruh-i mücerred gibi yerden na'şım;
O zaman yükselerek arşa değer belki başım.

Dalgalan sen de şafaklar gibi ey şanlı hilâl!
Olsun artık dökülen kanlarımın hepsi helâl.
Ebediyyen sana yok, ırkıma yok izmihlâl:
Hakkıdır, hür yaşamış, bayrağımın hürriyet;
Hakkıdır, Hakk'a tapan, milletimin istiklâl!

Bülbül

Bütün dünyaya küskündüm, dün akşam pek bunalmıştım:
Nihayet bir zaman kırlarda gezmiş, köyde kalmıştım.

Şehirden çıkmak isterken sular zaten kararmıştı;
Pek ıssız bir karanlık sonradan vadiyi sarmıştı.

Işık yok, yolcu yok, ses yok, bütün hilkat kesilmiş lâl...
Bu istiğrakı tek bir nefha olsun etmiyor ihlâl.

Muhitin hali "insaniyet" in timsalidir sandım;

Dönüp maziye tırmandım, ne hicranlar, neler andım!

Taşarken haşrolup beynimden artık bin müsel sel yâd,
Zalâmın sin esinden fişkır an memdûd bir feryad.

O müstağrak, o durgun vecdi nâgâh öyle coşturdu:
Ki vadiden bütün, yer yer, eninler çağlayıp durdu.

Ne muhrik nağmeler, ya Rab, ne mevcamevc demlerdi:
Ağaçlar, taşlar ürpermişti, güya Sur-ı mahşerdi!

-Eşin var âşiyanın var, baharın var ki beklerdin.
Kıyametler koparmak neydi ey bülbül, nedir derdin?

O zümrüt tahta kondun, bir semavi saltanat kurdun,
Cihanın yurdu hep çiğnense, çiğnenmez senin yurdun!

Bugün bir yemyeşil vâdi, yarın bir kıpkızıl gülşen,
Gezersin hân umânın şen, için şen, kâinatın şen!

Hazansız bir zemin isterse, şayet ruh-ı serbâzın,
Ufuklar, bu'd-i mutlaklar bütün mahkûm-ı pervâzın.

Değ il bir kayda, sığmazsın kanatlandın mı eb'ada
Hayatın en muhayyel gayedir âhrara dünyada.

Neden öyleyse matemlerle eyyâmın perişandır,
Niçin bir katrecik göğsünde bir umman huruşandır?

Hayır matem senin hakkın değ il, matem benim hakkım;
Asırlar var ki aydınlık nedir hiç bilmez afakım.

Teselliden nasibim yok, hazan ağlar baharımda
Bugün bir hanumansız serseriyim öz diyarımda.

Ne hüsrandır ki: Şark'ın ben vefâsız, kansız evlâdı,
Serapa Garba çiğnettim de çıktım hâk-i ecdâdı!

Hayalimden geçerken şimdi, fikrim herc ü merc oldu,
Salahaddin-i Eyyubi'lerin, Fatih'lerin yurdu.

Ne zillettir ki: nâkûs inlesin beyninde Osman'ın;
Ezan sussun, fezâlardan silinsin yâdı Mevlâ'nın!

Ne hicrandır ki: en şevketli bir mâzi serâp olsun;
O kudretler, o satvetler harâb olsun, türâb olsun!

Çökük bir kubbe kalsın ma'bedinden Yıldırım Hân'ın;
Şenâatlerle çiğnensin muazzam Kabri Orhan'ın!

Ne heybettir ki: vahdet-gâhı dînin devrilip, taş taş,
Sürünsün şimdi milyonlarca me'vâsız kalan dindaş!

Yıkılmış hân mânlar yerde işkenceyle kıvransın;
Serilmiş gövdeler, binlerce, yüz binlerce doğransın!

Dolaşsın, sonra, İslâm'ın harem-gâhında nâ-mahrem...

Benim hakkım, sus ey bülbül, senin hakkın değil mâtem!

Раздел V
ТЕСТЫ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЯ

1. Прочитайте задание и установите соответствие. Запишите выбранные цифры под соответствующими буквами.

1.	Соотнесите вопрос и ответ. К каждой позиции, данной в левом столбце, подберите соответствующую позицию из правого столбца:			
	Вопрос		Ответ	
	A	Nasılsın?	1	Burası sınıf.
	Б	Burası neresi?	2	Çinliyim.
	B	Bunlar kim?	3	İyiyim. Sen nasılsın?
Г	Nerelisin?	4	Öğrenciler.	
2.	Соотнесите профессию и место работы. К каждой позиции, данной в левом столбце, подберите соответствующую позицию из правого столбца:			
	Место работы		Профессия	
	A	Okul	1	Garson
	Б	Lokanta	2	Öğretmen
	B	İstasyon	3	Memur
Г	Banka	4	Biletçi	
3.	Соотнесите подходящие фразы с праздниками. К каждой позиции, данной в левом столбце, подберите соответствующую позицию из правого столбца:			
	Фраза		Праздник	
	A	Sağlıklı, mutlu nice uzun yıllara!	1	Evlilik yıldönümü
	Б	Saygıdeğer kadınlara sağlık ve mutluluk dolu bir gelecek diliyorum.	2	Öğretmenler günü
	B	Öğretmenim gününüzü kutluyor, ellerinizden öpüyorum.	3	Doğum günü
Г	Birlikteliğinizin ömür boyu devamını diliyorum.	4	Kadınlar günü	
4.	Соотнесите названия частей тела на турецком языке с переводом на русский. К каждой позиции, данной в левом столбце, подберите соответствующую позицию из правого столбца:			

		Часть тела на турецком		Часть тела на русском	
	А	Kulak		1	Шея
	Б	Boyun		2	Бровь
	В	Kaş		3	Лоб
	Г	Alın		4	Ухо
5.	Соотнесите прилагательное с его переводом. К каждой позиции, данной в левом столбце, подберите соответствующую позицию из правого столбца:				
	Прилагательное			Перевод	
	А	Şirin		1	Быстрый
	Б	Çabuk		2	Одинокий
	В	Yalnız		3	Пустой
	Г	Boş		4	Милый
6.	Соотнесите надпись и место ее использования. К каждой позиции, данной в левом столбце, подберите соответствующую позицию из правого столбца:				
	Надпись			Место	
	А	Şoförle konuşmak yasaktır.	1	Gölde	
	Б	Yüzmek ve balık avlamak yasaktır.	2	Hayvanat bahçesinde	
	В	Hayvanlara yem vermeyiniz.	3	Uçakta	
	Г	Lütfen kemerlerinizi bağlayın.	4	Otobüs	
7.	Соотнесите турецкий фразеологизм с его переводом. К каждой позиции, данной в левом столбце, подберите соответствующую позицию из правого столбца:				
	Турецкий фразеологизм			Перевод	
	А	Kolay gelsin	1	Пожелание скорейшего выздоровления	
	Б	Geçmiş olsun	2	Отправиться в путь	
	В	Hoş geldine gitmek	3	Пожелание меньшего количества трудностей в работе	
	Г	Yola düşmek	4	Нанести первый визит новым переехавшим соседям	
8.	Соотнесите турецкое словосочетание с его переводом. К каждой позиции, данной в левом столбце, подберите соответствующую позицию из правого столбца:				

	Турецкое словосочетание		Перевод																					
	А	Açık söylemek	1	Говорить неправду, лгать																				
	Б	Yalan söylemek	2	Сказать прямо (откровенно)																				
	В	Fikrini söylemek	3	Говорить хорошо (благожелательно)																				
	Г	Iyiliğini söylemek	4	Изложить свою мысль																				
9.	<p>Соотнесите послелого-имена и их значения. К каждой позиции, данной в левом столбце, подберите соответствующую позицию из правого столбца:</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th colspan="2">Послелого-имена</th> <th colspan="2">Значения</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>А</td> <td>Alt</td> <td>1</td> <td>За, позади</td> </tr> <tr> <td>Б</td> <td>Yan</td> <td>2</td> <td>Перед, впереди</td> </tr> <tr> <td>В</td> <td>Ön</td> <td>3</td> <td>Низ</td> </tr> <tr> <td>Г</td> <td>Arka</td> <td>4</td> <td>Рядом с</td> </tr> </tbody> </table>				Послелого-имена		Значения		А	Alt	1	За, позади	Б	Yan	2	Перед, впереди	В	Ön	3	Низ	Г	Arka	4	Рядом с
Послелого-имена		Значения																						
А	Alt	1	За, позади																					
Б	Yan	2	Перед, впереди																					
В	Ön	3	Низ																					
Г	Arka	4	Рядом с																					
10.	<p>Соотнесите разряды синонимов с примерами. К каждой позиции, данной в левом столбце, подберите соответствующую позицию из правого столбца:</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th colspan="2">Разряды синонимов</th> <th colspan="2">Примеры</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>А</td> <td>Абсолютные синонимы</td> <td>1</td> <td>Büyük – iri – kocaman – dev – devasa</td> </tr> <tr> <td>Б</td> <td>Семантические синонимы</td> <td>2</td> <td>Okul – mektep</td> </tr> <tr> <td>В</td> <td>Стилистические синонимы</td> <td>3</td> <td>Aldatmak – kandırmak – kazıklamak</td> </tr> <tr> <td>Г</td> <td>Семантико-стилистические синонимы</td> <td>4</td> <td>Sene-yıl</td> </tr> </tbody> </table>				Разряды синонимов		Примеры		А	Абсолютные синонимы	1	Büyük – iri – kocaman – dev – devasa	Б	Семантические синонимы	2	Okul – mektep	В	Стилистические синонимы	3	Aldatmak – kandırmak – kazıklamak	Г	Семантико-стилистические синонимы	4	Sene-yıl
Разряды синонимов		Примеры																						
А	Абсолютные синонимы	1	Büyük – iri – kocaman – dev – devasa																					
Б	Семантические синонимы	2	Okul – mektep																					
В	Стилистические синонимы	3	Aldatmak – kandırmak – kazıklamak																					
Г	Семантико-стилистические синонимы	4	Sene-yıl																					
11.	<p>Соотнесите турецкие лакуны-эмотивы и их перевод. К каждой позиции, данной в левом столбце, подберите соответствующую позицию из правого столбца:</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th colspan="2">Турецкие лакуны-эмотивы</th> <th colspan="2">Перевод</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td colspan="2"></td> <td colspan="2"></td> </tr> </tbody> </table>				Турецкие лакуны-эмотивы		Перевод																	
Турецкие лакуны-эмотивы		Перевод																						

	A	Acıtmak	1	Испытывать радость от достижения желаемой цели
	Б	Buldumcuk	2	Приносящий добро, пользу
	В	Hayırlı	3	Достойный ада, заслуживающий гореть в аду (о человеке)
	Г	Cehennemlik	4	Причинять боль (страдание)
12.	Соотнесите турецкую метафору с ее переводом. К каждой позиции, данной в левом столбце, подберите соответствующую позицию из правого столбца:			
	Турецкая метафора		Перевод	
	A	Taş kalp	1	Щеки как розы
	Б	Gül yanak	2	Дымовая завеса
	В	Duman perdesi	3	Гнездо счастья
	Г	Mutluluk yuvasını	4	Каменное сердце
13.	Соотнесите турецкий фразеологизм с его переводом. К каждой позиции, данной в левом столбце, подберите соответствующую позицию из правого столбца:			
	Турецкий фразеологизм		Перевод	
	A	Kırmızı gömlek gizlenemez	1	Предоставить свободу действий, развязать руки
	Б	Yeşil ışık yakmak	2	Доказать свою невиновность, оправдаться
	В	Kara sürmek	3	Шила в мешке не утаишь
	Г	Beyaza çıkmak	4	Стараться очернить кого-либо, клеветать на кого-то
14.	Соотнесите речевое содержание модальности «приглашение» с переводом К каждой позиции, данной в левом столбце, подберите соответствующую позицию из правого столбца:			
	Речевое содержание модальности «приглашение»		Перевод	
	A	Benim arabama davet ediyorum	1	Я прошу ко мне в машину.

	Б	Rica ederim arabama	2	Я приглашаю ко мне в машину.
	В	Buyurun arabama	3	Давайте, ко мне в машину.
	Г	Haydi arabama	4	Пожалуйста, ко мне в машину.
15.	Соотнесите устойчивое глагольное сочетание и падеж. К каждой позиции, данной в левом столбце, подберите соответствующую позицию из правого столбца:			
	Устойчивое глагольное сочетание		Падеж	
	А	Dilini tutmak	1	Исходный
	Б	Suya düşmek	2	Местный
	В	Gözünde tutmek	3	Винительный
	Г	Çileden çıkmak	4	Направительный
16.	Соотнесите предложение с его переводом. К каждой позиции, данной в левом столбце, подберите соответствующую позицию из правого столбца:			
	Предложение		Перевод	
	А	Paltomu almayacağıм	1	Судно пропускает воду
	Б	Gemi su alıyor	2	Его нос не чувствует запаха
	В	Burnu koku almıyor	3	Засело у меня в голове
	Г	Zihnimi aldı	4	Я не возьму свое пальто
17.	Соотнесите наклонение с его описанием. К каждой позиции, данной в левом столбце, подберите соответствующую позицию из правого столбца:			
	Наклонение		Описание	
	А	Повелительное	1	Обозначает побуждение к какому-то действию. Может переводиться словом «давай (-те)» или формой будущего времени
	Б	Желательное	2	Используется в тех случаях, когда что-то нужно сделать
	В	Долженствовательное	3	Используется для выражения желаний, имеющих крайне

				низкую вероятность осуществления, рассуждений, сделать что-то или нет (нерешительность)																				
	Г	Условное	4	Используется для выражения приказа. При просьбе можно использовать это наклонение со словом «lütfen» – «пожалуйста»																				
18.	<p>Соотнесите турецкую идиому и ее значение. К каждой позиции, данной в левом столбце, подберите соответствующую позицию из правого столбца:</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th colspan="2">Турецкая идиома</th> <th colspan="2">Значение</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>А</td> <td>Alın yazısı</td> <td>1</td> <td>Вводить в заблуждение</td> </tr> <tr> <td>Б</td> <td>Göz boyamak</td> <td>2</td> <td>Тысячу раз раскаиваться</td> </tr> <tr> <td>В</td> <td>Bin pişman</td> <td>3</td> <td>Не превращай блоху в верблюда</td> </tr> <tr> <td>Г</td> <td>Pireyi deve yapmak</td> <td>4</td> <td>Это написано у тебя на лбу</td> </tr> </tbody> </table>				Турецкая идиома		Значение		А	Alın yazısı	1	Вводить в заблуждение	Б	Göz boyamak	2	Тысячу раз раскаиваться	В	Bin pişman	3	Не превращай блоху в верблюда	Г	Pireyi deve yapmak	4	Это написано у тебя на лбу
Турецкая идиома		Значение																						
А	Alın yazısı	1	Вводить в заблуждение																					
Б	Göz boyamak	2	Тысячу раз раскаиваться																					
В	Bin pişman	3	Не превращай блоху в верблюда																					
Г	Pireyi deve yapmak	4	Это написано у тебя на лбу																					
19.	<p>Соотнесите залог с его примером. К каждой позиции, данной в левом столбце, подберите соответствующую позицию из правого столбца:</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th colspan="2">Залог</th> <th colspan="2">Пример</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>А</td> <td>Взаимный</td> <td>1</td> <td>yıkanmak</td> </tr> <tr> <td>Б</td> <td>Возвратный</td> <td>2</td> <td>yazılmak</td> </tr> <tr> <td>В</td> <td>Страдательный</td> <td>3</td> <td>durdurmak</td> </tr> <tr> <td>Г</td> <td>Понудительный</td> <td>4</td> <td>sevışmek</td> </tr> </tbody> </table>				Залог		Пример		А	Взаимный	1	yıkanmak	Б	Возвратный	2	yazılmak	В	Страдательный	3	durdurmak	Г	Понудительный	4	sevışmek
Залог		Пример																						
А	Взаимный	1	yıkanmak																					
Б	Возвратный	2	yazılmak																					
В	Страдательный	3	durdurmak																					
Г	Понудительный	4	sevışmek																					
20.	<p>Соотнесите разряды наречий и примеры. К каждой позиции, данной в левом столбце, подберите соответствующую позицию из правого столбца:</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th colspan="2">Разряды наречий</th> <th colspan="2">Место</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>А</td> <td>Качественный</td> <td>1</td> <td>biraz</td> </tr> </tbody> </table>				Разряды наречий		Место		А	Качественный	1	biraz												
Разряды наречий		Место																						
А	Качественный	1	biraz																					

	Б	Количественный	2	şimdi
	В	Качественно- обстоятельный	3	şekil
	Г	Обстоятельный	4	güzelce

2. Прочитайте задание, выберите правильный ответ и запишите аргументы, обосновывающие выбор ответа.

Номер задания	Текст задания
1.	<p>Дополните диалог и объясните выбор: – Harşuuuuu! – _____! 1) Çok yaşa 2) Gözün aydın 3) Güle güle kullan 4) Hayırlı olsun</p>
2.	<p>Дополните диалог и объясните выбор: Murat: Mehmet Bey tatile neyle gidecek? Belma: _____ 1) Benimle 2) Ailesiyle 3) Köpeğiyle 4) Uçakla</p>
3.	<p>Дополните диалог и объясните выбор: – Teşekkür ederim! – _____ 1) Rica ederim! 2) Teşekkürler! 3) Hoş bulduk! 4) Hoşça kal!</p>
4.	<p>Найдите фразу, в которой допущена ошибка и объясните выбор: 1) Biz akıllı. 2) Eşyalarımı topla. 3) Kimse yok mu ya! 4) Saat kaç oldu?</p>
5.	<p>Выберите одно предложение, в котором есть значение рутинных дел, и объясните свой выбор: 1) Geçen kış dağlarda kayak yaptık. 2) Kahvaltıdan önce hep sıcak su içerim. 3) Annem işten geç gelecek.</p>

	4) Sizinle çoktandır görüşmüyoruz
6.	<p>Дополните предложение и объясните выбор: Kaplumbağa, kertenkele, timsah _____ hayvanlardır.</p> <p>1) Sürüngen 2) Kanatlı 3) Otçul 4) Tüylü</p>
7.	<p>Ответьте на вопрос и объясните выбор. Какое слово является устаревшим?</p> <p>1) kelime 2) akıl 3) enderun 4) kişi</p>
8.	<p>Ответьте на вопрос и объясните выбор. Какое слово имеет как прямое, так и переносное значение?</p> <p>1) kitap 2) kalem 3) sandalye 4) ayak</p>
9.	<p>Ответьте на вопрос и объясните выбор. Какой прием перевода использовался в предложении: Sana verecek zamanım yok – У меня нет времени на тебя?</p> <p>1) опущение 2) полный перевод 3) интерпретация 4) замена образа</p>
10.	<p>Ответьте на вопрос и объясните выбор. К какой лексике относится данное словосочетание: komik paralar?</p> <p>1) к диалектной 2) к исконно турецкой 3) к эмоционально-окрашенной 4) к профессиональной</p>
11.	<p>Дополните предложение и объясните выбор. Слово «sıvıvı» является примером _____.</p> <p>1) редупликации имен прилагательных 2) звукоизобразительной лексики 3) частицы 4) послелога-имени</p>
12.	<p>Ответьте на вопрос и объясните выбор: Какое междометие не имеет точного перевода?</p> <p>1) Allah! 2) Oh!</p>

	<p>3) Aferin! 4) Öf!</p>
13.	<p>Дополните предложение и объясните выбор: Bu kız, bizim tarlamızın _____ değil. 1) turpu 2) meyvesi 3) çileği 4) ahududusu</p>
14.	<p>Выберите одно слово, которое используется в сельском хозяйстве, и объясните свой выбор: 1) trolleybüs 2) traktör 3) otomobil 4) kayak</p>
15.	<p>Ответьте на вопрос и объясните выбор: К какому разряду относится местоимение «kendim»? 1) возвратному 2) вопросительному 3) личному 4) указательному</p>
16.	<p>Ответьте на вопрос и объясните выбор: Какой перевод предложения «Ona para verdiler» с турецкого на русский язык является верным? 1) Ему дают деньги. 2) Ему дали деньги. 3) Ему будут давать деньги. 4) Ему скоро дадут деньги.</p>

Раздел VI РАЗГОВОРНАЯ РЕЧЬ

Konuşma

Mutfakta

- 1 Türk yemeklerini seviyor musunuz?
- 2 Hangi Türk yemeklerini biliyorsunuz?
- 3 Aşağıdaki resimlere bakalım. Bu fiilleri hangi yiyeceklerle kullanıyoruz? Yazalım.

Ekleme

Haşlamak

Çırpma

Kaynatma

Doğramak

Kızartma

Süzme

Rendelemek

Makarna: Peynir: Tuz:
Patates: Et: Havuç:
Yumurta: Su: Domates:

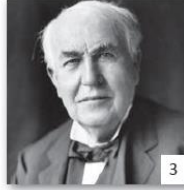
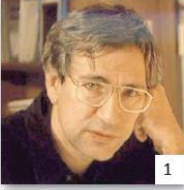
Aşağıdaki kelimeleri boşluklara yerleştirilim.

kilogram	litre	demet	tane	dilim	bardak	fincan	kâse	kaşık	avuç
					bir kahve	bir ayran	bir ekmek	bir maydanoz	bir fındık
					bir çorba	dört armut	bir meyve suyu	üç karpuz	bir salça

Haberiniz olsun

Aşağıdaki cümlelerle isimleri eşleştirelim. Eşleştirme hangi resme ait? Bulalım.

1. Telefonu kim icat etti? a. Thomas Edison
2. Elektriği kim icat etti? b. Graham Bell
3. Amerika'yı kim keşfetti? c. Orhan Pamuk
4. Hangi Türk yazar Nobel ödülü aldı. ç. Christoph Colomb

Sizin ülkenizde dünyaca ünlü kişiler kimler?

Neler yaptılar? Konuşalım.

1. Nerede ve ne zaman doğdunuz?
2. Şimdiye kadar hangi ülkeleri gördünüz?
3. Türkiye'de İstanbul dışında başka bir şehre gittiniz mi?

1 Sıze aşağıdaki resimler hangi tür haberlerle ilgilidir? Eşleştirelim.

- () Kültür () Spor () Magazin () Ekonomi () Sağlık () Politika

2 Televizyon izliyor musunuz?

3 Gazetede en çok hangi tür haberleri okuyorsunuz?

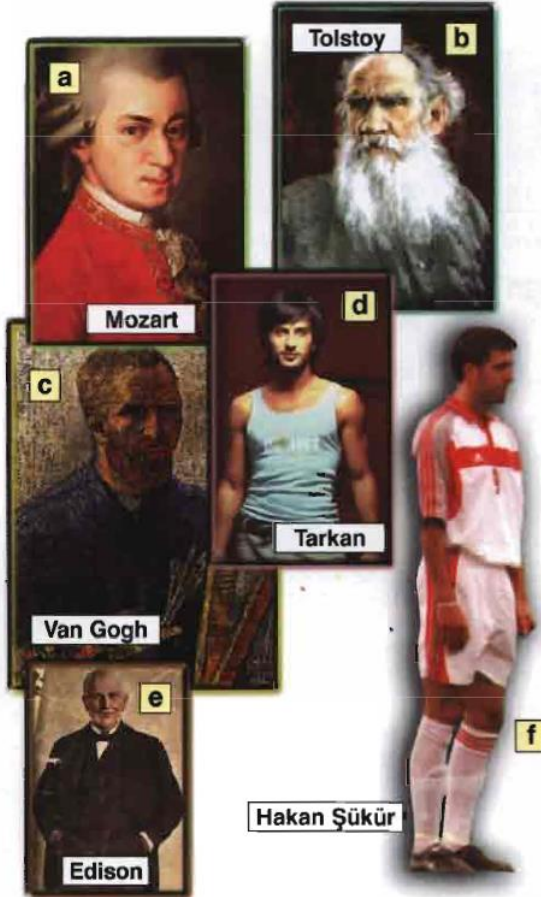
En son hangi sağlık haberini duydunuz? Konuşalım.

Ünlü kişiler

1. Aşağıdaki soruları cevaplayınız.

- Ülkenizdeki en ünlü kişiler kimlerdir? Bu insanları ünlü yapan şey nedir?
- Ünlü birisi olmak ister misiniz? Niçin?
- Ünlülerin yaşadığı hayata özeniyor musunuz?
- Sizce şu anda ülkenizde ve dünyada en ünlü kişi kimdir?
- Ünlüler zengin kişiler midir?

2. Aşağıdaki ünlülerle resimleri eşleştiriniz.

Masallar

1 Onlar ne yapmışlar? Resimler ile cümleleri eşleştirilim.

Kırmızı Başlıklı Kız

Alaaddin

Ali Baba ve
Kırk Haramiler

Keloğlan

Pamuk Prenses

Denizci Sinbad

1. Cadının kıpkırmızı ve kocaman sihirli elmasını yemiş, sonra derin bir uykuya dalmış. ()
2. Kızcağız yaşlı babaannesini ziyarete gitmiş ve orada kocaman bir kurtla karşılaşmış. ()
3. Kocaman bir balığın karnında sihirli bir tas bulmuş. ()
4. Sihirli lamba tertemiz olunca, lambanın içinden cin çıkmış. ()
5. Yoksul bir adamcağızımız, hırsızları takip etmiş ve onların gizli hazinesini bulmuş. ()
6. Gemisiyle pek çok yer gezmiş ve maceralar yaşamış. ()

Siz hangi masalları biliyorsunuz?

Sizin ülkenizde komik ve ünlü insanlar var mı?

Nasreddin Hoca'yı tanıyor musunuz?

Nasreddin Hoca'nın olaylara yaklaşımını genel olarak nasıl tanımlarsın?

En çok hangi Nasreddin Hoca fıkrasını beğendin? Onu diğerlerinden ayıran en önemli özelliği sence nedir?

“Neden beğenilmek isteriz, yalan söylemek daha mı kolay, neden onaylanmak isteriz, görünüşümüz aslında neyi ifade ediyor, sorumluluk ne demektir veya doğruluk ve dostluk nedir,” gibi kitaptaki sorular üzerinden öğrencilerin bu soruları birlikte tartışmaları istenebilir.

Doğa olayları

Aşağıdaki doğa olaylarını resimlerle eşleştirelim. Bunlardan hangilerini gördünüz veya yaşadınız? Anlatalım.

deprem () kuraklık () yağmur () tsunami () dolu ()
fırtına () sel () volkanik patlama () yıldırım ()

Sizin ülkenizde en çok hangi doğa olayı meydana gelir?

Yetenekler

Aşağıdaki resimlerle cümleleri eşleştirim.

- Araba kullanabilirim. () Ata binebilirim. () Piyano çalabilirim. () Şarkı söyleyebilirim. ()
Yüzebilirim. () Koşabilirim. () Tenis oynayabilirim. () Dikiş dikişebilirim. ()
Yemek pişirebilirim. () Kayabilirim. () Resim yapabilirim. () Gitar çalabilirim. ()

Siz hangi işlerde çalışabilirsiniz? Niçin? Açıklayalım.

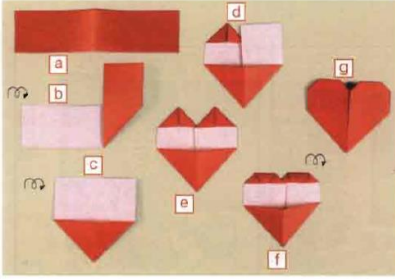
Boş vakit

1. Aşağıdaki soruları cevaplayınız.

- "Boş zaman" kavramından ne anlıyorsunuz?
- Ailecek boş zamanlarınızda neler yaparsınız?
- Pazar gününü nasıl değerlendirirsiniz? Pazar günleri yaptığınız etkinlikleri sıralayınız.

2. Yandaki resimleri inceleyiniz. Resimdeki insanlar boş vakitlerinde neler yapıyorlar?

3. Elinize bir kâğıt alın ve bu kâğıdı aşağıdaki şekillerden faydalanarak katlayın.

PİKNİK YAPMAK

Bazen insanlar doğayı özlerler. Piknik yapmak için kendilerini hafta sonları piknik yerlerine atarlar. Bu hafta sonları çoğunu pek tatmin etmez. Hatta bazı eksikliklerini piknik yerinde fark ederler. Bir sonraki sefere daha dikkatli olmaya gayret ederler. Onun için bir gün önceden liste yapmak faydalıdır. Doğaya doyamayan insanlar daha sonra kampçılık sevdasına kapılırlar. Böylece tabiatla daha çok iç içe olurlar. Eğer siz de hafta sonu veya yıllık izninizde; stresten, trafikten, iş hayatınızdan uzak kalmak istiyorsanız kamp yapabilirsiniz. Eğer kamp kurallarını biliyorsanız, cefa değil, sefa sürersiniz...

1. Kamp için gerekli malzemeler nelerdir? Aşağıdakilere daha neler ekleyebilirsiniz?

çadır	ayakkabı	yecek seti
sırt çantası	hava yastığı	balta
uyku tulumu	şapka	diş fırçası
yağmurluk	ilk yardım çantası	defter
matar	kalem	dürbün

2. Pikniğe giderken en çok neleri unutursunuz?

3. Nerelerde kamp yapılabilir?

Size en güzel kamp nerede yapılır?

4. Düşünün ki, pikniğe gideceksiniz. Kusursuz bir piknik için neler götürürsünüz?

5. Kitap boş zamanları değerlendiren bir araç mıdır? Arkadaşlarınızla tartışınız.

Bayramlar

1. Aşağıdaki soruları cevaplayınız.

- Ülkenizde hangi bayramlar kutlanıyor?
- Anneler Gününün ne zaman olduğunu biliyor musunuz?
- Özel günlerde nasıl giyinirsiniz?
- Doğum gününüz ne zaman?
- Anneler Gününde, annenize neler alırsınız?
- Dünya Barış Günü hangi gündür?

Bayramlarda neler yaptığınızı aşağıdaki kelimelerden faydalanarak anlatınız.

spor yapmak	✓ sinemaya gitmek
akraba ziyaretine gitmek	✓ tiyatroya gitmek
gezmek	✓ piknik yapmak
maç yapmak	✓ kart atmak
alışveriş yapmak	✓ lokantaya gitmek
parti vermek	✓ törenlere katılmak
televizyon seyretmek	✓ kitap okumak
internete girmek	✓ telefon açmak
tarihî yerleri görmek	✓ müzeleri görmek

Ülkenizde kutlanan millî bir bayramı anlatınız.

Annelerimize yılda bir gün ayırmamız yeterli midir? Arkadaşlarınızla tartışınız.

Библиографический список

1. Гениш, Э. Грамматика турецкого языка / Э. Гениш. – М. : Издательство ЛКИ, 2008. – 352 с.
2. Дудина, Л. Н. Турецкий язык. Практический курс / Л. Н. Дудина. – М. : КомКнига, 2007. – 328 с.
3. Пантыкина, Н. И. Турецкий язык : Практикум. Часть 1 / Н. И. Пантыкина; 2-е изд., испр. и доп. – ФГБОУ ВО «ЛГПУ». – Луганск : Книта, 2023. – 148 с.
4. Рыбальченко, Т. Е. Турецко-русский и русско-турецкий словарь / Т. Е. Рыбальченко. – М. : Рус.яз. – Медиа; Дрофа, 2008. – 694 с.
5. Щека, Ю. В. Практическая грамматика турецкого языка / Ю. В. Щека. – М. : Восток, 2007. – 666 с.
6. Adım Adım Türkçe 1. Ders kitabı. – İstanbul, 2004. – 160 s.
7. Adım Adım Türkçe 2. Ders kitabı. – İstanbul, 2004. – 166 s.
8. Adım Adım Türkçe 2. Alıştırma kitabı. – İstanbul, 2004. – 98 s.
9. Hitit 1. Ders kitabı. – İstanbul, 2003. – 180 s.
10. İstanbul. Yabancılar için Türkçe. A1 – İstanbul, 2008. – 108 s.
11. İstanbul yabancılar için Türkçe. Ders kitabı. A2 / Aslan, Ferhat, Editör // Kültür Sanat Basımevi. – İstanbul, 2013. – 104 s.
12. Türkçe öğreniyoruz 1. – İstanbul, 2008. – 167 s.
13. Türkçe öğreniyoruz 2. – İstanbul, 2008. – 175 s.

ДЛЯ ЗАМЕТОК

ДЛЯ ЗАМЕТОК

Учебное издание

ПАНТЫКИНА Наталья Игоревна

ТУРЕЦКИЙ ЯЗЫК

**ПРАКТИКУМ
ЧАСТЬ 2**

В авторской редакции

Подписано в печать 02.02.2026. Бумага офсетная.
Гарнитура Times New Roman.
Печать лазерная. Формат 60x84/16. Усл. печ. л. 9,07.
Тираж 100 экз. Изд. № 0262. Заказ № 0262.

ФГБОУ ВО «ЛГПУ»
Издательство ЛГПУ
ул. Оборонная, 2, г. Луганск, ЛНР, 291011. Т/ф: +7-857-258-03-20
e-mail: knitaizd@mail.ru

Издатель:

Индивидуальный предприниматель Орехов Дмитрий Александрович
291002, г. Луганск, пер. 1-Балтийский, 31
Контактный телефон: +7(959)138-82-68
E-mail: nickvnu@knowledgepress.ru